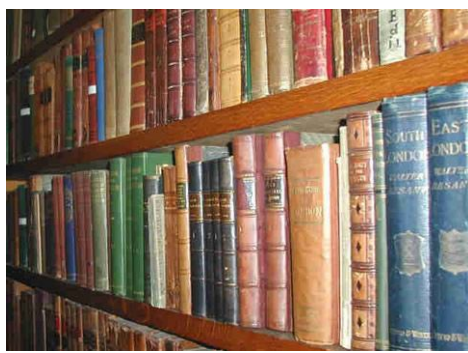

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ ΥΛΙΚΟΥ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΚΑΙ ΛΑΪΚΕΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ»

Της φοιτήτριας: Γεωργίας Λαμπριανίδου
Επόπτρια καθηγήτρια: Ράνια Σιάτρη

Θεσσαλονίκη 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΕΠΙΤΟΜΗ	4
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1.1 Σκοπός και στόχοι της εργασίας	8
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	
2.1 Σκοπός	10
2.2 Στόχοι	10
2.3 Στρατηγική έρευνας	11
2.4 Εργαλεία έρευνας	12
2.5 Η ετοιμασία της συνέντευξης	13
2.5.1 Σημειώσεις	14
2.5.2 Τύποι συνεντεύξεων	15
2.5.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των συνεντεύξεων	16
2.6 Πιλοτική έρευνα	17
2.7 Διεξαγωγή της έρευνας	17
2.8 Επίλογος	17
3. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	
3.1 Ορισμοί	20
3.2 Εσωτερικές και εξωτερικές πηγές λογοκρισίας	21
3.2.1 Εξωτερικές πηγές	21
3.2.2 Εσωτερικές πηγές	22
3.3 Υλικό που λογοκρίνεται	24
3.4 Φαινόμενα λογοκρισίας	26
3.5 Λαϊκές βιβλιοθήκες και διαδίκτυο	36
3.6 Το προφίλ του λογοκριτή	39
3.7 Παράγοντες λογοκρισίας	40
3.8 Τρόποι καταπολέμησης της λογοκρισίας	41
3.9 Ελλάδα και λογοκρισία	44
3.10 Λαϊκές-Δημόσιες βιβλιοθήκες	50
3.10.1 Υλικό και προσφερόμενες υπηρεσίες	50
3.10.2 Λαϊκή βιβλιοθήκη και χρήστες	53

3.10.3 Χρήστες άτομα με ειδικές ανάγκες	53
3.10.4 Ο ρόλος της λαϊκής βιβλιοθήκης στην κοινότητα	54
3.11 Λογοκρισία και βιβλιοθήκες	55
3.12 Κριτήρια επιλογής και απόρριψης υλικού	56
3.12.1 Συλλογή ενηλίκων	57
3.12.2 Συλλογή για παιδιά και εφήβους	58
3.12.3 Κριτήρια απόρριψης υλικού	58

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.1 Γενικές Ερωτήσεις	61
4.1.1 Προσβάσιμη συλλογή	63
4.1.2 Διαδικασία παραγγελιών	64
4.1.3 Απομάκρυνση τεκμηρίου	66
4.2 Συγκεκριμένα ζητήματα	69
4.2.1 Θρησκευτικά τεκμήρια	69
4.2.2 Βιβλία άλλων θρησκειών	70
4.2.3 Βιβλία αιρέσεων	72
4.2.4 Μαγεία και σατανισμός	74
4.2.5 Πορνογραφικό υλικό	76
4.2.6 Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση	77
4.2.7 Αμφιλεγόμενες πολιτικές και ιστορικές περιόδους	79
4.2.8 Κοινωνικά φαινόμενα	81
4.2.9 Κόμιξ	83
4.2.10 "Ο Μέγας Ανατολικός"	84
4.2.11 Μίμης Ανδρουλάκης	86
4.2.12 "Ζιγκ-Ζαγκ στις νεραντζιές"	88

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 Αποτελέσματα ανασκόπησης	91
5.2 Συμπεράσματα συνεντεύξεων	92
5.3 Προτάσεις	93

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α- Λίστα συμμετεχόντων βιβλιοθηκών	102
--	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β- Εισαγωγικό γράμμα στις βιβλιοθήκες και Φόρμα συναίνεσης για μαγνητοφώνηση	105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ- Σχέδιο συνέντευξης	108
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ- Προεδρικά διατάγματα	113

ΕΠΙΤΟΜΗ

Στην εν λόγω πτυχιακή εργασία γίνεται μια προσπάθεια περιγραφής και καταγραφής του φαινομένου της λογοκρισίας στις λαϊκές-δημόσιες βιβλιοθήκες του δήμου Θεσσαλονίκης. Στο πρώτο μέρος της εργασίας παρουσιάζεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση έτσι ώστε να παρουσιαστεί το φαινόμενο της λογοκρισίας ανά τους αιώνες, τον τρόπο που εκδηλώθηκε και το πώς αντιμετωπίστηκε. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας διεξήχθη έρευνα στις βιβλιοθήκες του δήμου Θεσσαλονίκης με σκοπό να παρουσιαστεί η σημερινή κατάσταση των συλλογών των βιβλιοθηκών καθώς επίσης και αν υπήρξε ποτέ λογοκρισία στη ζωή των βιβλιοθηκών και πως αυτή αντιμετωπίστηκε.

ABSTRACT

The final work in question will present the phenomenon of censorship in public libraries of Thessaloniki. The first part of the work presents a literature review which examines censorship throughout the centuries. In which ways it presented itself and how it was dealt with. The second part of the work presents the research that was carried out in libraries of Thessaloniki in order to determine whether or not incidents of censorship exist.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω την επόπτρια καθηγήτρια κα. Ράνια Σιάτρη, για την καθοδήγηση, τη συμπαράσταση και τις εύστοχες παρατηρήσεις της ώστε να ολοκληρωθεί η εν λόγω πτυχιακή εργασία.

Οφείλω ένα ευχαριστώ στους εργαζομένους της Κεντρικής βιβλιοθήκης της Θεσσαλονίκης, των παραρτημάτων της και των υπόλοιπων βιβλιοθηκών που συμμετείχαν στην έρευνα καθώς επίσης και στον προϊστάμενο της Κεντρικής βιβλιοθήκης ο οποίος προέτρεψε τους εργαζομένους να συμμετέχουν σε αυτή.

Τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ στους εργαζομένους του πληροφοριακού τμήματος της Κεντρικής βιβλιοθήκης του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης για τη βοήθεια τους. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τις συναδέλφους μου Βασιλική Ηλιάδου και Χασιώτη Ειρήνη, για τη βοήθεια, τη συμπαράσταση και την επιείκεια που έδειξαν όλο αυτό το χρονικό διάστημα μέχρι να ολοκληρωθεί η εργασία.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρακάτω εργασία στοχεύει στην, παρουσίαση του φαινομένου της λογοκρισίας στο υλικό των Δημόσιων-Λαϊκών Βιβλιοθηκών του Δήμου Θεσσαλονίκης. Στο πλαίσιο της εργασίας θα παρουσιαστεί η κατάσταση που επικρατούσε στο παρελθόν τόσο στην Ελλάδα όσο και στον υπόλοιπο κόσμο, πώς αντιμετωπίζεται η λογοκρισία στη σύγχρονη εποχή και πως καλύπτει το θέμα η νομοθεσία. Θα αναφερθούν επίσης τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου. Μέσω της έρευνας θα παρουσιαστεί η επικρατούσα κατάσταση στις βιβλιοθήκες του Δήμου Θεσσαλονίκης, αν παρουσιάστηκε ποτέ πρόβλημα λογοκρισίας, πώς αντιμετωπίστηκε και ποια είναι η άποψη των εργαζόμενων εκεί βιβλιοθηκονόμων.

Η εργασία είναι χωρισμένη σε κεφάλαια τα οποία έχουν την εξής δομή:

1. *Εισαγωγή.* Μία σύντομη παρουσίαση του θέματος και η παράθεση του σκοπού και των στόχων της εργασίας.
2. *Μεθοδολογία.* Παρουσιάζεται η μεθοδολογία, και τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκειά της.
3. *Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.* Αναφορές στο φαινόμενο της λογοκρισίας τόσο σε παλαιότερες εποχές όσο και σε σύγχρονες. Ποιες οι κινήσεις των βιβλιοθηκών μέσω των πολιτικών τους για να την προλαμβάνουν και να την αντιμετωπίζουν. Γίνεται αναφορά στις θέσεις της IFLA και της Unesco για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες. Επιπλέον παρουσιάζονται φαινόμενα λογοκρισίας ανά τους αιώνες ως και τον παρόντα χρόνο.
4. *Παρουσίαση της έρευνας.* Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστούν και θα σχολιαστούν τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων.
5. *Συμπεράσματα.* Εδώ παρουσιάζεται συνοπτικά το σύνολο της εργασίας.
6. *Βιβλιογραφία.* Τέλος, ακολουθεί η καταγραφή της βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήθηκε για την εργασία. Για την καταγραφή χρησιμοποιούμε το σύστημα του Harvard.

Παράρτημα Α. Αναγράφονται οι βιβλιοθήκες που συμμετείχαν στην έρευνα.

Παράρτημα Β. Παρουσιάζεται το ενημερωτικό έντυπο που μοιράστηκε στους συνεντευξιαζόμενους καθώς επίσης και το έγγραφο όπου ζητείται η συναίνεση των συμμετεχόντων για τη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Παράρτημα Γ. Καταγράφονται οι ερωτήσεις που έγιναν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.

Παράρτημα Δ. Παραθέτονται τα Προεδρικά διατάγματα που αφορούν τη λειτουργία των δημόσιων βιβλιοθηκών.

1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Βασικός σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει το φαινόμενο της λογοκρισίας στις βιβλιοθήκες της Θεσσαλονίκης.

Στα πλαίσια της εργασίας θα εκπληρωθούν οι εξής στόχοι:

- ❖ Να εξετασθεί διαχρονικά το φαινόμενο της λογοκρισίας τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στην Ελλάδα.
- ❖ Να διαπιστωθεί αν υπάρχει λογοκρισία στη σύγχρονη εποχή στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες του Δήμου Θεσσαλονίκης.
- ❖ Παρατήρηση της νομοθεσίας και παράθεση κάποιου νόμου που καλύπτει τις δημόσιες βιβλιοθήκες όσο αφορά το φαινόμενο της λογοκρισίας.
- ❖ Διεξαγωγή έρευνας ώστε να καταγραφεί η γνώμη των βιβλιοθηκονόμων για το αν το υλικό της βιβλιοθήκης λογοκρίνεται και αν θα πρέπει να λογοκρίνεται.

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2.1 ΣΚΟΠΟΣ

Στα πλαίσια της εργασίας «Λογοκρισία Υλικού στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες» θα ερευνηθούν οι δημόσιες βιβλιοθήκες του δήμου Θεσσαλονίκης.

Ο δήμος Θεσσαλονίκης έχει μία κεντρική βιβλιοθήκη η οποία έχει και κάποια παραρτήματα. Επίσης θα ερευνηθούν και οι βιβλιοθήκες του Δήμου Ευόσμου, Συκεών, και του Βαφοπούλειου Ιδρύματος. Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιαστεί το φαινόμενο της λογοκρισίας στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες του Δήμου Θεσσαλονίκης και στο υλικό που παρέχουν στους χρήστες τους.

2.2 ΣΤΟΧΟΙ

- Να διεξαχθεί βιβλιογραφική ανασκόπηση ώστε να παρουσιαστεί όσο το δυνατότερο ολοκληρωμένα το φαινόμενο της λογοκρισίας και να διαπιστωθεί το τι ισχύει στις μέρες μας.
- Να διεξαχθεί έρευνα μέσω συνεντεύξεων για να παρουσιαστεί η κατάσταση που επικρατεί στις δημόσιες βιβλιοθήκες.
- Θα παρουσιαστούν οι απόψεις των εργαζομένων σχετικά με το φαινόμενο της λογοκρισίας και το υλικό που περιέχουν οι συλλογές των βιβλιοθηκών.
- Τέλος, θα προσπαθήσουμε να βρούμε τρόπους για το αν και κατά πόσο μπορεί να καταπολεμηθεί το φαινόμενο της λογοκρισίας.

2.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο πληθυσμός της έρευνας αποτελείται από τις 15 βιβλιοθήκες του δήμου Θεσσαλονίκης. Στη συγκεκριμένη έρευνα απορρίπτονται οι παιδικές βιβλιοθήκες. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από την Κεντρική Δημοτική βιβλιοθήκη του δήμου Θεσσαλονίκης με τα παραρτήματά της καθώς επίσης, τη δημοτική βιβλιοθήκη του δήμου Ευόσμου, του δήμου Συκεών και του Βαφοπούλειου Ιδρύματος Θεσσαλονίκης. Συνολικό δείγμα έρευνας 11 βιβλιοθήκες. Το εν λόγω δείγμα επιλέχθηκε γιατί αφενός βέβαια μπορεί να ακολουθούν το κεντρικό τμήμα με τα παραρτήματά του κάποια κοινή πολιτική αλλά θα διαπιστωθεί πως αντιμετωπίζουν ως μεμονωμένα ιδρύματα, κάποια μεμονωμένα περιστατικά. Στην έρευνα θα συμπεριληφθούν επίσης και οι βιβλιοθήκες των Δήμων Ευόσμου και Συκεών ώστε να παρουσιαστεί η επικρατούσα κατάσταση σε κάποιες αναπτυσσόμενες περιοχές που ανήκουν στην δυτική Θεσσαλονίκη. Τέλος, θα εξεταστεί και η περίπτωση της βιβλιοθήκης του Βαφοπούλειου Ιδρύματος, η οποία μπορεί να προέρχεται η δημιουργία της από δωρεά αλλά η συνέχειά της ανήκει στο δήμο που εδρεύει.

Συνολικά θα λάβουν μέρος στην έρευνα έντεκα βιβλιοθήκες που εδρεύουν σε διαφορετικές περιοχές της Θεσσαλονίκης, και εξυπηρετούν άτομα τα οποία προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα, με διαφορετική οικονομική επιφάνεια και μορφωτικό επίπεδο.

Συγκεκριμένα η έρευνα θα διεξαχθεί στους υπεύθυνους βιβλιοθηκονόμους των παραπάνω ιδρυμάτων. Οι εν λόγω βιβλιοθηκονόμοι επιλέχθηκαν με βάση την παλαιότητά τους στο χώρο της εκάστοτε βιβλιοθήκης.

2.4 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο (1983) «η έρευνα επιδιώκει να πληροφορήσει και να τεκμηριώσει μια άποψη δίνοντας μια καθαρή, αντικειμενική και λογική παρουσίαση των δεδομένων που την επιβεβαιώνουν.»(Παρασκευόπουλος, 1983, σ. 53)

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την περάτωση της έρευνας είναι η βιβλιογραφική ανασκόπηση και η διεξαγωγή συνεντεύξεων.

Το είδος της έρευνας που επιλέχθηκε είναι η ποιοτική έρευνα. Η ποιοτική έρευνα έχει επεξηγηματικό χαρακτήρα, αναφέρεται στα «πως» και τα «γιατί», προσπαθεί να ερμηνεύσει τις καταστάσεις μέσα από την ερμηνεία των ανθρώπων καθώς επίσης ερευνά τα πράγματα στο φυσικό τους περιβάλλον, δηλαδή τις βιβλιοθήκες.

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση είναι η συλλογή αρχείων πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα, δηλαδή η μελέτη της υπάρχουσας βιβλιογραφίας. Η βιβλιογραφία αυτή ανακτήθηκε από βιβλία, τον ημερήσιο τύπο, ηλεκτρονικά περιοδικά καθώς και διάφορες δημοσιεύσεις.

Για τη συλλογή των στοιχείων επιλέχθηκε από τον ερευνητή η συνέντευξη. Μέσω των συνεντεύξεων ο ερευνητής θα προσπαθήσει να παρουσιάσει την επικρατούσα κατάσταση στις συλλογές των βιβλιοθηκών, αν υπήρξαν φαινόμενα λογοκρισίας και τον τρόπο αντιμετώπισής τους.

Ο τύπος της συνέντευξης που χρησιμοποιήθηκε είναι ο δομημένος. Ο ερευνητής, δηλαδή θα ακολουθήσει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης είναι ανοιχτού τύπου και η απάντηση δεν προβλέπεται, ούτε καθορίζεται. Ο ερωτώμενος είναι ελεύθερος να εκφραστεί όπως θέλει. Οι ερωτήσεις χωρίζονται σε δύο ομάδες. Η πρώτη ομάδα περιέχει ερωτήσεις γενικού τύπου που αφορούν τη βιβλιοθήκη και τον τρόπο λειτουργίας της. Η δεύτερη ομάδα ερωτήσεων θα επικεντρώνεται στη συλλογή και ιδιαίτερα στα τεκμήρια που συμπεριλαμβάνονται

σ' αυτή καθώς επίσης και σε εκείνα που υπήρχαν και για κάποιους λόγους αποσύρθηκαν.

2.5 Η ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΜΙΑΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Όταν φτάσει η ώρα όπου ο ερευνητής θα πρέπει να διεξάγει την έρευνά του, αρχικά θα πρέπει να επιλέξει το μέσο που θα τη διεξάγει, δηλαδή, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια ή παρατήρηση.

Η διεξαγωγή μιας συνέντευξης προϋποθέτει την καλή κατάρτιση του ερευνητή πάνω στο θέμα. Ο ερευνητής θα πρέπει να κλείσει κάποιο ραντεβού με το συνομιλητή του καθώς επίσης να αποσαφηνιστεί και η χρονική διάρκεια της συνέντευξης, κάτι που ο ίδιος θα γνωρίζει αφού θα έχει πιλοτάρει τις ερωτήσεις του. Επιπλέον με κάποιο γραπτό αίτημα θα γνωστοποιείται στον συνεντευξιαζόμενο η ταυτότητα του ερευνητή, το θέμα που θα συζητηθεί και ο σκοπός για τον οποίο διεξάγεται η έρευνα. Στις περισσότερες των περιπτώσεων ο συνεντευξιαζόμενος είναι εκείνος που επιλέγει τον χρόνο διεξαγωγής της συνέντευξης.

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ο ερευνητής θα πρέπει να προσέχει τη συμπεριφορά του και να παρουσιαστεί ευπρεπώς ντυμένα. Η κύρια φροντίδα του ερευνητή είναι να κάνει τον συνομιλητή του να αισθανθεί άνετα ώστε να έχει κάποια ροή η συζήτηση και όχι να απαντά απλά και κάποιες φορές μονολεκτικά στις ερωτήσεις. «Η τεχνική της συνέντευξης είναι μία λιτή, άμεση τεχνική να κερδίζεις εμπιστοσύνη και στη συνέχεια να κερδίζεις πληροφορίες. Όμως συχνά μια συνέντευξη χαρακτηρίζεται ανεπιτυχής λόγω του άγχους που προκαλεί η αίσθηση του χρονικού περιορισμού». (Brady, 1992, σ. 95)

Καλό θα ήταν να αποφευχθούν οι «εσφαλμένες ερωτήσεις», χαρακτηρισμός που αποδίδεται σ' εκείνες τις ερωτήσεις μέσω των οποίων ο ερευνητής επιδιώκει με απελπισμένο τρόπο να κερδίσει γρήγορα τόσο την εμπιστοσύνη του συνεντευξιαζόμενου όσο και τις πληροφορίες που θέλει. Σωστές θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι ερωτήσεις που ξεδιπλώνουν τη σκέψη του συνομιλητή. Σ' αυτήν την

περίπτωση οι ερωτήσεις κρίσεως μπορούν να θερμάνουν την συζήτηση. Ο Brady υποστηρίζει πως η συνέντευξη βασίζεται περισσότερο στο ένστικτο και λιγότερο στην τεχνική αφού μπορεί να θεωρηθεί ως συζήτηση υψηλού επιπέδου.

2.5.1 ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Το μαγνητόφωνο αποτελεί ένα σύγχρονο μέσω καταγραφής των λεγομένων του συνεντευξιαζόμενου, ταυτόχρονα παρουσιάζει αρκετά πλεονεκτήματα κατά τη χρήση του για τον ερευνητή.

Αρχικό μέλημα του συνεντευξιαστή είναι να γνωστοποιήσει εξ αρχής την πρόθεση του στο συνομιλητή του, ότι πρόκειται δηλαδή να μαγνητοφωνήσει την εν λόγω συζήτηση. Επίσης πρέπει να ζητήσει και τη δική του άδεια, αν του επιτρέπει δηλαδή να προβεί στη μαγνητοφώνηση.

Με τη χρήση του μαγνητοφώνου ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να κάνει περισσότερες ερωτήσεις σε λιγότερο χρόνο σε σύγκριση με εκείνον τον συνεντευξιαστή ο οποίος κρατά χειρόγραφες σημειώσεις. Ένα αρκετά σημαντικό πλεονέκτημα που παρέχει η χρήση του μαγνητοφώνου είναι η «ελευθερία» του ερευνητή. Ο ερευνητής, δηλαδή μπορεί να παρακολουθεί αναπόσπαστος τη ροή της συζήτησης και τις σκέψεις του συνομιλητή του, χωρίς να αγχώνεται για την ελλιπή καταγραφή όσων λέγονται, λόγω της «επίλεκτης προσήλωσης» σε συγκεκριμένα τμήματα της συζήτησης.

Τέλος, με τις μαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις ο συνεντευξιαστής δεν μπορεί να αρνηθεί όσα ειπώθηκαν ή ότι ο ερευνητής έχει παραποιήσει τα λεγόμενα του.

2.5.2 ΤΥΠΟΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Υπάρχουν τρεις τύποι συνεντεύξεων οι δομημένες, οι αδόμητες και οι ημιδομημένες. Ασχέτως με τον τύπο τους, σκοπός των συνεντεύξεων είναι «Να επιτρέψουν στον ερευνητή να διεισδύει στον τρόπο σκέψης του συνεντευξιαζόμενου.» (Bruce, 2007, σ. 96)

Δομημένες χαρακτηρίζονται εκείνες οι συνεντεύξεις οι οποίες χρησιμοποιούν ένα δομημένο πρόγραμμα ερωτήσεων. Ο ερευνητής δηλαδή υποβάλει σε όλους τους συνομιλητές του τις ίδιες ερωτήσεις, χωρίς καμία αλλαγή. Μπορεί να θεωρηθεί, γι' αυτό το λόγο, ότι μοιάζουν με ερωτηματολόγια αφού υπάρχουν συγκεκριμένες ερωτήσεις που πρέπει να απαντηθούν. Οι δομημένες συνεντεύξεις προσπαθούν να εκπληρώσουν το σκοπό τους, σύμφωνα με τον Bruce μέσα από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων που από τις απαντήσεις τους θα αποκαλύψουν τις σκέψεις, τις απόψεις και τις τοποθετήσεις του συνεντευξιαζόμενου.

Ένα εντελώς διαφορετικό είδος είναι οι αδόμητες συνεντεύξεις στις οποίες δεν υπάρχει ακριβές πρόγραμμα ερωτήσεων. Υπάρχει, βεβαία κάποιος σκελετός αλλά ως επί το πλείστον μέσα από τη συζήτηση ο ερευνητής πρέπει να αναπτύξει, να προσαρμόσει και να παράγει τις ερωτήσεις. Το βασικό πρόβλημα των αδόμητων συνεντεύξεων είναι ότι ο συνεντευξιαστής θα πρέπει να προσέχει ιδιαίτερα τη ροή της συνέντευξης ώστε να μη βγουν κατά τη διάρκεια της συζήτησης εκτός θέματος.

Το χάσμα ανάμεσα στις δομημένες και αδόμητες συνεντεύξεις καλύπτουν οι ημιδομημένες, οι οποίες επίσης δεν έχουν ένα εξ' ολοκλήρου προκαθορισμένο πρόγραμμα ερωτήσεων αλλά περιλαμβάνουν κάποιες προκαθορισμένες ερωτήσεις ενώ κάποιες άλλες μπορεί να προστεθούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Αν πρόκειται να τυπωθούν οι ερωτήσεις, πρέπει να διατυπωθούν με οικείο λεξιλόγιο προς τον συνεντευξιαζόμενο.

2.5.3. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των Συνεντεύξεων

Ως μέσω διεξαγωγής έρευνας οι συνεντεύξεις, ανεξαρτήτως με το είδος τους, παρουσιάζουν κάποια θετικά αλλά και μερικά αρνητικά χαρακτηριστικά.

Στα πλεονεκτήματα των συνεντεύξεων συμπεριλαμβάνεται η άμεση επικοινωνία μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου, γεγονός που βοηθά στην αποσαφήνιση εκείνων των ερωτήσεων που δεν γίνονται κατανοητές από τον συνεντευξιζόμενο. Οι συνεντεύξεις επιτρέπουν στον ερευνητή να κάνει και κάποιες πρόσθετες ερωτήσεις εκτός του προκαθορισμένου προγράμματος εκεί όπου κρίνει ότι οι εν λόγω θεματικές περιοχές παρουσιάζουν κάποιο ενδιαφέρον από τις απαντήσεις του ερωτώμενου.

Τέλος παρέχουν τη δυνατότητα μεταβολής της σειράς των ερωτήσεων, αν παραδείγματος χάριν ο ερωτώμενος με βάση την απάντησή του καλύψει και κάποια ακόμη ερώτηση.

Στα μειονεκτήματα των συνεντεύξεων συμπεριλαμβάνονται ο χρόνος, ο τόπος-χώρος, η εμπειρία και το χρήμα. Ο ερευνητής χρειάζεται αρκετό χρόνο για να προετοιμαστεί ο ίδιος και να οργανώσει τη συνέντευξη. Καθώς επίσης θα χρειαστεί αρκετό χρόνο για την ανάλυση των συνεντεύξεων. Σημαντικό στοιχείο στη διεξαγωγή μιας συνέντευξης διαδραματίζει ο χώρος. Ο χώρος θα πρέπει να είναι οικείος προς τον ερωτώμενο για να νοιώθει άνετα και να απαντά με ειλικρίνεια στις ερωτήσεις. Ένας πολύ σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει τη συνέντευξη είναι η εμπειρία του ερευνητή καθώς επίσης και η προσωπικότητά του. Τέλος, ο ερευνητής δεν θα πρέπει να σχολιάζει τις απαντήσεις του συνομιλητή του αλλά ούτε και να τον διακόπτει κατά τη διάρκεια των απαντήσεών του.

2.6 ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Με σκοπό τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας της συνέντευξης, διεξήχθη μια πιλοτική έρευνα. Η πιλοτική έρευνα έγινε στη βιβλιοθήκη του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης.

Κατά τη διάρκεια της πιλοτικής έρευνας παρουσιάστηκαν ορισμένα προβλήματα όσο αφορά τις ερωτήσεις της συνέντευξης. Ο ερευνητής για την καλύτερη λειτουργία των ερωτήσεων χρειάστηκε να δώσει κάποιες διευκρινίσεις στις ερωτήσεις 3 και 11.

2.7 ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Όπως έχει προαναφερθεί, οι συνεντεύξεις απευθύνθηκαν στους υπεύθυνους βιβλιοθηκονόμους των δημόσιων-λαϊκών βιβλιοθηκών. Οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων ήταν ανοιχτού τύπου. Η συνέντευξη είναι δομημένη σε τρεις ενότητες και αποτελείται συνολικά από 16 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν στο κατά το διάστημα 23/06/2009 έως 10/09/2009 και πραγματοποιήθηκαν 14 συνεντεύξεις στο σύνολο.

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής των συνεντεύξεων, δεν παρατηρήθηκαν ιδιαίτερα προβλήματα. Οι υπεύθυνοι βιβλιοθηκονόμοι δέχθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα. Ωστόσο λόγω του θερινού ωραρίου των βιβλιοθηκών οι συνεντεύξεις έπρεπε να πραγματοποιηθούν με το άνοιγμα της βιβλιοθήκης για να μην υπάρχει μεγάλη προσέλευση χρηστών. Παρ' όλα αυτά δεν έλειψαν οι διακοπές για την εξυπηρέτηση των χρηστών. Εξαιρέση αποτελεί η περίπτωση 2, της οποίας η συνέντευξη διεξήχθη το μεσημέρι μετά το κλείσιμο της βιβλιοθήκης.

2.8 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Για την επίτευξη του σκοπού και των στόχων της επικείμενης έρευνας χρησιμοποιήθηκαν δύο μέθοδοι. Μεγάλο μέρος της μεθοδολογίας αποτέλεσε η βιβλιογραφική ανασκόπηση μέρος του υλικού της οποίας ανακτήθηκε τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Επίσης οι συνεντεύξεις που διεξήχθησαν στο δείγμα των 11 βιβλιοθηκών, κρίθηκαν ιδιαίτερα αναγκαίες για να παρουσιάσουν στοιχεία που αφορούν την ελληνική πραγματικότητα σχετικά με το θέμα της λογοκρισίας του υλικού των δημόσιων βιβλιοθηκών. Μετά το πέρας της έρευνας, έγινε συλλογή και ανάλυση των στοιχείων που αποκτήθηκαν.

3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

3.1 ΟΡΙΣΜΟΙ

Για την καλύτερη κατανόηση του θέματος που πραγματεύεται η εν λόγω εργασία θα ήταν απαραίτητο να δοθούν οι ορισμοί των λέξεων «βιβλιοθήκη», «διανοητική ελευθερία» και «λογοκρισία». Οι ορισμοί θα δοθούν από το βιβλιοθηκονομικό λεξικό «Dictionary for Library and Information Science», γιατί εξάλλου από αυτή την σκοπιά θα εξεταστούν.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Reitz ορίζονται ως εξής:

«Βιβλιοθήκη: Η λέξη προέρχεται από τη λατινική λέξη «liber», που σημαίνει βιβλίο. Μια συλλογή ή ένα σύνολο συλλογών από βιβλία ή άλλο υλικό που οργανώνεται και διατηρείται για χρήση (ανάγνωση, μελέτη, έρευνα κτλ.)» (Reitz, 2004, σ.402)

Η βιβλιοθήκη θα πρέπει να διαπνέεται από ένα δημοκρατικό πνεύμα, αυτό που στη συγκεκριμένη περίπτωση ονομάζεται διανοητική ελευθερία. « **Η διανοητική ελευθερία** είναι το δικαίωμα κάθε ατόμου να αναζητεί και να λαμβάνει τις πληροφορίες που απαιτεί από όλες τις απόψεις χωρίς περιορισμό. Επιτρέπει την ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις μορφές έκφρασης των ιδεών μέσω των οποίων μπορούν να απαντηθούν διάφορες απορίες των ανθρώπων.(American Library Association, χ.χ)

Παρόλα αυτά υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις όπου η εν λόγω ελευθερία περιορίζεται εσκεμμένα. Τότε οι περισσότεροι χρήστες αλλά και κάποιο ποσοστό από τους εργαζομένους της βιβλιοθήκης μιλάει για λογοκρισία Ο Reitz την ορίζει:

«Λογοκρισία: Απαγόρευση της παραγωγής, της διανομής, της κυκλοφορίας ή της επίδειξης μιας εργασίας από μια κυβερνητική αρχή με τη δικαιολογία ότι περιέχει απαράδεκτο ή επικίνδυνο υλικό. Το προσωπικό που αποφασίζει αυτό που θα απαγορευτεί τον αποκαλούμε λογοκριτή. Οι συνήθεις χρησιμοποιημένες μέθοδοι περιλαμβάνουν τα διατάγματα και την κατάσχεση, τη νομοθεσία, την κατασταλτική φορολογία και τη χορήγηση αδειών για να χορηγήσουν ή να περιορίσουν το δικαίωμα της δημοσίευσης.

Η Αμερικανική Ένωση Βιβλιοθηκών (American Library Association-ALA) στον κώδικα της ηθικής τοποθετεί μια ηθική ευθύνη στα μέλη της να επικριθεί η λογοκρισία των υλικών και των προγραμμάτων βιβλιοθηκών με οποιαδήποτε μορφή και να υποστηριχθούν οι βιβλιοθηκάριοι και το άλλο προσωπικό που βάζει την σταδιοδρομία του σε κίνδυνο με την υπεράσπιση των πολιτικών βιβλιοθηκών ενάντια στη λογοκρισία.» (Reitz, 2004, σ.98)

Οι παραπάνω όροι θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι συνδεδεμένοι μεταξύ τους με κάποια αρνητική σημασία. Αυτό συμβαίνει γιατί οι βιβλιοθήκες θεωρούνται κέντρα συγκέντρωσης, διατήρησης και διάχυσης της γνώσης και αυτές οι λειτουργίες θα πρέπει να διαπνέονται από την ελευθερία της άποψης, δηλαδή τη διανοητική ελευθερία. Ωστόσο η λογοκρισία υπάρχει για να προστατεύει τους χρήστες της βιβλιοθήκης αλλά κάποιες φορές μπορεί να δυσκολεύει τη διάδοση των ιδεών.

3.2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ

3.2.1 Εξωτερικές πηγές

Σύμφωνα με τον Conable (1992) η λογοκρισία μπορεί να προέλθει τόσο από εξωτερικές όσο και από πηγές μέσα από την ίδια τη βιβλιοθήκη. Οι εξωτερικές πηγές περιλαμβάνουν:

Γονείς. Είτε μεμονωμένα είτε κατά ομάδες. Οι γονείς μπορούν να επιδιώξουν την αφαίρεση των υλικών από τη συλλογή μιας βιβλιοθήκης. Οι ανησυχίες τους στρέφονται συχνά γύρω από τα υλικά που εξετάζουν το φύλο με έναν ρητό ή ρεαλιστικό τρόπο, αλλά μπορούν επίσης να επιτεθούν στα βιβλία που εξετάζουν τη μαγεία, και τα βιβλία που διαφέρουν από το όραμα της παραδοσιακής οικογενειακής δομής. Τα τελευταία έτη έχει παρατηρηθεί μια αύξηση παραπόνων που αφορούν εικονογραφημένα βιβλία.

Θρησκευτικές ομάδες. Μεμονωμένα ή οργανωμένα μέλη μιας θρησκευτικής ομάδας, μπορούν να εναντιωθούν στην απόκτηση συγκεκριμένου υλικού. Τα ηθικά ζητήματα, τα σεξουαλικά ζητήματα, ο ρόλος των γυναικών, το "δαιμονικό" ή "σατανικό" υλικό, ή η παρουσίαση της θρησκείας με έναν ιδιαίτερο τρόπο είναι οι λόγοι για τους οποίους τέτοιες ομάδες μπορεί να κινητοποιηθούν ενάντια στη συλλογή της βιβλιοθήκης.

Πολιτικές ομάδες. Διάφορες πολιτικές ομάδες μπορεί να θεωρήσουν ότι μια βιβλιοθήκη μεροληπτεί υπέρ μίας πολιτικής παράταξης ή ιδεολογίας αν εντοπίσει δυσαναλογία μέσα στη συλλογή. Θεωρώντας ότι το υλικό που αντιπροσωπεύει την πολιτική άποψή τους συστηματικά αποκλείεται από τους βιβλιοθηκάρους. Συνήθως υλικό που αναφέρεται σε κομμουνιστικές κοινωνίες αντιμετωπίζεται με κάποια καχυποψία και προκατάληψη.

Προστατευμένες ομάδες μειονότητας. Το υλικό που θεωρείται ρατσιστικό ή που παρουσιάζει τις συγκεκριμένες εθνικές ομάδες με στερεοτυπημένους τρόπους ή μεταχειρίζεται ανακριβώς τον πολιτισμό ή την ιστορία τους μπαίνει συχνά κάτω από το μικροσκόπιο, του λογοκριτή.

Πατριωτικές ομάδες. Αυτές οι ομάδες μπορούν να διαμαρτυρηθούν για τα υλικά επικρίνοντας την κυβέρνηση ή τις εθνικές παραδόσεις, ή περιγράφοντας με εναλλακτικές ερμηνείες την ιστορία του κάθε τόπου.

Συναισθηματικά ασταθή άτομα. Μερικά άτομα που είναι συναισθηματικά ασταθή μπορούν να εστιάσουν σε οποιοσδήποτε από τις ανωτέρω αιτίες. Είναι σημαντικό, εντούτοις, να καθοριστεί εάν η ελλοχεύουσα αιτία είναι μια πραγματική διανοητική αντιμετώπιση των διαφορετικών ιδεών και των φιλοσοφιών

3.2.2. Εσωτερικές πηγές

Οι πηγές λογοκρισίας μέσα από το ίδιο το ίδρυμα μπορούν να περιλάβουν τα εξής:

Επίτροποι ή κυβερνητικά σώματα. Δεδομένου ότι τέτοιες ομάδες είναι οι οργανισμοί χάραξης πολιτικής, μπορούν να εντάξουν στοιχεία λογοκρισίας στην πολιτική που ακολουθεί η βιβλιοθήκη.

Προσωπικό βιβλιοθήκης. Ένα από τα δυσκολότερα είδη λογοκρισίας του οποίου η καταπολέμηση είναι η δυσκολότερη είναι αυτό που επιβάλλεται από το προσωπικό της βιβλιοθήκης. Εκτός από την ύπαρξη καταλογογράφων, βιβλιοθηκάριοι παιδικών τμημάτων, τα μέλη προσωπικού είναι επίσης γονείς, εκκλησιαζόμενα άτομα, και πολιτικά μέλη, πατριώτες, και μια μεγάλη ποικιλία άλλων ομάδων που κρατούν τις ιδιαίτερες απόψεις και τα προσωπικά τους πιστεύω.

Πολιτικές επιλογής. Η πολιτική επιλογής μιας βιβλιοθήκης μπορεί να χρησιμοποιηθεί με άσχημο τρόπο για να περιορίσει τη διανοητική ελευθερία. Οι πολιτικές επιλογής υλικού που χρησιμοποιεί η βιβλιοθήκη για να μην κρίνονται αρνητικά θα πρέπει να συμπεριλάβουν τεκμήρια διαφόρων περιεχομένων ώστε να εξασφαλίζουν για το κοινό μια ισορροπημένη και ποικιλόμορφη συλλογή. Βάση των καθιερωμένων υποκειμενικών παραγόντων όπως "η ποιότητα" ή "η δημοτικότητα", οι οποίοι απαιτούν την εξωτερική επικύρωση υπό μορφή αναφορών ή συνισταμένων καταλόγων για να δικαιολογήσουν κάθε απόκτηση, ή με γραπτό λόγο να δικαιολογηθεί ο αποκλεισμός του αμφισβητούμενου υλικού από τη συλλογή.

Πολιτικές κυκλοφορίας και δάνεια μεταξύ βιβλιοθηκών. Μερικές βιβλιοθήκες περιορίζουν ακόμα το δανεισμό των παιδιών από το υλικό της ενήλικης συλλογής ή περιορίζουν την πρόσβασή τους σε ορισμένα ενημερωτικά σχήματα όπως οι μαγνητοταινίες ή άλλα οπτικοακουστικά υλικά. Το ίδιο σκεπτικό χρησιμοποιείται και σε περιπτώσεις, διαδανεισμού μερικές φορές στα παιδιά. Μπορούν ακόμα να αποκλείσουν τις βιβλιογραφικές αναγραφές των υλικών που απευθύνονται στους ανήλικους χρήστες από τους συλλογικούς καταλόγους των δημόσιων βιβλιοθηκών ώστε να μη γνωρίζουν το τι υπάρχει σε κάποια άλλη βιβλιοθήκη για να γίνει αίτηση διαδανεισμού. Τέτοια εμπόδια είναι μια μορφή λογοκρισίας, ταυτόχρονα όμως αποτελούν και παραβίαση της επαγγελματικής ιδεολογίας του βιβλιοθηκονόμου.

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες πρέπει να θυμηθούν ότι με την κατάλληλη προκαταρκτική εργασία, την προστασία και την κατάρτιση, μπορούν να αντισταθούν στις επιθέσεις

λογοκρισίας και ότι τα άτομα και οι ομάδες που υπάρχουν στην κοινότητα θα υπερασπιστούν τη βιβλιοθήκη. Τα ζητήματα λογοκρισίας που προκαλούνται από εσωτερικές πηγές απαιτούν μια ιδιαίτερος προσεκτική αντιμετώπιση. Η ενεργός υπεράσπιση της διανοητικής ελευθερίας είναι μια πρόκληση που όλοι οι βιβλιοθηκάριοι δέχονται. Είναι η ουσία της ευθύνης τους, ο πυρήνας της δημόσιας εμπιστοσύνης τους, το υψηλότερο καθήκον τους.

3.3 ΥΛΙΚΟ ΠΟΥ ΛΟΓΟΚΡΙΝΕΤΑΙ

Ακόμη και στις μέρες μας που είναι γενικά παραδεκτό πως οι δημόσιες βιβλιοθήκες αποτελούν ανοιχτά κέντρα μάθησης, διάδοσης της γνώσης και του πολιτισμού, υπάρχουν συγκεκριμένα θέματα που αναφέρονται και αναλύονται στα τεκμήρια τα οποία λογοκρίνονται. Ωστόσο, οι βιβλιοθηκάριοι δεν θα πρέπει να φοβηθούν τις αντιδράσεις των λογοκριτών και να διστάσουν να εφοδιάσουν τη συλλογή τους με εκείνα τα κείμενα ούτε φυσικά να κρυφτούν πίσω από τις πολιτικές επιλογής της βιβλιοθήκης.

➤ BIBΛΙΑ

Τα τεκμήρια που λογοκρίνονται είναι εκείνα που ταράζουν, τις περισσότερες φορές, την ισορροπία της κοινωνίας. Τεκμήρια που αναφέρονται στην ερωτική επαφή και τη σεξουαλικότητα των δύο φύλων, καθώς επίσης και εκείνα που παρουσιάζουν την κακή χρήση των φαρμάκων ή τον εθισμό σε διάφορες ουσίες. Στο στόχαστρο μπαίνουν εκείνα που παρουσιάζουν ή υποκινούν την εγκληματικότητα, τη βία ή τα αποτρόπαια φαινόμενα που προσβάλλουν τα πρότυπα της «σωστής» και ηθικής κοινωνίας. Άλλη κατηγορία τεκμηρίων είναι εκείνα που ασχολούνται με το υπερφυσικό. Αυτού του είδους τα τεκμήρια, σύμφωνα με της Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκών (ALA- American Library Association), προκαλούν γιατί εκείνοι που τα αμφισβητούν τα συνδέουν με μάγισσες, σατανιστές ή αντίχριστες πεποιθήσεις. Στην κατηγορία των «επικίνδυνων» υλικών εντάσσονται ακόμα τα τεκμήρια που

αναφέρονται σε διάφορα πολιτικά γεγονότα, το ρατσισμό, τη βλασφημία καθώς και τις διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις πέραν της επίσημης του κράτους.

Τα παιδιά χαρακτηρίζονται ως μία ευαίσθητη ομάδα αναγνωστών. Γι' αυτό το λόγο τα τεκμήρια που εξετάζουν τις διάφορες πτυχές της βίας, την αυτοκτονία, το θάνατο καθώς και την εγκληματικότητα θεωρούνται ακατάλληλα. Υποστηρίζεται από πολλούς ότι τα τεκμήρια που αναφέρονται σε κοινωνικά φαινόμενα όπως είναι οι ανύπαντρες μητέρες, η εγκυμοσύνη των εφήβων και οι σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες μπορούν να αποτελέσουν αναγνωστικά αντικείμενα των παιδιών ή των εφήβων μετά την άδεια από τους γονείς τους.

➤ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Το Διαδίκτυο με τον Παγκόσμιο Ιστό παρέχουν άφθονες πληροφορίες για όλα τα γνωστικά αντικείμενα που μπορεί να ενδιαφέρουν τον σύγχρονο άνθρωπο. Επιπλέον με τις εικόνες και τα διάφορα οπτικοακουστικά μέσα που χρησιμοποιεί γίνεται όλο και πιο ελκυστικό. Το ζήτημα είναι αν θα πρέπει να φιλτράρεται το Διαδίκτυο γιατί η χρήση του δεν απευθύνεται μόνο σε ενήλικες αλλά και σε παιδιά, τα οποία μέσω αυτού μπορεί να έχουν πρόσβαση σε ακατάλληλο υλικό. Η Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκών υποστηρίζει πάντως πως η χρήση του φιλτραρίσματος του Διαδικτύου αποτελεί παραβίαση των δικαιωμάτων της «Library Bill of Rights». Υπάρχει βέβαια η δυνατότητα από πλευράς βιβλιοθηκών να φιλτράρουν εκείνους τους ηλεκτρικούς υπολογιστές, οι οποίοι θα απευθύνονται στο ανήλικο κοινό καθώς επίσης να κρατήσει κάποια τερματικά χωρίς φίλτρο για τους ενήλικους χρήστες της.

➤ ΒΙΝΤΕΟ

Ένα ακόμα ζήτημα που αντιμετωπίζουν οι δημόσιες βιβλιοθήκες είναι αυτό του οπτικού υλικού, στο οποίο θα έχουν πρόσβαση και οι ανήλικοι χρήστες. Η επιλογή της τηλεοπτικής συλλογής αντιμετωπίζει συνήθως προβλήματα, γιατί το υλικό της θα πρέπει να ικανοποιεί το ποικίλο κοινό της βιβλιοθήκης. Ο Joe Landrum και η Dorothy White αναφέρουν « Τα βίντεο έρχονται με εκτιμήσεις MPA (Motion Picture Association of America- Πρότυπα Αμερικανικής Ένωσης Ταινιών) που τυπώνονται στη συσκευασία και στην ταινία.» (Intellectual freedom in public libraries) . Ένα

μεγάλο ποσοστό των βιβλιοθηκών στηρίζει την επιλογή των ταινιών του στην Ένωση Ταινιών. Ωστόσο, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι εκτιμήσεις είναι αυθαίρετες και αντιπροσωπεύουν τις απόψεις της Ένωσης Ταινιών της Αμερικής.

Στα χρόνια που πέρασαν τα μόνα βίντεο που έχουν δεχτεί καταγγελίες είναι το «Blue Velvet» και το «Dressed to Kill». Οι ταινίες αυτές χαρακτηρίστηκαν «ανατρεπτικές» και «γραφικές» αλλά όπως υποστηρίζουν οι Hughes και Katz (1994) δεν έχουν μαρκαριστεί ή αποσυρθεί από τις συλλογές των βιβλιοθηκών για την αποφυγή καταγγελιών.

Τα βίντεο έχουν την δυνατότητα να οπτικοποιήσουν τις εικόνες των βιβλίων από τις διάφορες φαντασιώσεις των αναγνωστών. «Αυτό που ήταν μια ιδιωτική σχέση μεταξύ του αναγνώστη και του συγγραφέα έχει γίνει μια πιο δημόσια σχέση μεταξύ όλων εκείνων που περιλαμβάνονται με την παραγωγή του βίντεο.» (Hughes, M. and Katz, B. , 1994, σ. 44)

3.4 ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ

«Μια ιδέα που δεν είναι επικίνδυνη, δεν αξίζει να αποκαλείται ιδέα.»

Oscar Wilde

Τόσο η παγκόσμια όσο και η εν χώρα πολιτιστική ζωή έχουν παρουσιάσει ανά τους αιώνες κάποια φαινόμενα λογοκρισίας, τα οποία έλαβαν χώρα είτε σε ταραγμένες πολιτικές περιόδους είτε σε μέρες ευημερίας. Στις μέρες μας δεν έχει εξαλειφθεί αλλά εξελίσσεται και αυτό παράλληλα με τις εκάστοτε κοινωνικοπολιτικές συνθήκες και συνεχίζει να «ευημερεί» δοθείσας πρόσφορου εδάφους.

Στην εν λόγω ενότητα θα δοθούν ενδεικτικά παραδείγματα πολιτικών λογοκρισίας που ακολουθήθηκαν σε διάφορες χώρες ως μέσω καταστολής διάχυσης ιδεών και πληροφοριών. Η πυρπόληση των βιβλίων αντιπροσώπευε πάντοτε την «εντυπωσιακότερη» και πιο βάνουση μορφή λογοκρισίας. Εν συνεχεία θα παρουσιαστούν ενδεικτικά κάποια φαινόμενα λογοκρισίας που κατά κύριο λόγο

αφορούν βιβλία τα οποία απαγορεύτηκαν ή προκάλεσαν έντονες αντιδράσεις σε διάφορες κοινωνικές ομάδες με αποτέλεσμα να μπουκωθούν στο περιθώριο και το περιεχόμενό τους να αποτελέσει την πηγή κοινωνικής αναταραχής και διαπληκτισμού.

Η Σοβιετική Ένωση έχει τις ρίζες της λογοκρισίας της στην τσαρική εποχή. Συγκεκριμένα όπως αναφέρει ο Coetzee (2007), η αρχή έγινε από τον τσάρο Αλέξανδρο Α' ο οποίος δημιούργησε μια μυστική αστυνομική δύναμη, της οποίας «η αρμοδιότητα ήταν να του αναφέρει τις δραστηριότητες των πολιτικών του αντίπαλων, και να διευθύνει την λογοκρισία του θεάτρου και των εντύπων. Η επιτήρηση αυτή θεσμοθετήθηκε και έγινε πιο συστηματική στο δεύτερο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα» (Coetzee, 2007, σ.283). Ο διάδοχος Νικόλαος Α', σύστησε το δικό του σώμα λογοκρισίας, τον τρίτο τομέα της Αυτοκρατορικής Καγκελαρίας. Όπως αναφέρει ο Monas (1961) στο έργο του Coetzee (2007) ο Τρίτος Τομέας της Αυτοκρατορικής Καγκελαρίας «λογοδοτούσε άμεσα στον ίδιο και ήταν επιφορτισμένος με το καθήκον να δίνει πληροφορίες για όλα όσα συμβαίνουν, χωρίς εξαίρεση». (Coetzee, 2007, σ.283). Το φαινόμενο φαίνεται να παίρνει άλλη τροπή όταν ανεβαίνει στο θρόνο ο Αλέξανδρος Β' ο οποίος χαλαρώνει την κρατική λογοκρισία, καταργεί την προεκδοτική λογοκρισία για τα βιβλία και αναγκάζει τους λογοκριτές να δικαιολογούν τις αποφάσεις τους.

Στη Ιταλία το φαινόμενο της λογοκρισίας παίρνει άλλες διαστάσεις την εποχή που δραστηριοποιείται το Βατικανό. Ο Heneghan (2005) αναφέρει ότι το 1559 τα γραφεία του Βατικανού δημοσιεύουν το ευρετήριο των απαγορευμένων βιβλίων, το οποίο έχει ισχύει μέχρι το 1966. Το εν λόγω ευρετήριο απαριθμεί τα βιβλία που δεν έπρεπε να έχουν στην κατοχή τους ή να έχουν διαβάσει οι Καθολικοί. Ένα βιβλίο για να ενταχθεί στον συγκεκριμένο πίνακα αρκούσε κάποιες φορές και μόνο το γεγονός ότι είχε τυπωθεί σε μία προτεσταντική πόλη. Το σύστημα της λογοκρισίας λειτουργούσε με τον εξής τρόπο. Διορίζονταν δύο «σύμβουλοι» για κάθε βιβλίο που εξεταζόταν, και τα συμπεράσματά τους τα συζητούσαν με το συμβούλιο των Καρδινάλιων. Έπειτα η απόφαση του συμβουλίου παρουσιαζόταν στον Πάπα προς έγκριση. Μεγάλη έκπληξη προκαλεί ο αριθμός των βιβλίων τα οποία πέρασαν κρυφά από το συμβούλιο χωρίς να έχουν γνώση οι συγγραφείς τους έτσι ώστε να αναθεωρήσουν ή να υπερασπιστούν όσα έγραψαν.

Κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα, οι μεγαλύτερες πυρές για την καύση βιβλίων άναψαν στη ναζιστική Γερμανία. Σύμφωνα με τον Καναράκη (2007) «η 10^η Μαΐου του 1933 έχει χαραχτεί στη μνήμη των ελεύθερα σκεπτόμενων ανθρώπων ως αποφράδα μέρα, αφού τότε κάηκαν τελετουργικά δεκάδες χιλιάδες τόμοι στις μεγαλύτερες πόλεις της γερμανικής επικράτειας, σε μία απόπειρα της ναζιστικής προπαγάνδας να δείξει πως ο παλιός κόσμος έπνεε τα λοίσθια και ένας νέος έμελλε να γεννηθεί.» (Καναράκης, 2007, σ. 20). Εκείνη την εποχή κάηκαν βιβλία του Μαρξ, του Αϊνστάιν, του Χάινριχ, και του Τόμας Μαν, του Τζακ Λόντον, του Μπέρτολτ Μπρεχτ και εκατοντάδων άλλων.

Σε ολόκληρη τη διάρκεια της περιόδου 1900-1940, στην Ελλάδα η κρατική καταστολή ήταν παρούσα στο χώρο των εκδόσεων, γνωρίζοντας περιόδους όξυνσης και ύφεσης, ανάλογα με την ένσταση των πολιτικών και κοινωνικών ζητημάτων. Σύμφωνα με τον Καναράκη (2007) τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα τα έργα των δημοτικιστών αποτελούσαν το στόχο της καταστολής. Τις δύο επόμενες, τη σκυτάλη πήραν τα «πορνογραφικά» και τα «ανατρεπτικά βιβλία». Επί δικτατορίας Πάγκαλου, τα «ανατρεπτικά βιβλία» κατάσχονταν στο τυπογραφείο. Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του Μεταξά, η λογοκρισία πήρε τη μορφή της Ιεράς Εξέτασης. Κανένα βιβλίο δεν εκδιδόταν αν προηγουμένως δεν είχε λάβει την έγκριση της Επιτροπής Λογοκρισίας. Η Εθνική Ασφάλεια και η Εθνική Οργάνωση Νεολαίας εισέβαλλαν συχνότατα σε αποθήκες διαφόρων εκδοτικών οίκων, κατάσχοντας όλα τα «ανατρεπτικού περιεχομένου» βιβλία, τα οποία στη συνέχεια έκαιγαν δημόσια σε πανηγυρικές τελετές. Χαρακτηριστική είναι μία αφίσα της 10^{ης} Αυγούστου του 1936, που προσκαλεί το λαό στη δημόσια και πανηγυρική πυρπόληση βιβλίων.

Σύμφωνα με τον Coetzee (2007) η λογοκρισία στην Πολωνία περνάει της δικές της διακυμάνσεις. Ήταν ιδιαίτερα έντονη τη δεκαετία του 1970. Το 1977, ωστόσο γίνεται γνωστό ότι ελέγχεται και η καθημερινή ροή των πληροφοριών πέρα από τον έλεγχο της πολιτισμικής ζωής του τόπου. Η γνωστοποίηση έγινε όταν ένας υπάλληλος μετέφερε λαθραία στο εξωτερικό κάποιες υπουργικές οδηγίες. Στις πιο ακραίες περιπτώσεις του φαινομένου της λογοκρισίας στην Πολωνία, όπως αναφέρει ο Schopflin (1983) εντάσσεται η απαγόρευση της αναφοράς των ονομάτων κάποιων

φιλοσόφων όπως του Λέζεκ Κολακόφσκι ή διαφόρων διανοούμενων όπως του Ζμπίγκνιεβ Χέρμπερτ. Η απαγόρευση περιείχε και κάθε είδους αναφορά αρνητική ή θετική και στο έργο τους, χωρίς επίσημη έγκριση από τις κεντρικές υπηρεσίες.

Η Νότια Αφρική με τη σειρά της όπως αναφέρει ο Coetzee (2007), θέσπισε το 1975 τον Νόμο περί Δημοσιευμάτων τον οποίο και τροποποίησε το 1978. Σύμφωνα με αυτόν τον νόμο ένα δημοσίευμα κηρύσσεται «ανεπιθύμητο» αν εμπίπτει σε μία από τις εξής κατηγορίες:

- 1) Είναι «απρεπές ή άσεμνο ή προσβλητικό για τα δημόσια ήθη».
- 2) Είναι «βλάσφημο ή προσβλητικό για τα θρησκευτικά πιστεύω οποιουδήποτε τμήματος του πληθυσμού».
- 3) Χλευάζει ή γελοιοποιεί οποιοδήποτε τμήμα του πληθυσμού.
- 4) Οξύνει τις σχέσεις μεταξύ των πολιτών.
- 5) Βλάπτει την ασφάλεια, την ειρήνη και την ευημερία του τόπου.
- 6) Αποκαλύπτει τμήμα κάποιας δικαστικής διαδικασίας στην οποία μνημονεύεται υβριστικό υλικό.

Το 1980 ο Τζ.Κ.Γ. Βαν Ρούγεν (J.C.W van Rooyen), διορίζεται πρόεδρος του Συμβουλίου Εφετών των Δημοσιεύσεων, του ανώτατου δικαστηρίου στο σύστημα της λογοκρισίας. Ο Ρούγεν αν και ήταν υπέρ της λογοκρισίας, φρόντιζε ώστε ο νόμος να εφαρμόζεται ορθολογικά, δίκαια και με συνέπεια.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής χαρακτηρίζονται ως πατρίδα των απαγορεύσεων και της συγκεκαλυμμένης λογοκρισίας, αφού οι διαφορετικοί νόμοι που ισχύουν σε κάθε πολιτεία δίνουν την ευκαιρία σε διάφορους πολιτικούς, ρατσιστικούς ή άλλους να παίζουν το ρόλο των εκλεκτών της «πολιτικής ορθότητας» των βιβλίων. Υπάρχει μία μακρόχρονη ιστορία όσο αφορά τον χαρακτηρισμό των διαφόρων τεκμηρίων ως άσεμνα. Ο Marco (1995) αναφέρει ότι σε τέτοιες περιπτώσεις αναλαμβάνει το ανώτατο δικαστήριο, το οποίο απαγορεύει εκείνα τα τεκμήρια που δεν έχουν λογοτεχνική, πολιτική ή επιστημονική αξία.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η κύρια δικαιοσύνη έχει τη δύναμη να απαγορεύει τα βιβλία, όπως αναφέρει ο Marco (1995). Επίσης διατηρεί, σύμφωνα με τον Coetzee (2007), νόμους ενάντια στη βλασφημία των θείων.

Στην Κίνα λογοκρίνεται έντονα το διαδίκτυο. Στο Πεκίνο απασχολούνται περίπου τριάντα χιλιάδες υπαλλήλους για να σαρώνουν τον Παγκόσμιο Ιστό για «ακατάλληλο περιεχόμενο». Λέγοντας «ακατάλληλο περιεχόμενο» η κινεζική κυβέρνηση εννοεί την πορνογραφία, τους ιστοχώρους που σχετίζονται με την τρομοκρατία, το Θιβέτ, το πνευματικό κίνημα Falun Gong το οποίο χαρακτηρίστηκε ως «σατανική λατρεία». Επίσης έχουν μπλοκαριστεί δυτικές πύλες όπως το BBC, η φωνή της Αμερικής, η Wikipedia, το Google, το Youtube. Τη λίστα των απαγορεύσεων συμπληρώνουν και κάποιοι όροι όπως «δημοκρατία», «ανθρώπινα δικαιώματα», «δικτατορία». Η κινεζική κυβέρνηση όπως αναφέρει ο Γούτας (2005) ζήτησε από τους bloggers να εγγραφούν σε επίσημα μητρώα μέχρι τις τριάντα Ιουνίου του ίδιου έτους, διαφορετικά τα blog θα κλείσουν. Η λογοκρισία του διαδικτύου δεν σταμάτησε ούτε κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2008. Ακόμα και τότε η κυβέρνηση ασκούσε λογοκρισία στις ειδήσεις που «ανέβαζαν στο διαδίκτυο τα ξένα μέσα ενημέρωσης. Από την πλευρά της η κινεζική κυβέρνηση επενδύει πολλά χρήματα ώστε να χρησιμοποιήσει το διαδίκτυο ως όχημα λογοκρισίας. (Γούτας, 2005)

Στη Σαουδική Αραβία η λογοκρισία είναι προφανής ακόμη και στις μέρες μας. Απαγορεύεται βάση νόμου, όπως αναφέρει η Παπανικολάου (2007), η δημοσίευση στο Διαδίκτυο ή η αναζήτηση οποιουδήποτε θέματος που σχετίζεται με την πολιτική, την πορνογραφία, την προσβολή της ισλαμικής πίστης και τα δικαιώματα των γυναικών. Επίσης κάθε ομιλία που κρίνεται ότι κινείται κατά του Βασιλιά, του βασιλείου ή του Ισλάμ μπορεί να οδηγήσει σε σωματική τιμωρία του ομιλούντος.(Παπανικολάου, 2007)). Η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας δηλώνει πως υπάρχουν φραγμοί σε τετρακόσιες χιλιάδες ιστοχώρους.

Ο Καναράκης (2007), σ.20 στο βιβλίο «Απαγορευμένα βιβλία» επιχειρεί μία συνοπτική χρονολογική καταγραφή κάποιων διώξεων.

«Το 411 π.Χ. τα έργα του Πρωταγόρα καίγονται στην Αθήνα.

Το 250 π.Χ., στην Κίνα κάηκαν όλα τα αντίτυπα των «**Ανάλεκτων**» του Κομφούκιου και μαζί τους στην πυρά ρίχθηκαν και όσοι βρέθηκαν με αντίτυπο του βιβλίου στα χέρια.

Το 213 π.Χ. ο Κινέζος αυτοκράτορας Σι Χουάνγκ Τι προσπαθεί να επιβληθεί καίγοντας όλα τα βιβλία που υπήρχαν στην επικράτειά του.

Στις αρχές του 1^{ου} μ.Χ αιώνα, ο Αύγουστος Γάιος Ιούλιος Καίσαρ Οκταβιανός (63 π.Χ.-14 μ.Χ.) εξορίζει τους ποιητές Κορνήλιο Γάλλο και Οβίδιο και απαγορεύει την ανάγνωση και την κυκλοφορία των έργων τους.

Το 302 μ.Χ. ο «νεοφώτιστος» χριστιανός βασιλιάς της Αρμενίας Τιριδάτ Γ', διατάζει την πυρπόληση όλων των βιβλιοθηκών της Αρμενίας.

Το 304 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Διοκλητιανός διατάζει τη συλλογή και καταστροφή όλων των χριστιανικών βιβλίων δια πυρράς.

Το 364 μ.Χ., ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Φλάβιος Ιοβιανός διατάζει την πυρπόληση της Βιβλιοθήκης της Αντιόχειας.

Το 370 μ.Χ., ο αυτοκράτορας Βάλης στα πλαίσια ενός μεγάλου διωγμού κατά των Εθνικών οδηγεί στην πυρά όλα τα βιβλία των εθνικών που είχαν σωθεί σε ιδιωτικές συλλογές των κατοίκων της Αντιόχειας και οι ιδιοκτήτες τους θανατώνονται ή βασανίζονται.

Το 389 μ.Χ., μοναχοί της ερήμου εισβάλλουν στις πόλεις της Μέσης ανατολής καταστρέφοντας αγάλματα και καίγοντας τις δημόσιες βιβλιοθήκες.

Τον Αύγουστο του 410 μ.Χ., ο Αλάριχος καταλαμβάνει τη Ρώμη και επί τρεις μέρες λεηλατεί την πόλη καταστρέφοντας τα έργα τέχνης και τα βιβλία των Εθνικών.

Το 448 μ.Χ., ο Θεοδόσιος πυρπολεί όλα τα «αντιχριστιανικά» βιβλία, επιδεικνύοντας εξαιρετικό ζήλο για τα βιβλία του Νεοπλατωνικού φιλόσοφου Πορφύριου, που ασχολούταν με τη φύση του χριστιανισμού.

Ο πάπας Γρηγόριος Ζ' το 1073 μ.Χ., πυρπολεί όλα τα βιβλία των αρχαίων Ελλήνων που αναφέρονται στον έρωτα, ονομάζοντάς τα αισχρά και ακόλαστα.

Ο πάπας Ιννοκέντιος Γ' απαγορεύει την ασχολία με τη φιλοσοφία του Αριστοτέλη. Στο Παρίσι την ίδια χρονιά καίγονται τα βιβλία του αριστοτελικού φιλόσοφου Ντέιβιντ Ντινάν.

Οι ιεροεξεταστές καίνε το 1497 μ.Χ., στη Φλωρεντία αρχαία βιβλία και ποιητικές συλλογές μαζί με πίνακες ζωγραφικής.»

Το Talmud και το Κοράνι υπήρχαν επίσης στο ευρετήριο των απαγορευμένων βιβλίων που είχε εκδώσει το Βατικανό το 1559, καθώς και βιβλία που συγκρούστηκαν με τη διδασκαλία της εκκλησίας και πολλοί κλασσικοί συγγραφείς όπως ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης, ο Κικέρωνας, ο Βιργίλιος, ο Όμηρος, ο Ευκλείδης, ο Θουκυδίδης, οι οποίοι απεικόνιζαν τις ειδωλολατρικές πεποιθήσεις. Στο ευρετήριο συγκαταλέγονταν και βιβλία φιλοσοφίας όπως τα έργα του Σπινόζα, του Καρτέσιου,

του Ρουσσώ, του Βολτέρου, του Πασκάλ, του Κάντ, του Λόκα, του Hume και του Mill. Βιβλία όπως το «Defoe» και το «Swift» μπήκαν στη μαύρη λίστα όπως και τα απομνημονεύματα του Καζανόβα. Ένας σύμβουλος ήθελε να απαγορέψει το 1788 το βιβλίο «Adolf von Knigg's στη συνομιλία με τα άτομα» του Freemason επειδή ο συγγραφέας βασίστηκε στη λογική και όχι στα χριστιανικά ήθη. Ο Heneghan (2005) αναφέρει πως οι λογοκριτές έκαναν αισθητή την παρουσία τους όταν η επιστήμη συναντούσε τη θρησκεία. Συναφές παράδειγμα «Ο Δαρβινισμός στην εξέλιξη και στο δόγμα» του καθηγητή χημείας John Zahm το 1896. Ο Zahm χαρακτηρίστηκε μοντερνιστής και του ζητήθηκε να αποσύρει το βιβλίο για να μην απαγορευτεί.

Η Ιερά Εξέταση καταδικάζει τον Γαλιλαίο σε ισόβια δεσμά και «ισόβιο σιωπή» το 1633 μ.Χ., επειδή τόλμησε να ισχυριστεί ότι η γη περιστρέφεται γύρω από τον ήλιο.

Το 1798 μ.Χ., αφορίζεται ο Ρήγας Φεραίος από τον πατριάρχη Γρηγόριο Ε.

Η Ιερά Σύνοδος της Ορθόδοξης Εκκλησίας αναθεματίζει τον Ροΐδη και το βιβλίο του Πάπισσα Ιωάννα το 1866 μ.Χ., ζητώντας από το ελληνικό κράτος την ποινική δίωξη του συγγραφέα.» (Καναράκης, 2007, σ.20)

Μπορεί στις μέρες μας να έχουν εκλείψει τα ομαδικά ολοκαυτώματα των βιβλίων κάτι που ήταν πολύ προσφιλές στον Μεσαίωνα, αλλά η πυρά έχει αντικατασταθεί από την απαγόρευση της κυκλοφορίας των βιβλίων. Πολλά έργα που πλέον λογίζονται ως κλασσικά είχαν υποστεί δίωξη όταν δημοσιεύτηκαν, ως προσβλητικά για τα ήθη, τους θεσμούς και την πίστη.

Παρακάτω θα αναφερθούν κάποιοι τίτλοι έργων που «κυνηγήθηκαν» κατά καιρούς για ποικίλους λόγους από διάφορες χώρες.

Το «**Δεκαήμερο**» του Βοκκάκιου.

Τον 15^ο αιώνα ο Ταιλάντερ πρώτος μεταφραστής της Βίβλου στην αγγλική γλώσσα ρίχθηκε στην πυρά με την κατηγορία του αιρετικού. Τραγική ειρωνεία είναι ότι σήμερα η Βίβλος κυκλοφορεί σε εκατομμύρια αντίτυπα με βάση την αγγλική γλώσσα.

«**Ο Έμπορος της Βενετίας**» του Σαίξπηρ, έχει αφαιρεθεί από πολλές σχολικές βιβλιοθήκες στις ΗΠΑ ενώ σε άλλες κυκλοφορεί λογοκριμένο. Έχουν αφαιρεθεί άσεμνες φράσεις που χρησιμοποιούσε ο μεγάλος βρετανός συγγραφέας και θεωρήθηκε προσβλητικό για τους Εβραίους.

«**Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων**» του Λιούις Κάρολ. Οι Κινέζοι θεώρησαν αδιανόητο άνθρωποι και ζώα να μιλάνε την ίδια γλώσσα.

«**Ο Τομ Σόγιερ**» του Μαρκ Τουέιν εξαφανίζεται από τις βιβλιοθήκες πολλών πολιτειών με το αιτιολογικό ότι «εξυμνούσε την παιδική ανυπακοή και οι «**Περιπέτειες του Χάκλμπερι Φιν**» απαγορεύτηκε ως αντιρατσιστικό.

Ο «**Οδυσσέας**» του Τζέιμς Τζόι, απαγορεύτηκε στις ΗΠΑ από το 1918 έως το 1933, με την κατηγορία της προσβολής των ηθών. Συγκεκριμένα θεωρήθηκε πορνογράφημα το τελευταίο κεφάλαιο, ο Μονόλογος της Μόλι.

Το 1929 απαγορεύτηκε στις ΗΠΑ το βιβλίο «**Εξομολογήσεις**» του Ζαν Ζακ Ρουσό, με την κατηγορία ότι ήταν επιβλαβές προς τη δημόσια ηθική. Ολόκληρο το έργο του Ρουσό είχε απαγορευτεί μετά το 1935 στη Ρωσία.

Το έργο «**Τροπικός του Αιγόκερου**» και «**Τροπικός του Καρκίνου**» του Χένρι Μίλερ, χαρακτηρίστηκαν ως πορνογραφήματα.

Το «**1984**» του Τζόρτζ Όργουελ απαγορεύτηκε με την αιτιολογία ότι περιείχε κομμουνιστική προπαγάνδα.

Ο Σαντ, έπρεπε να περάσει σχεδόν μισός αιώνας μετά το θάνατο του για να κυκλοφορήσουν ελεύθερα τα έργα του στη Γαλλία και αρκετά χρόνια ακόμη για να μεταφραστούν και να εκδοθούν στα αγγλικά και σε άλλες γλώσσες. Ο Ζαν Ζακ Ποβέρ άρχισε να εκδίδει συστηματικά το έργο του Σαντ είχε πολλά προβλήματα με

τη γαλλική νομοθεσία και μόνο το 1958 έλαβε από τα δικαστήρια της Γαλλίας την τελική έγκριση να προχωρήσει. (Βιστωνίτης, 2007).

«**Ο Εραστής της Λαίδης Τσάτερλι**», του Ντ. Χ. Λόρενς χαρακτηρίστηκε πορνογράφημα όταν πρωτοεκδόθηκε και απαγορεύτηκε στην Αγγλία και στις ΗΠΑ τη δεκαετία του '60.

Ως πορνογραφικό χαρακτηρίστηκε η «**Φάνι Χίλ**» του Τζον Κλέλαντ. Το βιβλίο αποχαρακτήριστηκε λίγο πριν το 1970 στις Ηνωμένες Πολιτείες και άρχισε η ελεύθερη κυκλοφορία του.

«**Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ**», απαγορεύτηκε για ένα χρόνο στην κομητεία Γουάιζ της Βιρτζίνια, ύστερα από αίτηση ομάδας γονέων που θεωρούσαν προσβλητικές τις σεξουαλικές περιγραφές του βιβλίου.

Στην Αίγυπτο το 1985 απαγορεύτηκε το βιβλίο «**Χίλιες και μια νύχτες**» ως ανήθικο έργο και υπαίτιο για ένα κύμα βιασμών που σημειώθηκε εκείνη την εποχή στο Κάιρο.

Απαγορεύτηκε το 1989 σε δύο περιφέρειες της Καλιφόρνια, μια εικονογραφημένη έκδοση του παραμυθιού «**Η κοκκινοσκουφίτσα**». Στο βιβλίο η Κοκκινοσκουφίτσα πηγαίνει φαγητό και κρασί στην άρρωστη γιαγιά της, με τους αρμόδιους να δηλώνουν προβληματισμένοι με τη χρήση των οινοπνευματωδών ποτών στην ιστορία.

«**Σατανικοί στίχοι**» του Σαλμάν Ρουσντί. Βιβλίο θεωρήθηκε ότι στρέφεται κατά του Ισλάμ, του προφήτη και του Κορανίου, με αποτέλεσμα τόσο ο συγγραφέας όσο και όλοι όσοι συνέβαλαν στην έκδοσή του παρ' ότι γνώριζαν το περιεχόμενό του, καταδικάστηκαν σε θάνατο. Το βιβλίο απαγορεύτηκε σε Αίγυπτο, Ρωσία, Ινδία, Σιγκαπούρη, Ινδονησία, Νότιο Αφρική και φυσικά το Ιράν και το Ιράκ. Αντίτυπα του βιβλίου παραδόθηκαν στην πυρά στην Αγγλία και στις ΗΠΑ. Ο ίδιος ο Ρουσντί εκτός της θανατικής ποινής, επικηρύχθηκε με τρία εκατομμύρια δολάρια από Ιρανό επιχειρηματία και αναγκάστηκε να εξαφανιστεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Στην Αγγλία, μπορεί πλέον κάποιος να βρει το βιβλίο αλλά όχι στις βιτρίνες των βιβλιοπωλείων ενώ στη Νορβηγία, ο επικεφαλής του εκδοτικού οίκου που το εξέδωσε πυροβολήθηκε έξω από το σπίτι του στο Όσλο. (Φλώκας, 2009).

Το 1989 απαγορεύτηκε στην Γερμανία το βιβλίο της ταινίας του Γουές Κρέιβεν «**Εφιάλτης στο δρόμο με τις λεύκες**». (Λαμπριά, 1997). Την ίδια χρονιά, ο Βρετανός πρώην πράκτορας Peter Right αποφάσισε να γράψει τα απομνημονεύματα του στο βιβλίο «**Srycatcher**» (Κυνηγός Κατασκόπων). Η βρετανική κυβέρνηση απαγόρευσε τότε την κυκλοφορία του βιβλίου με αιτιολογία ότι σε αυτό ο συγγραφέας δημοσίευε κρατικά μυστικά. (Ανδρέου, 2000).

Η πιο σκληρή χώρα της Ευρώπης σε λογοκρισία η Ιρλανδία δεν έχει επιτρέψει μέχρι τώρα την πώληση του φωτογραφικού λευκώματος της Μαντόνα «**Sex**» που έχει χαρακτηριστεί πορνογράφημα.

Στην Αυστραλία δε διανεμήθηκε ποτέ το βιβλίο «**E for ecstasy**» του Νίκολας Σλόγκιν που μιλάει για τη διάδοση του ναρκωτικού έκσταση. Κυκλοφορεί ελεύθερα μόνο στη Γερμανία και την Ιταλία αφού σε όλες τις υπόλοιπες χώρες που έχει μεταφραστεί κατά διαστήματα γνώρισε διωγμούς και απαγορεύσεις. (Ξεφ(τ)υλλίζοντας ...part 41).

«**Ο γύρος του κόσμου σε εκατό χρόνια**» του Τ. Φρίτζ απομακρύνθηκε από όλες τις σχολικές βιβλιοθήκες της κομητείας των ΗΠΑ, καθώς και μία παράγραφο που αναφερόταν στην πυρπόληση της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας, τον 4^ο αιώνα μ. Χ., που περιέχεται η φράση «οι χριστιανοί δεν πίστευαν στην εμπιστοσύνη». Άφηνε αιχμές για την εμπλοκή των Χριστιανών στην καταστροφή της βιβλιοθήκης. (Φλώκας, 2009).

«**Ξέρω γιατί τραγουδάει το φυλακισμένο πουλί**» της Μάγια Αντζέλου. Αυτό το αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα αποσύρθηκε από πολλές βιβλιοθήκες κυρίως λόγω της περιγραφής μιας σκληρής βίας της ηρωίδας από τον εραστή της μητέρας της. (Λαμπριά, 1997)

3.5 ΛΑΪΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Οι βιβλιοθήκες παρέχουν και πρέπει να παρέχουν σε αφθονία τις ανθρώπινες ιδέες και εκφράσεις ασχέτως με τον τρόπο καταγραφής τους και της προέλευσής τους.

Το Διαδίκτυο είναι ένα μέσο καταγραφής των ανθρώπινων ιδεών. Έχει τη δυνατότητα να γνωστοποιεί αυτές τις ιδέες και εκφράσεις σε παγκόσμια κλίμακα, είτε στα μικρά και απομακρυσμένα χωρία είτε στις μεγαλύτερες πόλεις. Οι σύγχρονοι άνθρωποι σύμφωνα με την IFLA (2002) έχουν την ευκαιρία «να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες, για την προσωπική τους ανάπτυξη, τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, την υποκίνηση, την οικονομική δραστηριότητα και την ενημερωμένη συμμετοχή στη δημοκρατία. Όλοι μπορούν να παρουσιάσουν το ενδιαφέροντα, τη γνώση και τον πολιτισμό τους για τον κόσμο που έχουν γνωρίσει». (IFLA, 2002)

Οι περισσότερες λαϊκές βιβλιοθήκες παρέχουν στους χρήστες τους τη δυνατότητα της πρόσβασης στο Διαδίκτυο. Οι χρήστες των δημόσιων βιβλιοθηκών ποικίλουν, μπορεί να είναι παιδιά, έφηβοι ή ενήλικες. Το πρόβλημα παρατηρείται όταν τα ανήλικα μέλη έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε ιστοσελίδες με ακατάλληλο υλικό για την ηλικία τους. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει από την πλευρά τους, να διευκολύνουν και να προωθήσουν τη δημόσια πρόσβαση στην ποιοτική ενημέρωση και αυτό μπορούν να το επιτύχουν διδάσκοντας τους χρήστες πώς να κάνουν αναζήτηση και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά το Διαδίκτυο.

Ο Κανονισμός Λειτουργίας των περισσότερων λαϊκών βιβλιοθηκών περιλαμβάνει και την πρόσβαση στο Διαδίκτυο, ο οποίος συνήθως προβλέπει κάποιους περιορισμούς, ένα είδος «φιλτραρίσματος» της πρόσβασης. Σύμφωνα με το Oxford Thesaurus το ρήμα «φιλτράρω» έχει δύο όψεις. Η θετική ερμηνεία είναι το διευκρινίζω ή καθαρίζω, και η αρνητική σημασία του το απαγορεύω, το βγάζω.

Αυτοί οι περιορισμοί μπορεί να αφορούν όλη την κοινότητα, όπως για παράδειγμα Ο Κανονισμός Λειτουργίας των βιβλιοθηκών του δήμου Θεσσαλονίκης, «δεν επιτρέπεται η πρόσβαση σε τοποθεσίες συζητήσεων (chat) ή σε τοποθεσίες με τυχερά παιχνίδια.» (Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης, [χ. χ], Κανονισμός Λειτουργίας της Διεύθυνσης Βιβλιοθηκών του Δήμου Θεσσαλονίκης. (Φυλλάδιο), Θεσσαλονίκη: [χ. ε.]). Η δημόσια βιβλιοθήκη Σπάρτης, από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τον κανονισμό της, παραχωρεί κάρτα-ταυτότητα στους χρήστες των υπολογιστών. Τα

παιδιά μέχρι δώδεκα ετών πρέπει να συνοδεύονται και να χρησιμοποιούν συγκεκριμένους ηλεκτρονικούς υπολογιστές με ελεγχόμενο λογισμικό όπου εξασφαλίζει κάποια στοιχειώδη προστασία. Οι έφηβοι μέχρι δεκαοχτώ ετών θα πρέπει να προμηθευτούν μια αίτηση χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, την οποία θα πρέπει να την προσκομίσουν συμπληρωμένη και υπογεγραμμένη από τον γονέα ή τον κηδεμόνα τους. Οι ενήλικοι χρήστες κρίνονται υπεύθυνοι για τις ιστοσελίδες που επισκέπτονται, εκτός βέβαια από σελίδες που περιέχουν άσεμνο υλικό και τυχερά παιχνίδια. (Δημόσια κεντρική βιβλιοθήκη Σπάρτης, χ. χ)

Το φιλτράρισμα της πρόσβασης του Διαδικτύου μπορεί να έχει αρνητικές ή θετικές επιπτώσεις τόσο με την παρουσία του όσο και κατά την απουσία του. Η επιβολή του φιλτραρίσματος μπορεί να αποτρέψει την ανάκτηση κάποιων πληροφοριών, όπως αναφέρει ο Stoker (1999) « η ανάρμοστη συμπεριφορά του Προέδρου Κλίντον, ήταν δυσανάγνωστη σε πολλές δημόσιες βιβλιοθήκες των ΗΠΑ λόγω του φιλτραρίσματος του λογισμικού που χρησιμοποιούσαν». (Stoker, 1999) Ωστόσο τον Μάιο του 1998, η δημόσια βιβλιοθήκη του Livermore στην Καλιφόρνια, ήταν η πρώτη δημόσια βιβλιοθήκη που μηνύεται για την αποτυχία της να προστατέψει τα παιδιά από τις ανάρμοστες για την ηλικία τους πληροφορίες.

Το ιδανικότερο για τις δημόσιες βιβλιοθήκες όπως αναφέρουν και οι Bolan και Cullin (2007) θα ήταν να έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο όλοι οι υπολογιστές που προορίζονται για τους χρήστες. Ωστόσο ένας αριθμός αυτών των υπολογιστών θα είχε περιορισμένη πρόσβαση στο Διαδίκτυο με λογισμικό που θα παρακολουθεί την ηλικία του χρήστη που τον χρησιμοποιεί. Ένα άλλο ποσοστό των υπολογιστών θα ήταν για ελεύθερη πρόσβαση στο Διαδίκτυο εκτός βέβαια από ιστοσελίδες με πορνογραφικό περιεχόμενο και συνομιλίες. Τέλος ένα μέρος των υπολογιστών θα ήταν μόνο για αναζήτηση στον κατάλογο της βιβλιοθήκης και ένα άλλο μέρος για απευθείας σύνδεση με διάφορες βάσεις δεδομένων. (American Library Association, χ.χ)

Ωστόσο το φιλτράρισμα της πρόσβασης του Διαδικτύου ορισμένες φορές παίρνει κυβερνητικές διαστάσεις.

Το 1995, διάφορες κυβερνήσεις παγκοσμίως προσπάθησαν να εξετάσουν τα προβλήματα του υλικού του Διαδικτύου, το οποίο πολλές φορές κρίνεται ως ακατάλληλο για τους ανήλικους χρήστες. Το θέμα του φιλτραρίσματος και της λογοκρισίας του Διαδικτύου απασχόλησε για κάποια χρόνια τις ΗΠΑ. Το 1996, όπως αναφέρει ο Stoker (1999) ο νόμος της Ευπρέπειας της Επικοινωνίας (Communication Decence Act-CPA) που επιδίωκε να «συγκρατήσει» τις υπερβολές του Διαδικτύου καταψηφίστηκε από τον Συνασπισμό Ενδυνάμωσης Διαδικτύου Πολιτών (Citizen Internet Empowerment Coalition – CIEC). Αυτό ήταν μία εκστρατεία, στην οποία έλαβαν χώρα είκοσι επτά οργανώσεις μέσα στις οποίες συγκαταλέγεται η Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκών (American Library Association), η Αμερικάνικη Αστική Ένωση Ελευθεριών (American Civil Liberties Union), προμηθευτές και χρήστες του Διαδικτύου, παραγωγοί λογισμικών και αντιπρόσωποι της βιομηχανίας του βιβλίου. Ο καρπός της προσπάθειάς τους ήταν να κηρυχθεί ο νόμος της Ευπρέπειας της Επικοινωνίας (CDA) αντισυνταγματικός από το ανώτατο αμερικάνικο δικαστήριο τον Ιούνιο του 1997. (Stoker, 1999)

Τον Μάρτιο του 2002, όπως αναφέρει η EFA (Electronic Frontiers Australia) στο «Internet censorship: Law & policy around the world», οι κυβερνητικές πολιτικές που αφορούν τη λογοκρισία του Διαδικτύου ομαδοποιούνται σε τέσσερις κατηγορίες:

- 1) Κυβερνητική πολιτική ώστε να ενθαρρύνουν την εθελοντική χρήση του φιλτραρίσματος από τους ίδιους τους χρήστες. Τη μέθοδο αυτή ενστερνίζεται ο Καναδάς, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Νέα Ζηλανδία. Γενικά, οι κυβερνήσεις ενθάρρυναν τη χρήση φιλτραρίσματος, για τον καλύτερο έλεγχο της πρόσβασης των παιδιών.
- 2) Ρήτρες ποινικού δικαίου (πρόστιμα ή όροι φυλάκισης) στους προμηθευτές που κάνουν προσβάσιμο το ακατάλληλο υλικό για τους ανήλικους. Η μέθοδος αυτή υιοθετείται από μερικές πολιτείες της Αυστραλίας και των ΗΠΑ.
- 3) Με απόφαση της κυβέρνησης εμποδίζεται η πρόσβαση των ανηλίκων σε ακατάλληλο υλικό. Οι χώρες που ασπάζονται την πολιτική αυτή είτε απαιτούν από τους προμηθευτές να εμποδίσουν την πρόσβαση στο ακατάλληλο υλικό είτε επιτρέπουν κάποια περιορισμένη πρόσβαση στο Διαδίκτυο που θα ελέγχεται από την Κυβέρνηση. Οι χώρες οπαδοί αυτής της κατηγορίας είναι οι Αυστραλιακές Κοινοπολιτείες, η Κίνα, η

Σιγκαπούρη, η Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Βιετνάμ.

- 4) Τέλος, είναι η κυβερνητική απαγόρευση της δημόσιας πρόσβασης στο Διαδίκτυο. Σε αυτή την κατηγορία διάφορες χώρες απαγορεύουν ευρέως την πρόσβαση στους χρήστες του διαδικτύου είτε απαιτούν από τους χρήστες να ζητήσουν άδεια από τις κυβερνητικές αρχές.

3.6 ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΛΟΓΟΚΡΙΤΗ

Ο όρος «λογοκριτής» συχνά παραπέμπει στην εικόνα ενός παράλογου και ετοιμοπόλεμου προσώπου. Παρ' όλα αυτά μία τέτοια εικόνα, κάποιες φορές, μπορεί να είναι παραπλανητική. Τις περισσότερες φορές όπως υποστηρίζεται και από την ALA (American Library Association – Ένωση Βιβλιοθηκών Αμερικής) , οι λογοκριτές είναι άτομα που αισθάνονται να απειλούνται τα ήθη καθώς και οι αρχές τους, και προσπαθούν να σώσουν ότι τους ακολουθεί. Πιστεύουν δηλαδή ότι το «επικίνδυνο» αυτό υλικό θα επηρεάσει αρνητικά τα παιδιά και τους εφήβους καθώς και κάθε άτομο που μπορεί να χαρακτηριστεί ως ευαίσθητος αναγνώστης.

Ένα γεγονός λογοκρισίας αρχίζει αν όχι πάντα, σχεδόν πάντα με την καταγγελία ενός χρήστη για κάποιο συγκεκριμένο υλικό της βιβλιοθήκης. Ο κύριος στόχος του ενάγοντα είναι να γίνει αποδεκτή η καταγγελία του από την βιβλιοθήκη και η τελευταία με τη σειρά της να αποσύρει το ακατάλληλο υλικό και μάλιστα σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Παράλληλα με την καταγγελία του στη βιβλιοθήκη, ο χρήστης μπορεί να θέλει να δημοσιοποιήσει την «ανακάλυψη» του, όσον αφορά το «επικίνδυνο» υλικό και να διανέμει κάποιο έντυπο ώστε να γνωστοποιήσει το γεγονός μέσω του Τύπου. Αν θελήσει μάλιστα να δώσει στο θέμα μεγαλύτερες διαστάσεις, μπορεί να οργανώσει μια ομάδα λογοκρισίας για να διευθύνει μία πλειάδα επιστολών που οι παραλήπτες

τους μπορεί να ποικίλουν, από το συντάκτη μιας εφημερίδας έως κάποιον που ασχολείται με τα κοινά. Οι κινήσεις τέτοιων συνήθως έχουν αντίκτυπο στη δημόσια χρηματοδότηση, την έγκριση του διορισμού του διευθυντή της βιβλιοθήκης και την εκλογή ή το διορισμό των μελών των συμβούλων των βιβλιοθηκών.

Εάν οι λογοκριτές αποτύχουν στην απόσυρση του «απαγορευμένου υλικού» μέσω της καταγγελίας τότε κατευθύνονται στην πολιτική της βιβλιοθήκης. Προσπαθούν δηλαδή να επιφέρουν αλλαγές σε εκείνη την πολιτική που αναφέρεται στην επιλογή του υλικού. Τέλος, αν ναυαγήσει και αυτή τους η προσπάθεια το μόνο που μένει είναι α ζητήσουν να καθιερωθεί ένα ράφι με περιορισμένη και ελεγχόμενη πρόσβαση από το κοινό.

3.7 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ

Το κύριο έναυσμα για να ασκήσει κάποιος λογοκρισία είναι η απειλή που μπορεί να αισθανθεί σ' ότι αφορά τις ηθικές του αξίες και τις αρχές του. Γενικά τα κίνητρα του λογοκριτή σύμφωνα με το Γραφείο Πνευματικής Ελευθερίας της ALA, έτσι όπως αυτά καταγράφηκαν στο Intellectual Freedom Manual (1992, σ.236) ομαδοποιούνται σε τέσσερις κατηγορίες, οι οποίες όμως δεν είναι ούτε αμοιβαίες ούτε αποκλειστικές.

- 1) Οικογενειακές αξίες. Σε μερικές περιπτώσεις ο λογοκριτής αισθάνεται να απειλείται ο παραδοσιακός τρόπος ζωής του και αυτό γιατί οι αλλαγές που πραγματοποιούνται απέναντι στην οικογένεια αντικατοπτρίζονται και στα υλικά των βιβλιοθηκών. Οι σεξουαλικές πράξεις αντιμετωπίζονται ως κύριες αιτίες απειλής. Επειδή προκαλούν τις ηθικές αξίες, οι λογοκριτές μπορεί να θελήσουν να προστατέψουν τα παιδιά τους από τα έργα εκείνα που πραγματεύονται σεξουαλικά θέματα.
- 2) Πολιτικές απόψεις. Οι πολιτικές πεποιθήσεις των ανθρώπων πολλές φορές έχουν προκαλέσει αντιδράσεις μέσα σε συζητήσεις. Το φαινόμενο αυτών των αντιδράσεων γίνεται πιο οξύ, αν κάποια έργα των βιβλιοθηκών χαρακτηριστούν με όρους όπως «κομμουνιστικό», «αντιαμερικανικό», ή «άθρησκο». Η επιλογή του υλικού της βιβλιοθήκης θα πρέπει να γίνεται

με προσοχή, γιατί εάν το υλικό που θα προσκτηθεί χρησιμοποιεί μια μη ευγενική γλώσσα, δεν θα είναι δύσκολο για το λογοκριτή να διατυπώσει τις αντιρρήσεις του και να ξεκινήσει επίθεση λόγω της αισχρολογίας.

- 3) Θρησκεία. Ο λογοκριτής μέσα από τα έργα της βιβλιοθήκης μπορεί να νοιώσει ότι απειλούνται οι θρησκευτικές του πεποιθήσεις και γίνεται προσπάθεια προσηλυτισμού στους αναγνώστες και ειδικά στους νεότερους, που έχουν περιέργεια να διαβάσουν για τα διάφορα δόγματα και το πιστεύω και των άλλων θρησκειών. Ο λογοκριτής θεωρεί ότι όλες αυτές οι αιτίες οδηγούν την κοινωνία σε σταθερή και σίγουρη αποσύνθεση.
- 4) Δικαιώματα μειονότητας. Όλες οι χώρες και όλες οι σημερινές κοινωνίες, όσο μικρές και αν είναι φιλοξενούν κάποιες ομάδες μειονότητας. Το μεγαλύτερο ποσοστό των λογοκριτών, όμως δεν ενδιαφέρεται για τη συντήρηση και διάδοση των παραδοσιακών αξιών, εθίμων και παραδόσεων, που φέρνουν μαζί τους αυτοί οι άνθρωποι από τους δικούς τους μακρινούς τόπους. Επιπλέον, δεν δέχονται και εκείνα τα υλικά των βιβλιοθηκών που είναι διατυπωμένα στις διαφορετικές γλώσσες αυτών των μειονοτήτων.

3.8 ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ

Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει από την αρχή της δημιουργίας τους να έχουν σαφώς καταγεγραμμένους κανόνες και οδηγίες οι οποίες θα αντιμετωπίζουν όσο το δυνατό πιο αποτελεσματικά ενδεχόμενα συμβάντα λογοκρισίας εν τη γενέσει τους.

Η Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκών έχει δημιουργήσει και προωθεί στις βιβλιοθήκες κάποιο πλάνο αντιμετώπισης της λογοκρισίας. Στο πλάνο αυτό συμβάλλουν η

Επιτροπή Πνευματικής Ελευθερίας, το Γραφείο Πνευματικής Ελευθερίας και το Ίδρυμα της Ελεύθερης Ανάγνωσης.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ένωσης Βιβλιοθηκών της Αμερικής του 1970, σκοπός της Επιτροπής Πνευματικής Ελευθερίας είναι «να συστήσει τέτοια βήματα που μπορεί να είναι απαραίτητα για να διατηρήσουν τα δικαιώματα των χρηστών των βιβλιοθηκών, των βιβλιοθηκών ως ιδρύματα, και των βιβλιοθηκονόμων σύμφωνα με την πρώτη τροποποίηση στο Ηνωμένο Σύνταγμα των Βιβλιοθηκών σε θέματα σχετικά με την πνευματική ελευθερία και τη λογοκρισία» (Office for Intellectual Freedom, 1992, σ. 241).

Το προσωπικό των βιβλιοθηκών βρίσκεται στην πρώτη γραμμή υπεράσπισης της βιβλιοθήκης και έχουν την ευθύνη για να απαντήσουν σε οποιοδήποτε προκλήσεις. Αν τα μέλη της βιβλιοθήκης δεν έχουν την επαγγελματική κατάρτιση σε ζητήματα σχετικά με την πνευματική ελευθερία, οφείλουν να είναι ενημερωμένα με τη σχετική νομοθεσία και το τι προβλέπει για την υπεράσπισή τους η Ένωση Βιβλιοθηκών.

Το συμβούλιο της ALA (American Library Association) αποδέχεται εκείνες τις πολιτικές των βιβλιοθηκών που αφορούν « την ελεύθερη πρόσβαση στις βιβλιοθήκες για τους ανήλικους, το μαρκάρισμα της συλλογής, τη λογοκρισία της συλλογής λόγω του υποτιθέμενου ρατσισμού ή σεξισμού» (Office for Intellectual Freedom, 1992, σ. 241). Η ALA παρέχει τις παραπάνω οδηγίες στους βιβλιοθηκονόμους καθώς επίσης και έναν καθιερωμένο επαγγελματικό κώδικα, του οποίου η υπεράσπιση γίνεται από την Ένωση Βιβλιοθηκών.

Το κοινό των βιβλιοθηκών θα πρέπει να εκπαιδευτεί και να γνωρίζει ότι μπορεί να έχει πρόσβαση σε υλικό που μπορεί να θεωρεί απαράδεκτο. Οι βιβλιοθηκάριοι θα πρέπει να βοηθήσουν τους γονείς ώστε να κατανοήσουν ότι δεν είναι πρόπον να επιβάλλουν τις δικές τους προτιμήσεις ούτε στα δικά τους παιδιά αλλά ούτε και στα παιδιά των γύρω τους. Το βασικό πρόγραμμα αυτής της εκπαιδευτικής μορφής είναι υπ' ευθύνη της Επιτροπής της Πνευματικής Ελευθερίας μέσω των ενημερωτικών της δημοσιεύσεων.

Η σύλληψη της ιδέας του ενημερωτικού δελτίου της Επιτροπής της Πνευματικής Ελευθερίας άρχισε το 1952. Είναι μία διμηνιαία δημοσίευση που εκδίδεται και παράγεται από το προσωπικό του Γραφείου Πνευματικής Ελευθερίας από το 1970. Το δελτίο απευθύνεται τόσο στο προσωπικό των βιβλιοθηκών όσο και σε εκείνη τη μερίδα του κοινού που θέλει να είναι ενημερωμένη. Σκοπός του δελτίου είναι « να παρουσιάσει μια περιεκτική εικόνα των προσπαθειών λογοκρισίας, των δικαστικών υποθέσεων και της νομοθεσίας». (Office for Intellectual Freedom, 1992, σ. 242). Το περιεχόμενο του εντύπου χρησιμοποιείται για την προώθηση και την υπεράσπιση της πνευματικής ελευθερίας καθώς και για να δωθεί το έναυσμα για τη δημιουργία νέων προτάσεων και προγραμμάτων για την υπεράσπισή της. Η πιο συχνή χρήση του Γραφείου Πνευματικής Ελευθερίας είναι η παροχή συμβουλών είτε για υποτιθέμενα φαινόμενα λογοκρισίας είτε για πραγματικές διαμάχες.

Η Επιτροπή και το Γραφείο Πνευματικής Ελευθερίας συνεργάζονται και με άλλες εθνικές οργανώσεις, όπως η Ένωση Αμερικανών Εκδοτών. Αποσκοπούν σε αυτή τη συνεργασία γιατί και εκείνοι υποστηρίζουν την ελεύθερη έκφραση και μπορεί να έχουν έναν ακόμη σύμμαχο οι εκάστοτε βιβλιοθήκες αν προκύψει θέμα λογοκρισίας.

Σύμφωνα με το Γραφείο Πνευματικής Ελευθερίας (1992) η νομοθεσία για θέματα όπως η αισχρολογία και το ακατάλληλο ή επιβλαβές υλικό για τους ανήλικους μπορεί να περιορίσει τις δραστηριότητες του βιβλιοθηκονόμου, ο οποίος προσπαθεί να παρέχει τις καλύτερες δυνατές υπηρεσίες σύμφωνα με τη βιβλιοθήκη Bill of Rights. Η Ένωση Βιβλιοθηκών συχνά καταθέτει μία ενισχυτική ή αντιτιθέμενη προτεινόμενη νομοθεσία μέσω της Επιτροπής και του Γραφείου Πνευματικής Ελευθερίας.

Η λογοκρισία του υλικού των βιβλιοθηκών σύμφωνα με το Γραφείο Πνευματικής Ελευθερίας (1992), πέρα από την ενημέρωση των βιβλιοθηκονόμων, την ενημέρωση του κοινού και την Ένωση Βιβλιοθηκών μπορεί να καταπολεμηθεί και από πηγές όπως:

1. Τοπικά μέσα ενημέρωσης, των οποίων η εκδοτική υποστήριξη θα ήταν χρήσιμη.
2. Κοινοτικοί ηγέτες και διάφορες τοπικές οργανώσεις που θα υποστήριζαν τη θέση της βιβλιοθήκης.
3. Άλλοι βιβλιοθηκάριοι των οποίων η υποστήριξη θα μπορούσε να βοηθήσει.

4. Ο εκδότης της προκλημένης εργασίας που μπορεί να προσκομίσει από το αρχείο του όλες τις αναθεωρήσεις του έργου. Επίσης μπορεί να ενδιαφερθεί για τα νομικά ερωτήματα που δημιουργούνται από πρακτικές όπως το μαρκάρισμα του έργου και την περιορισμένη πρόσβαση.
5. Το κυβερνητικό συμβούλιο.
6. Το συμβούλιο της ίδιας της βιβλιοθήκης.

Είναι σημαντικό να έχει κανείς υπόψη του ότι η προσπάθεια να καταπολεμηθεί η λογοκρισία δεν μπορεί να είναι πάντοτε επιτυχής. Εντούτοις είναι σίγουρο πως εάν η βιβλιοθήκη δεν προετοιμάζεται για να προσφέρει οποιαδήποτε αντίσταση, καμία μάχη δεν θα κερδιθεί. Αντιθέτως « κάθε μάχη που θα κερδίζεται θα συμβάλει στην καθιέρωση της βιβλιοθήκης ως ίδρυμα για τους ελεύθερους πολίτες σε μία ανοιχτή κοινωνία.» (Office for Intellectual Freedom, 1992, σ. 238)

3.9 ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ

Η Ελλάδα η χώρα που γέννησε τη δημοκρατία, που δίδαξε στους κατοίκους της την ελευθερία του ατόμου και των ιδεών, που έδωσε τα φώτα του πολιτισμού σε άλλους λαούς, έχει και αυτή στο παρελθόν της τα δικά της «μαύρα» σημεία. Η εμφάνιση της λογοκρισίας στην Ελλάδα έχει κάνει αισθητή την παρουσία της τόσο σε ταραγμένες πολιτικές περιόδους όπως η επταετής δικτατορία όσο και σε περιόδους που ίσχυε το παρόν πολίτευμα της Προεδρευόμενης Συνταγματικής Δημοκρατίας.

Το μάτι του λογοκριτή δεν άφησε καμία μορφή έκφρασης χωρίς κριτική. Αυτό σημαίνει ότι έχουν παρουσιαστεί φαινόμενα λογοκρισίας πέρα από τα βιβλία, σε εκθέσεις ζωγραφικής και χώρου, σε στίχους τραγουδιών αλλά και στην κινηματογραφική παραγωγή της χώρας είτε σε ταινίες που προβλήθηκαν σε αυτή.

Ο λόγος του τραγουδιού έχει μια δική του δύναμη, γιατί είναι λιτός και περιεκτικός καθώς επίσης απομνημονεύεται εύκολα. Αυτοί είναι οι κυριότεροι λόγοι για τους

οποίους έγινε προσπάθεια να ελεγχθεί η δύναμη και η επιρροή του. Σύμφωνα με τον Κουρκουνάκη (2004) τη δεκαετία του 1920 εμφανίζονται τα πρώτα κρούσματα λογοκρισίας στα μικρασιατικά τραγούδια που έφεραν μαζί τους οι πρόσφυγες. Σε αυτά είτε γράφονταν εξ αρχής οι στίχοι σε οργανικά κομμάτια, είτε τροποποιούνταν οι ήδη υπάρχοντες για να είναι πλέον εύληπτοι στους παλαιοελλαδίτες.

Σύμφωνα με τον Δανίκα (2009) το 1925 η Εκκλησία απαίτησε από το Υπουργείο Παιδείας την απομάκρυνση καθηγητών της Μαρασλείου Ακαδημίας ως «διαστροφείς της ελληνικής γλώσσας».

Στην μεταπολεμική Ελλάδα πέφτει θύμα λογοκρισίας η ταινία του Φ. Φίνου «Τελευταία Αποστολή» σε σκηνοθεσία Ν. Τσιφόρου που βγήκε στις αίθουσες τον Απρίλιο του 1949. Σύμφωνα με τον Θεοδοσίου (2003) μετά από μία εβδομάδα προβολών στην Αθήνα απαγορεύεται μετά από απαίτηση του Υπουργείου Ασφαλείας και του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Αιτιολογία της απαγόρευσης είναι ότι αποτελεί δυσφήμιση για την Ελλάδα.

Το έργο του Γιάννη Τσαρούχη «Ναύτης καθιστός και γυμνός ξαπλωμένος» που είχε εκτεθεί στο Ζάππειο είχε προκαλέσει επικρίσεις κατά τη διάρκεια της Πανελληνίας Έκθεσης του 1953 (Ιανουάριος-Φεβρουάριος). Το έργο αυτό ξεκρεμάστηκε την τελευταία μέρα της έκθεσης με την επέμβαση της αστυνομίας ως προσβλητικό κατά του ελληνικού στρατού.

Το 1954 η Ιερά Σύνοδος όπως αναφέρει ο Δανίκας (2009), ζητεί τον αφορισμό του Νίκου Καζαντζάκη για τα έργα του ο «Τελευταίος πειρασμός» και «Καπετάν Μιχάλης».

Τον Οκτώβριο του 1966, στο στόχαστρο της λογοκρισίας μπαίνει μια γαλλική ταινία που αναφέρεται στον Ισπανικό Εμφύλιο. Όπως αναφέρει ο Θεοδοσίου (2003), επιβάλλεται λογοκρισία στην ταινία του Αλαίν Ρενέ «Ο πόλεμος τελείωσε». Από την ταινία αφαιρούνται σκηνές και προβάλλεται «αλλοιωμένη», γεγονός που ξεσηκώνει θύελλα διαμαρτυριών από δημοσιογράφους, διανοούμενους και καλλιτέχνες. (Θεοδοσίου, 2003)

Κατά τη διάρκεια της επταετούς δικτατορίας 1967-1973 η λογοκρισία στην Ελλάδα γνωρίζει ιδιαίτερη άνθηση. Δημιουργούνται μαυροπίνακες βιβλίων και συγγραφέων, παρατηρείται παραλήρημα αντικομμουνιστικής προπαγάνδας, εκδίωξη όλων των αντιφρονούντων καθηγητών από τα πανεπιστήμια και τοποθέτηση «ανθρώπων του καθεστώτος» στις έδρες και στις πρωτανείες των σχολών. Η τηλεόραση που ήταν ένα νέο απόκτημα χρησιμοποιείται αποκλειστικά από τους δικτάτορες.

Σύμφωνα με τον Βιστωνίτη (2007) ο Μένης Κουμανταρέας προσήχθη σε δίκη με τον Νόμο περί Άσεων για το βιβλίο του Αρμένισμα. Η έκβαση της δίκης ήταν ευτυχής για τον δημιουργό. Οι εκδότες του περιοδικού «Τραμ» Δημήτρης Καλοκύρης και Μάρω Καρδάκου καθώς και ο συγγραφέας Ηλίας Πετρόπουλος, καταδικάστηκαν από το δικαστήριο της Θεσσαλονίκης και φυλακίστηκαν με τον παραπάνω νόμο.

Η Λαμπρία. Α (1997) αναφέρει πως στις 12 Μαΐου του 1967 επιβάλλεται ο μαυροπίνακας βιβλίων. Ο κατάλογος περιλαμβάνει γύρω στα οχτακόσια έργα ελλήνων και ξένων συγγραφέων, μεταξύ των οποίων ο Μαγιακόφσκι, ο Μαρκ Τουέην, ο Τολστόι, ο Αραγκόν, η Σιμόν ντε Μποβουάρ, ο Σολζενίτσιν, ο Ροζέ Γκαροντί, ο Σαρτρ αλλά και ο Μπαλζάκ. Από το μάτι του λογοκριτή δεν γλίτωσαν ούτε οι αρχαίοι κλασσικοί. Χαρακτηρίστηκε ως απαγορευμένη η Λυσιστράτη του Αριστοφάνη, λόγω των αντίθετων ιδεών που ενέπνεε το έργο προς τις στρατιωτικές μεθόδους και αντιλήψεις της εποχής. Οι θεατρικές παραστάσεις «Ειρήνη» του Αριστοφάνη, οι «Τρωάδες» και οι «Ικέτιδες» του Ευριπίδη, ο «Προμηθέας Δεσμώτης» του Αισχύλου, ματαιώθηκαν με την δικαιολογία ότι τη μουσική είχε γράψει ο «κομμουνιστής συνωμότης» Θεοδωράκης. Απαγορεύτηκε ακόμα το έργο του Γιάννη Ρίτσου, κάθε έργο που εμπεριείχε υποψία διάδοσης κομμουνιστικών ιδεών όπως το «Κεφάλαιο» του Μαρξ. Τη λίστα των απαγορευμένων βιβλίων της επταετίας συμπληρώνουν τα τεκμήρια εκμάθησης της ρωσικής γλώσσας και τα ελληνοβουλγαρικά λεξικά. Τον Σεπτέμβριο του 1970, θα επιτραπεί η κυκλοφορία των απαγορευμένων βιβλίων, «υπό την προϋπόθεσιν ότι δι' αυτών δεν ασκείται προπαγάνδα κατά της καθεστηκυίας συνταγματικής τάξης». (Λαμπρία, 1997)

Σύμφωνα με τον Κουρκουνάκη (2004) το δικτατορικό καθεστώς κάνει δυναμική εμφάνιση στο χώρο του τραγουδιού. Διώκονται τα τραγούδια όχι μόνο ως προς τους στίχους τους, «που απαιτείται από το νέο καθεστώς να είναι εθνικώς και ηθικοπλαστικός ορθοί, αλλά και ως προς την μουσική τους». (Κουρκουνάκης, 2004)

Με την επιβολή της δικτατορίας των συνταγματαρχών και την κατάργηση των συνταγματικών ελευθεριών, ο κινηματογράφος όπως αναφέρει ο Θεοδοσίου (2003) καλείται να εξυπηρετήσει την προπαγάνδα των στρατοκρατών και τα «ελληνοχριστιανικά ιδεώδη» που αυτοί πρεσβεύουν.

Η δικτατορία των συνταγματαρχών από την πλευρά της προσπαθεί να υποστηρίξει τις κινήσεις για την ελεγχόμενη πνευματική ζωή του τόπου. Σύμφωνα με την Λαμπρία (1997) η επίσημη υποστήριξη της λογοκρισίας είναι: «Εις την χώραν μας η λογοκρισία είναι προσωρινή. Τα φαινόμενα και αι εντυπώσεις είναι εναντίον μας τα γεγονότα και η ουσία είναι υπέρ ημών».

Το 1991 όπως αναφέρει ο Δανίκας (2009) ο Μητροπολίτης Φλωρίνης σταματά τα γυρίσματα της ταινίας του Θόδωρου Αγγελόπουλου «Το μετέωρο βήμα του πελαργού», γιατί όπως αναφέρει «πλήττει τα χρηστά ήθη».

Το 1992 ταραάζει την ηρεμία της πνευματικής ζωής της χώρας το βιβλίο «Η κρίση στα Βαλκάνια, το Μακεδονικό και η εργατική τάξη». Η Ζορμπά (1996) αναφέρει ότι το βιβλίο ενοχοποιήθηκε με την αιτιολογία της ψευδής διάδοσης ειδήσεων, της πρόκλησης των πολιτών σε αμοιβαία διχόνοια και της διατάραξης των σχέσεων της χώρας με τα γειτονικά κράτη. (Ζορμπάς, 1996)

Ο Δανίκας (2009) αναφέρει πως το 1995 ομάδα πιστών καθοδηγούμενη από τον τότε μητροπολίτη Θεσσαλονίκης βιαιοπραγούν σε συναυλία στη Ροτόντα, διεκδικώντας τη χρήση της ως ναό. Το 2000, στο Πλημμελειοδικείο Θεσσαλονίκης υποβάλλεται μήνυση από «χριστιανικό σωματείο», για το περιεχόμενο του βιβλίου «Μ εις την ν» του Μίμη Ανδρουλάκη. Το βιβλίο κρίνεται ως «κακόβουλο» και «βλάσφημο» και απαγορεύεται προσωρινά. Καθώς επίσης ομάδες παραθρησκευτικών οργανώσεων προβαίνουν σε κάψιμο του εν λόγω τεκμηρίου έξω από το βιβλιοπωλείο Ιανός της Θεσσαλονίκης όπου γίνεται και η παρουσίασή του.

Τον Δεκέμβριο του 2003 ο τότε υπουργός Πολιτισμού Ευάγγελος Βενιζέλος ανακοίνωσε την απομάκρυνση του ζωγραφικού πίνακα «Asperges me» του Βέλγου καλλιτέχνη Thierry de Cordier από την έκθεση Outlook. Σύμφωνα με τον Φραγκούλη

(2007) η αιτιολογία της αποκαθήλωσης ήταν ο χαρακτηρισμός του έργου ως υβριστικό και προσβλητικό καθώς απεικόνιζε έναν σταυρό προς το μέρος του οποίου κατευθύνεται ένα πέος. (Φραγκούλη, 2007)

Το 2004 με αίτημα της εκκλησιαστικής κοινότητας, όπως αναφέρει ο Δανίκας (2009) σταματούν οι θεατρικές παραστάσεις «Πλούτος» του Αριστοφάνη και οι «Επτά επί Θήβας» γιατί πραγματοποιούνταν σε υπαίθριο θέατρο δίπλα σε ναό στις Σέρρες. Την ίδια χρονιά το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο αποφασίζει την απαλειφή από τη διδακτέα ύλη του Δημοτικού δύο ενοτήτων με κείμενα του Ηλία Βενέζη. Σύμφωνα με τον Μανδραβέλη (2004) στα κείμενα αυτά αποδόθηκε ο χαρακτηρισμός ότι «αφελληνίζουν την νεολαία». (Μανδραβέλης, 2004)

Το 2005 όπως αναφέρει ο Τεγόπουλος (2005) ο διάσημος αυστριακός σκιτσογράφος Γκέρχαρντ Χάντερερ καταδικάζεται σε φυλάκιση έξι μηνών και το έργο του «η ζωή του Ιησού» σε κόμιξ αποσύρεται ως βλάσφημο. Ο ίδιος καταδικάστηκε και το έργο του κατασχέθηκε μόνο στην Ελλάδα ενώ κυκλοφορεί ελεύθερα σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες. (Τεγόπουλος, 2005)

Το 2006 σύμφωνα με τον Κατσαμάνη (2008) το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων με βάση την εγκύκλιο με αριθμό πρωτοκόλλου 128832/Γ7/30-11-2006 απαιτεί από τις σχολικές μονάδες της χώρας να στείλουν στο Γραφείο Σχολικών Βιβλιοθηκών λίστα με τα βιβλία που εμπεριέχονται στη συλλογή τους, για «έγκριση καταλληλότητας» από «αρμόδια Επιτροπή». Η εν λόγω επιτροπή αφού διενεργήσει έλεγχο θα αποσύρει ό,τι δεν περιλαμβάνεται στους καταλόγους του εγκεκριμένου υλικού που έχουν συνταχθεί με βάσει υπουργικές αποφάσεις.

Την έγκριση της συμμετοχής μαθητών γυμνασίου και λυκείου στην έκθεση με έργα χαρακτηριστικής του Πικάσο στο Τελλόγλειο, ανακάλεσε τον Μάρτιο του 2008 ο Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανατολικής Θεσσαλονίκης Θεόδουλος Ταπανίδης. Έπειτα από παράπονα γονέων οι οποίοι χαρακτήρισαν το θέαμα της έκθεσης «άσεμνο». (Λογοκρισία στην τέχνη, 2008)

Την ίδια χρονιά, όπως αναφέρει η Φαλίδα (2009) ο δικηγόρος Κώστας Πλεύρης κάνει αίτηση ασφαλιστικών μέτρων κατά του βιβλίου «Ζιγκ-ζαγκ στις νεραντζιές»

της Έρσης Σωτηροπούλου. Ο δικαστής Δημήτρης Γαβαλάς την ενέκρινε και αποφάσισε την απομάκρυνση του συγκεκριμένου βιβλίου από τις σχολικές βιβλιοθήκες, με την αιτιολογία ότι το βιβλίο είναι ένα «πορνογράφημα που διαφθείρει τις αγνές παιδικές ψυχές». (Φαλίδα, 2009)

Η λογοκρισία έκανε και πρόσφατα την εμφάνισή της στην Ελλάδα του 2009. Ύστερα από πίεση εκκλησιαστικών και παραεκκλησιαστικών κύκλων η διοίκηση του Μουσείου της Ακροπόλεως σταμάτησε την προβολή ενός βίντεο του Κώστα Γαβρά, που έδειχνε κάτι ρασοφόρες μορφές να καταστρέφουν τα γλυπτά του Παρθενώνα. (Δανίκας, 2009).

Τα παρατράγουδα του μουσείου όμως δεν σταματούν στο οπτικοακουστικό υλικό για την προβολή του. Απαγορεύτηκε η πώληση βιβλίου με αιτιολογία ότι πρέπει να διορθωθούν φράσεις όπως «έγιναν ανασκαφές» σε «οι αρχαιολογικές ανασκαφές». Ζητήθηκε να γίνουν και άλλες εκφραστικές αλλαγές όπως η φράση «φοράει έναν απλό πέπλο» σε «φοράει ένα απλό ρούχο, τον πέπλο».

Τις εν λόγω αλλαγές ζήτησε το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του μουσείου αρχιτέκτων Κατερίνα Παράσχη, αν και χαρακτηρίστηκε «αναρμόδια» από τη συγγραφέα και τον εκδοτικό οίκο.

Ο εκδοτικός οίκος μέσω του εκδότη Νώντα Παπαγεωργίου και η συγγραφέας Μαρίζα Ντεκάστρο δεν αποδέχθηκαν τις προτεινόμενες αλλαγές χαρακτηρίζοντάς τις «αυθαίρετες» γιατί όπως δήλωσαν αλλοιώνουν το ύφος του βιβλίου.

Αξίζει να αναφερθεί ότι αν και το βιβλίο αποκλείστηκε από τα πωλητήρια του Μουσείου δε θεσμοθετείται αρμόδιο όργανο ελέγχου για τα κείμενα των προς πώληση βιβλίων. (Αγανίδης, 2009)

3.10 ΛΑΪΚΕΣ-ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Σκοπός της δημόσιας βιβλιοθήκης έτσι όπως αυτός καταγράφεται στον Κανονισμό Λειτουργίας των Δημόσιων Βιβλιοθηκών (ΦΕΚ 1173/ 20-8-2003 Τ. Β) είναι να

προωθεί τη γνώση, την πληροφορία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό χωρίς φυλετικές, θρησκευτικές ή πολιτικές διακρίσεις. Οι στόχοι που θέτονται είναι να κάνουν τη βιβλιοθήκη να λειτουργεί ως τοπικό κέντρο πληροφόρησης, ενισχύοντας κάθε είδους μορφωτικής και πολιτιστικής δραστηριότητας, και παρέχοντας τις υπηρεσίες της σε όλες τις ομάδες χρηστών όπως είναι οι οικονομικοί μετανάστες ή τα άτομα με ειδικές ανάγκες, κλπ.

Οι παραπάνω σκοποί και στόχοι συμβαδίζουν με το μανιφέστο της Unesco (Unesco, Μανιφέστο 1972). Unesco, ο εκπαιδευτικός και πολιτικός οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών ιδρύθηκε για την προώθηση της ειρήνης και την ανύψωση του πνευματικού επιπέδου του ανθρώπινου γένους.» (Παλαμιώτη, 1998, σ. 382). Η Unesco χαρακτηρίζει τη λαϊκή βιβλιοθήκη ως χώρο έκφρασης και αποθήκευσης της δημιουργικής φαντασίας και ανθρώπινης σκέψης, όπου ο καθένας ανεξαρτήτως διαφορών έχει ελεύθερη πρόσβαση.

3.10.1 Υλικό και προσφερόμενες υπηρεσίες

Η δημόσια βιβλιοθήκη προσφέρει την ευκαιρία στο κοινό της να ενημερώνεται συνεχώς έτσι ώστε να πορεύεται παράλληλα με την εποχή του. Γι' αυτό το λόγο η συνεχής ανάπτυξη της συλλογής είναι η ζωντανή απόδειξη της εξύψωσης του πνεύματος και της ανάπτυξης της γνώσης, της δημιουργίας αξιόλογων προσωπικοτήτων με δική τους κρίση και τη δυνατότητα να εκτιμούν και να αξιολογούν πρόσωπα και πράγματα. Η βιβλιοθήκη φροντίζει για τη διοχέτευση των πληροφοριών και των ιδεών σε οποιαδήποτε μορφή και αν έχουν καταγραφεί.

Οι συλλογές θα πρέπει να περιλαμβάνουν όλους τους τύπους των διάφορων μέσων και της σύγχρονης τεχνολογίας καθώς και το παραδοσιακό υλικό. Ο έντυπος λόγος υπήρξε από πολύ νωρίς το μέσο επικοινωνίας και διάδοσης της γνώσης και των πληροφοριών. Τα βιβλία, τα περιοδικά και οι εφημερίδες παραμένουν ακόμη και στις μέρες μας οι σπουδαιότερες πηγές γνώσης σε μία λαϊκή βιβλιοθήκη. Όμως με την εξέλιξη της τεχνολογίας δημιουργήθηκαν και νέες μορφές καταγραφής της γνώσης που συμπεριλαμβάνονται ολόένα και περισσότερο στις συλλογές των βιβλιοθηκών. Σ' αυτές τις νέες τεχνολογίες συμπεριλαμβάνονται εκδόσεις σε μικρόσχημη μορφή, όπως κασέτες, CD-ROM, DVD, ταινίες και διαφάνειες. Η νέα αυτή μορφή του υλικού

επιτρέπει την ευκολότερη μεταφορά τους, για ατομική χρήση ή για πολιτιστικές εκδηλώσεις με τη χρήση του κατάλληλου εξοπλισμού όπου κρίνεται απαραίτητο καθώς επίσης και την εξοικονόμηση αποθηκευτικού χώρου.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας των Δημόσιων Βιβλιοθηκών (ΦΕΚ 1173/20-8-2003 Τ. Β), το υλικό των συλλογών τους πρέπει να συμβαδίζει με τις τάσεις και τις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας, να περιέχει υλικό πάνω σε όλους τους τομείς της γνώσης και να ικανοποιεί το ποικίλα επίπεδα μόρφωσης και καλλιέργειας. Στις συλλογές θα πρέπει επίσης, όπως επισημαίνει και η Unesco (Unesco, Μανιφέστο 1972) να υπάρχουν έργα σε όλες τις γλώσσες που ομιλούνται σε μία κοινότητα.

Η βιβλιοθήκη μέσω των διάφορων τμημάτων της παρέχει και διάφορες υπηρεσίες στους χρήστες της, οι οποίες σύμφωνα με το ΦΕΚ 1173/20-8-2003 Τ. Β είναι οι πληροφοριακές, οι δανειστικές, οι υπηρεσίες αναγνωστηρίου, πρόσβαση στο Διαδίκτυο, η φωτοτύπηση και αναλύονται παρακάτω.

A. Πληροφοριακή υπηρεσία. Η βιβλιοθήκη ανταποκρίνεται στις εκπαιδευτικές, πολιτιστικές ή πληροφοριακές ανάγκες του κοινού της και προσπαθεί να τις καλύψει από τα διαθέσιμα τεκμήρια της συλλογής της, την εξυπηρέτηση μέσω διαδανεισμού, τις πηγές που είναι διαθέσιμες μέσω διαδικτύου και μέσω διάφορων νέων τεχνολογιών. Η βιβλιοθήκη διατηρεί επίσης αρχείο που αφορά τοπικά θέματα, όπως είναι οι διάφορες εκδηλώσεις της κοινότητας ή του δήμου και διάφορα τεκμήρια που αναφέρονται στην ιστορία του εν λόγω τόπου.

B. Δανειστική υπηρεσία. Η βιβλιοθήκη δανείζει τεκμήρια που προέρχονται από τις συλλογές της με στόχο την εξυπηρέτηση του κοινού της. Βιβλία μπορεί να δανείζεται όποιος είναι μέλος της βιβλιοθήκης και έχει την απαραίτητη κάρτα. Ο αριθμός των τεκμηρίων που μπορεί να δανειστεί κάποιος και η χρονική διάρκεια που δικαιούται να τα έχει στην κατοχή του διαφοροποιείται από βιβλιοθήκη σε βιβλιοθήκη, γιατί εξαρτάται από τον Εσωτερικό Οδηγό Λειτουργίας της βιβλιοθήκης. Το υλικό που δεν μπορεί να δανειστεί ο χρήστης είναι το πληροφοριακό, δηλαδή εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, εφημερίδες και περιοδικά καθώς και το υλικό που έχει χαρακτηριστεί ως σπάνιο ή πολύτιμο ή αποτελεί μοναδικό αντίτυπο.

Γ. Υπηρεσίες αναγνωστηρίου. Το αναγνωστήριο είναι διαθέσιμο στο κοινό είτε είναι μέλος της βιβλιοθήκης είτε όχι. Η βιβλιοθήκη οφείλει να εξασφαλίζει κατάλληλες συνθήκες (φωτισμό, σωστή θερμοκρασία, ησυχία) και τον απαραίτητο εξοπλισμό όπως γραφεία, καρέκλες κλπ., για τη μελέτη του κοινού. Η χρήση του πληροφοριακού και σπάνιου υλικού γίνεται αποκλειστικά στο χώρο του αναγνωστηρίου και σύμφωνα με τον Εσωτερικό Οδηγό Λειτουργίας της βιβλιοθήκης.

Δ. Πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Δίνεται η δυνατότητα στην κοινότητα μέσω της βιβλιοθήκης για πρόσβαση στο διαδίκτυο σύμφωνα πάντα με τον Εσωτερικό Οδηγό Λειτουργίας της εν λόγω βιβλιοθήκης και των συνδρομών της σε διάφορες πηγές πληροφόρησης.

Ε. Φωτοτύπηση. Οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να φωτοτυπήσουν το υλικό της βιβλιοθήκης εκτός βεβαία από το πολύτιμο, σπάνιο εκείνο υλικό που μπορεί να καταστραφεί. Ο αριθμός των φωτοτυπούμενων σελίδων δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τον αριθμό που ορίζεται από διεθνείς συμβάσεις για την παράβαση των πνευματικών δικαιωμάτων. Δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να φωτοτυπηθεί ολόκληρο το έργο.

Η δημόσια βιβλιοθήκη θα πρέπει να οργανωθεί και να λειτουργεί προς όφελος του κοινωνικού συνόλου καθώς και να είναι στελεχωμένη με επαρκές προσωπικό που διαθέτει την κατάλληλη επαγγελματική εκπαίδευση . Το προσωπικό θα πρέπει να είναι εκπαιδευμένο γιατί από αυτό εξαρτάται η σωστή επιλογή των βιβλίων και του άλλου υλικού, η επιστημονική βιβλιογραφική επεξεργασία τους και η καθοδήγηση του χρήστη στις πληροφοριακές πηγές της βιβλιοθήκης. Όπως επίσης μόνο εξειδικευμένο προσωπικό μπορεί να εξυπηρετεί παιδιά και άτομα με ειδικές ανάγκες. Σύμφωνα με τον νέο νόμο για τις βιβλιοθήκες με Αριθμό Φύλλου 141/ Τ. Α / Ν. 3149/ 10-6-2006 άρθρο 8, στη βιβλιοθήκη μπορούν να απασχοληθούν και απόφοιτοι των Φιλοσοφικών Σχολών, οι οποίοι μαζί με τους βιβλιοθηκονόμους μπορούν να εξυπηρετούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο αυτές τις ιδιαίτερες ομάδες χρηστών.

3.10.2. Λαϊκή βιβλιοθήκη και χρήστες

Ο άνθρωπος εκπαιδεύεται ευκολότερα σε μικρή ηλικία, γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να μνηθεί από τη νεαρή ηλικία στο διάβασμα και στη χρήση της βιβλιοθήκης και των πηγών της. Η βιβλιοθήκη μπορεί να εξυπηρετεί άτομα ποικίλων ηλικιών, αλλά δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στο κομμάτι της συλλογής της, το οποίο απευθύνεται στα παιδιά. Αυτό συμβαίνει γιατί τα παιδιά ανήκουν στην κατηγορία των άπειρων αναγνωστών και χρειάζονται κάποια μικρή καθοδήγηση έτσι ώστε να αποκτήσουν μία μικρή εμπειρία από διάφορων ειδών αναγνωσμάτων ώστε στο μέλλον να αποκτήσουν κριτική άποψη, και να μπορούν να επιλέγουν αυτοβούλως τα αναγνώσματά τους. Η δημόσια βιβλιοθήκη έχει υποχρέωση να παρέχει στα παιδιά διάφορα εξωσχολικά αναγνώσματα, καθώς και τη δυνατότητα να επιλέγουν ελεύθερα τεκμήρια της αρεσκείας τους από συλλογές που διαμορφώθηκαν ειδικά γι' αυτά. Η βιβλιοθήκη μπορεί να συνεργάζεται με τον Οργανισμό Παιδιού και Εφηβικού Βιβλίου για την επιλογή των καλύτερων τεκμηρίων. Τα παιδικό- εφηβικό τμήμα κάθε βιβλιοθήκης μπορεί να οργανώνει διάφορες παιδαγωγικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

3.10.3 Χρήστες άτομα με ειδικές ανάγκες

Η δημόσια βιβλιοθήκη οφείλει και πρέπει να προσαρμόζει τις υπηρεσίες της ώστε να εξυπηρετεί και εκείνη τη μερίδα του κοινού της, η οποία αποτελείται από άτομα με ειδικές ανάγκες. Αυτά τα άτομα μπορεί να αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα όρασης, κινητικότητας ή μπορεί να είναι σε κάποια προχωρημένη ηλικία.

Η βιβλιοθήκη εξασφαλίζει πρόσβαση σε όλα τα άτομα με σωματικές αναπηρίες. Διαθέτει βελτιωμένα μηχανικά μέσα ανάγνωσης βιβλίων ακόμα και βιβλία τυπωμένα με μεγαλογράμματη γραφή. Επίσης, παρέχονται υπηρεσίες στους ασθενείς που νοσηλεύονται στα νοσοκομεία και σε διάφορα ιδρύματα ή σε διάφορα άτομα που για οποιονδήποτε λόγο δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση στη βιβλιοθήκη. Η εξυπηρέτηση αυτών των χρηστών γίνεται με ταχυδρομική αποστολή ή μέσω ανάθεσης σε εθελοντές να πάνε εκείνοι το ζητούμενο υλικό στο χρήστη.

Σύμφωνα με το μανιφέστο της Unesco για τις δημόσιες βιβλιοθήκες, έτσι όπως αυτό αναφέρεται στην Παλαμιώτη (1998) στο υποκεφάλαιο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες «Η λαϊκή βιβλιοθήκη δικαιώνει την ύπαρξή της, όταν οι φροντίδες της επεκτείνονται σ εκείνους που τη χρειάζονται περισσότερο από άλλους.» (Παλαμιώτη, 1998, σ. 386)

3.10.4. Ο ρόλος της λαϊκής βιβλιοθήκης στην κοινότητα

Η δημόσια βιβλιοθήκη χαρακτηρίζεται από πολλούς σαν ένας ζωντανός οργανισμός. Θα πρέπει να συγκροτηθεί μεθοδευμένα, έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται η θετική αξία της προσφοράς των υπηρεσιών της. Συνεργάζεται με τους δασκάλους των σχολείων καθώς και με κοινωνικά και πολιτιστικά κέντρα της κοινότητας ή του δήμου. Η βιβλιοθήκη θα πρέπει να βρίσκεται εν εγρηγόρση για να συμβαδίζει με τη σύγχρονη εποχή, να πληροφορείται τις νέες ιδεολογικές τάσεις και τα πνευματικά ενδιαφέροντα της κοινότητας. Η βιβλιοθήκη οργανώνει προγράμματα εκπαίδευσης για ομάδες ή μεμονωμένους χρήστες της βιβλιοθήκης στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης, ενθαρρύνοντας τους στην αναζήτηση πληροφοριών μέσω της χρήσης των σύγχρονων τεχνολογιών.

3.11 ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Η λογοκρισία και η επιλογή είναι δύο έννοιες με δυσδιάκριτα όρια ανάμεσά τους και αυτό γιατί με την επιλογή αποφασίζει κάποιος ότι θέλει ένα τεκμήριο ενώ με την άσκηση της λογοκρισίας το απορρίπτει για οποιοδήποτε λόγο κρίνει ο ίδιος σοβαρό.

Η διαφορά ανάμεσα στους δύο όρους έγγυται στον τρόπο αντιμετώπισης ενός τεκμηρίου. Ως επιλογέας θα δει, δηλαδή τα θετικά του στοιχεία ενώ ως λογοκριτής τα αρνητικά του χαρακτηριστικά. Επιπλέον υπάρχει μια διαφορετική φιλοσοφία : « Η συλλογή ξεκινάει με ένα τεκμήριο με την έννοια της ελεύθερης σκέψης και η λογοκρισία με ένα τεκμήριο με την έννοια της ελεγχόμενης σκέψης.» (Asheim, 1953, σ. 67)

Οι βιβλιοθήκες αποτελούν κέντρα πολιτισμού, αποθήκευσης και διάδοσης της γνώσης και οι βιβλιοθηκάριοι αποτελούν τους σηματορούς σε αυτό το σύστημα πληροφοριών. Οι βιβλιοθηκάριοι θα διευκολύνουν την είσοδο σε εκείνα τα υλικά που εξυπηρετούν τις τοπικές ανάγκες και θα πρέπει να ακολουθήσουν τους κανονισμούς και να αφαιρέσουν τα άσεμνα υλικά. Ο Marco (1995) υποστηρίζει πως η κοινότητα είναι εκείνη που καθορίζει την άσκηση της επιλογής, και όχι οι βιβλιοθηκονόμοι.

Σκοπός των δημόσιων βιβλιοθηκών είναι να ικανοποιούν τις απαιτήσεις των χρηστών τους καθώς επίσης να παρέχουν άμεση πρόσβαση μέσω των συλλογών τους ή έμμεσα μέσω του διαδανεισμού και του Παγκόσμιου Ιστού σε πληθώρα πληροφοριών, για να μην αποκλίνουν από το σκοπό τους οι βιβλιοθήκες εφευρίσκουν τρόπους έτσι ώστε να ικανοποιούν το κοινό τους και να δημιουργούν μια συλλογή που να αντανακλά το επίπεδο της κοινότητας που εξυπηρετούν. Μέσα σ' αυτούς είναι και η πολιτική επιλογής υλικού. Η πολιτική επιλογής υλικού περιέχει κάποια συγκεκριμένα κριτήρια για την επιλογή και απόρριψη του υλικού της συλλογής. Η κύρια ευθύνη των βιβλιοθηκάριων είναι να συλλέξουν και να παράσχουν τα καλύτερα βιβλία σε όλους τους τομείς που αντιπροσωπεύουν όλες τις απόψεις για όλους τους τύπους αναγνωστών. Οι βιβλιοθηκάριοι όμως και πάλι δυσκολεύονται λόγω της ποικιλομορφίας του κοινού και της μη ικανοποιητικής χρηματοδότησης της βιβλιοθήκης.

Για πολλά άτομα της κοινότητάς η απουσία ενός βιβλίου από τη συλλογή της βιβλιοθήκης θεωρείται λογοκρισία. Ωστόσο ένα πρώτο στάδιο λογοκρισίας ασκείται από τους βιβλιοθηκονόμους μέσω της απόρριψης ή της επιλογής των τεκμηρίων. Η απόρριψη ενός τεκμηρίου για την κοινωνική ή πολιτική άποψη, ή για τον τρόπο της λογοτεχνικής έκφρασης, προκαλεί την Ελευθερία της Ανάγνωσης . Η πρόταση για την Ελευθερία της Ανάγνωσης βεβαιώνει ότι : « Είναι προς το δημόσιο συμφέρον για

τους εκδότες και τους βιβλιοθηκονόμους να παρασχεθεί η ευρύτερη ποικιλομορφία των απόψεων και των εκφράσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι ανορθόδοξοι ή μη δημοφιλείς με την πλειοψηφία» (Smith, 1959, σ. 17).

Υπάρχουν φυσικά περιστάσεις κατά τις οποίες ο βιβλιοθηκονόμος καλείται να απορρίψει κάποιο εξειδικευμένο υλικό όπως η ιατρική καθότι η έλλειψη μορφωτικού επιπέδου των χρηστών μπορεί να οδηγήσει σε παραπληροφόρηση και σε λανθασμένα συμπεράσματα. Ο Ray Smith (1959) υποστηρίζει ότι «η συνεταιριστική έρευνα από το βιβλιοθηκονόμο και τους καταρτισμένους επαγγελματίες, μπορεί να καθορίσει την απόρριψη ενός βιβλίου που αναφερόταν στον καρκίνο λόγω των ιατρικών συμβουλών ότι περιείχε δηλαδή, την επιβλαβή παραπληροφόρηση» (Smith, 1959. σ 17).

Το σίγουρο πάντως είναι πως οι δημόσιες βιβλιοθήκες οφείλουν και πρέπει να παρουσιάζουν στο κοινό μια πλήρη συλλογή. Εάν χρειαστεί, βέβαια να απορρίψουν κάποιο τεκμήριο από τη συλλογή τους θα πρέπει η απόφασή τους να είναι τεκμηριωμένη και να ακολουθεί την πολιτική επιλογής υλικού της βιβλιοθήκης ή τις οδηγίες της Ένωσης Βιβλιοθηκονόμων.

3.12 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΥΛΙΚΟΥ

Ως κύριο μέλημα η βιβλιοθήκη έχει να προμηθευτεί υλικό που να απευθύνεται στο κοινό που εξυπηρετεί. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να λάβει υπόψη της εκείνα τα στοιχεία που την πληροφορούν για την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, την οικονομική κατάσταση και τα ενδιαφέροντα του κοινού της. Επίσης καλείται να συνυπολογίσει και τις διάφορες δραστηριότητες που οργανώνουν οι εκάστοτε δήμοι ώστε να εμπλουτίζει τη συλλογή της με συναφή τεκμήρια.

Τα τεκμήρια που περιλαμβάνει η βιβλιοθήκη στη συλλογή της ή σκοπεύει να εντάξει για τον εμπλουτισμό της θα πρέπει να πληρούν κάποια κριτήρια έτσι ώστε να γίνει αποδεκτή η λίστα παραγγελίας, που έχει συνταχθεί από τους αρμόδιους βιβλιοθηκονόμους, από τον Αντιδήμαρχο Πολιτισμού και την Επιτροπή Πολιτισμού του Δήμου Θεσσαλονίκης.

Τα κριτήρια που ακολουθούν είναι από τον κανονισμό λειτουργίας της Δημοτικής Βιβλιοθήκης της Θεσσαλονίκης (Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης, [χ. χ], Κανονισμός Λειτουργίας της Διεύθυνσης Βιβλιοθηκών του Δήμου Θεσσαλονίκης.(Φυλλάδιο), Θεσσαλονίκη [χ. ε]), έναν κανονισμό όπου όπως είναι φυσικό τον ακολουθούν και τα παραρτήματα της κεντρικής βιβλιοθήκης.

3.12.1. Συλλογή Ενηλίκων

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της πολιτικής του Δήμου η επιλογή των τεκμηρίων που απευθύνονται σε ενήλικες περιλαμβάνουν κριτήρια που αφορούν το θέμα, όπως το αν είναι κατάλληλο για να συμπεριληφθεί στη συλλογή. Επίσης θα πρέπει να σκεφτεί ο βιβλιοθηκονόμος αν η επικαιρότητα του θέματος είναι τοπική ή γενική. Έπειτα είναι εκείνα τα κριτήρια που αφορούν τον συγγραφέα, δηλαδή, αν είναι επαρκής ως επαγγελματίας, αν η μετάφραση είναι καλή χωρίς να χάνει το νόημα του πρωτοτύπου και αν η έκδοση είναι ποιοτική.

Τέλος θα πρέπει να σκεφτεί αν θα υπάρχει ζήτηση για το συγκεκριμένο τεκμήριο και αν το κόστος του τεκμηρίου επιτρέπει στο βιβλιοθηκονόμο να το συμπεριλάβει στη λίστα παραγγελίας.

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες τις περισσότερες φορές αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα καθώς ο προϋπολογισμός του δήμου είναι πολύ περιορισμένος όσον αφορά τις παροχές του στις βιβλιοθήκες

Αυτός είναι ένας λόγος για να μην συμπεριληφθεί ένα τεκμήριο στη συλλογή και να δώσει τη θέση του σε κάποιο άλλο.

3.12.2. Συλλογή για παιδιά και εφήβους

Τα παιδιά και οι έφηβοι αποτελούν μια πολύ ιδιαίτερη ομάδα και μάλιστα με αρκετές απαιτήσεις. Τα τεκμήρια που θα συμπεριληφθούν στην παιδική συλλογή θα πρέπει να βοηθούν τα παιδιά να ανακαλύψουν γενικά την ανάγνωση καθώς και την ευχαρίστηση που επέρχεται μέσα από αυτήν. Επίσης στοχεύουν να φέρουν κοντά τα

παιδιά στους διάφορους τρόπους καταγραφής και αποθήκευσης της γνώσης, τόσο θεματικά όσο και από πλευράς ύφους και τεχνοτροπίας γραφής. Επιπλέον θα πρέπει να βοηθήσει το παιδί να αναπτύξει ενδιαφέρον για το διάβασμα και να μην το αντιμετωπίζουν σαν «αναγκαστική» εργασία για το σχολείο. Τα παιδιά θα πρέπει να κατανοήσουν ότι μέσα από διάφορα αναγνώσματα μπορεί να αντικρίσουν διάφορες εμπειρίες, απόψεις και ιδέες ατόμων που έζησαν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και κάτω από διαφορετικές συνθήκες διαβίωσης. Τα τεκμήρια αυτής της συλλογής θα πρέπει να έχουν ως στόχο να διευρύνουν τους πνευματικούς ορίζοντες αυτών των μικρών χρηστών όπως επίσης και να τους φέρουν σε επαφή με νέους τομείς της γνώσης και ανεξερεύνητους, γι' αυτός ακόμη πολιτισμούς.

Τα τεκμήρια αυτού του τμήματος της συλλογής θα πρέπει να υποστηρίζουν τις υποχρεώσεις των παιδιών στο σχολείο αλλά και να τους παρέχουν και κάποια ποικιλία ερεθισμάτων τα οποία θα βοηθήσουν τους χρήστες της νεανικής ηλικίας να ανακαλύψουν νέες γνώσεις και ενδιαφέροντα.

Τέλος, μέσα από τη χρήση της συλλογής τα άτομα αυτής της ομάδας χρηστών θα αναπτύξουν τα δικά τους κριτήρια αξιολόγησης και επιλογής των τεκμηρίων που θα επιλέγουν στο μέλλον.

3.12.3. Κριτήρια Απόρριψης Υλικού

Η εκδοτική παραγωγή είναι πολύ μεγάλη, σχεδόν ανεξέλεγκτη στις μέρες μας. Η βιβλιοθήκη στην πολιτική επιλογής του υλικού της περιέχει πέραν από τα κριτήρια επιλογής του υλικού της και εκείνα που καταστούν ένα τεκμήριο ακατάλληλο για να το συμπεριλάβει στη συλλογή της.

Σε γενικές γραμμές η βιβλιοθήκη δεν επιλέγει βιβλία μιας χρήσεως στα οποία ο αναγνώστης πρέπει να σημειώσει πάνω τους με οποιοδήποτε τρόπο, είτε γράφοντας είτε ζωγραφίζοντας. Βιβλία τα οποία χαρακτηρίζονται ως «κακές εκδόσεις» εξαιτίας της χαμηλής ποιότητας εκτύπωσης ή κάποιας κακής βιβλιοδεσίας, η οποία δίνει μικρή διάρκεια ζωής στο βιβλίο. Ακατάλληλα θεωρούνται επίσης βιβλία με ασήμαντη λογοτεχνική ή επιστημονική αξία καθώς και βιβλία στα οποία η φήμη και το κύρος των δημιουργών τους, του συγγραφέα και του εκδότη είναι αμφίβολα.

Τα κριτήρια απόρριψης της παιδικής-εφηβικής συλλογής συμπεριλαμβάνουν ότι προαναφέρθηκε παραπάνω καθώς επίσης δίνεται έμφαση στο λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας σε σχέση με την ηλικία του αναγνώστη στον οποίο απευθύνεται. Σκοπός της συλλογής είναι τα παιδιά να είναι ικανά στο μέλλον να μιλούν σε δόκιμο ακαδημαϊκό λόγο. Επίσης η παιδική-εφηβική συλλογή περιέχει σχολικά βοηθήματα αλλά θεωρούνται ακατάλληλα εκείνα τα οποία προσφέρονται για αντιγραφή επειδή παρέχουν έτοιμες τις απαντήσεις των προβλημάτων.

Οι βιβλιοθήκες χρησιμοποιούν τις πολιτικές επιλογής και απόρριψης υλικού για να ελέγχουν το τι εισέρχεται στη συλλογή είτε από παραγγελίες του αρμόδιου υπαλλήλου είτε από δωρεές χρηστών και να κρατάνε τη συλλογή τους σε κάποια καλά ποιοτικά επίπεδα. Ωστόσο το γεγονός ότι κρίνεται το λεξιλόγιο, το θέμα που αναπτύσσει και ο δημιουργός του τεκμηρίου μπορεί να χαρακτηριστεί από κάποιους ως φαινόμενο λογοκρισίας.

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Οι ερωτήσεις της συνέντευξης χωρίζονται σε δύο ομάδες. Η πρώτη ομάδα ερωτήσεων περιλαμβάνει κάποιες γενικές ερωτήσεις σχετικά με το είδος του υλικού, τη διαδικασία της παραγγελίας και το κατά πόσο αυτό είναι προσβάσιμο.

Η πρώτη ερώτηση έχει να κάνει με το είδος του υλικού. «**Από τι είδους υλικό αποτελείται η συλλογή σας;**», είναι η ακριβής ερώτηση.

Από τις απαντήσεις των συνεντευξιζόμενων γίνεται γνωστό ότι οι συλλογές των βιβλιοθηκών αποτελούνται από έντυπο υλικό και συγκεκριμένα λογοτεχνικού περιεχομένου:

«Έχουμε έντυπο υλικό κατά βάση και συγκεκριμένα μυθιστορήματα» (συνέντευξη, 07).

Υπάρχουν και κάποια περιοδικά τα οποία σε μερικές περιπτώσεις δεν είναι ενημερωμένα αφού προέρχονται από δωρεές.

«Υπάρχουν κάποια τεύχη περιοδικών τα οποία δεν είναι ενημερωμένα γιατί προέρχονται από δωρεές» (συνέντευξη, 01).

Κάποιες βιβλιοθήκες περιέχουν στη συλλογή τους οπτικοακουστικό υλικό, το οποίο διατίθεται μόνο για εκπαιδευτικές δραστηριότητες της βιβλιοθήκης ή κάποιου εκπαιδευτικού ιδρύματος που εδρεύει κοντά της.

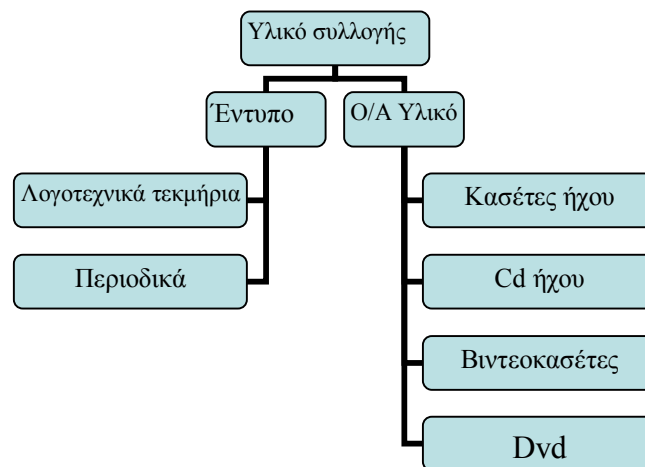
«Υπάρχουν κάποιες κασέτες για εκμάθηση αγγλικών, κάποια cd μουσικής αλλά χρησιμοποιούνται μόνο για δραστηριότητες της βιβλιοθήκης» (συνέντευξη 08).

«Έχουμε κάποιες κασέτες, αφίσες και σλάιτς τα οποία δανείζουμε μόνο στους εκπαιδευτικούς του σχολείου, εδώ δίπλα» (συνέντευξη, 11).

Ωστόσο είναι αξιοσημείωτο ότι τέσσερις βιβλιοθήκες δεν περιέχουν καθόλου οπτικοακουστικό υλικό στη συλλογή τους ενώ ένας άλλος βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

«Αγορά dvd ή cd δεν κάνουμε αλλά έχουμε πολλές δωρεές οι οποίες είναι ντοκιμαντέρ του BBC και του Discovery Chanel» (συνέντευξη, 03).

Οι απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων σχετικά με το είδος του υλικό της συλλογής δίνονται στο παρακάτω σχήμα.

Σχήμα 4.1 Το υλικό των βιβλιοθηκών

4.1.1 Προσβάσιμη συλλογή

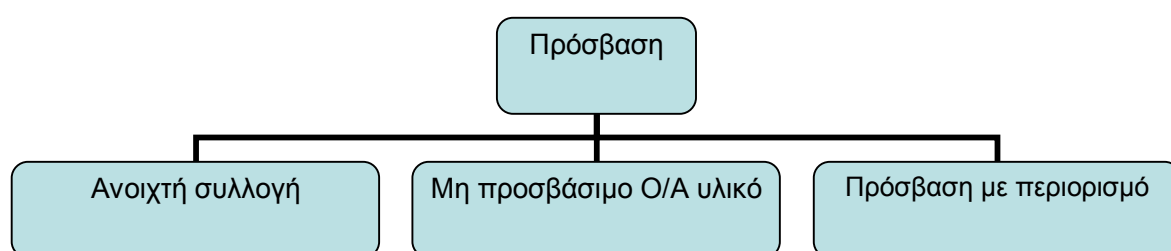
Στην ερώτηση «Πέρα από το πληροφοριακό υλικό η υπόλοιπη συλλογή είναι προσβάσιμη στο κοινό;»

Οι περισσότερες βιβλιοθήκες παρέχουν στο κοινό τους πρόσβαση σε όλη τη συλλογή τους. Τέσσερις μόνο βιβλιοθήκες δεν παρέχουν πρόσβαση στο οπτικοακουστικό τους υλικό και ο λόγος είναι κοινός. Αυτού του είδους το υλικό παρέχεται για εκπαιδευτικές δραστηριότητες της βιβλιοθήκης.

Επίσης μία βιβλιοθήκη έχει μια συλλογή με παλαιά έντυπα. Ο χρήστης, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο βιβλιοθηκονόμος:

«...συνοδεύεται για να τη δει για λόγους ασφαλείας και γιατί δεν είναι πάντα σε καλή κατάσταση.» (συνέντευξη, 04)

Οι απαντήσεις εικονίζονται στο σχήμα.

Σχήμα 4.1.1 Προσβασιμότητα Συλλογής

4.1.2 Διαδικασία παραγγελιών

Η επόμενη ερώτηση σχετίζεται με την διαδικασία των παραγγελιών. **«Θα μπορούσατε να μου περιγράψετε λίγο τη διαδικασία των παραγγελιών;»**

Το κοινό στοιχείο και των έντεκα βιβλιοθηκών είναι πως το δελτίο παραγγελίας συμπληρώνεται από τους βιβλιοθηκονόμους. Εκείνοι ενημερώνονται μέσω του Διαδικτύου, από περιοδικά όπως το «Διαβάζω», από καταλόγους εκδοτικών οίκων και λαμβάνουν υπόψη και τις προτάσεις των χρηστών. Οι περισσότεροι βιβλιοθηκονόμοι πάντως εμπιστεύονται περισσότερο τις προσωπικές τους επισκέψεις στα βιβλιοπωλεία γιατί όπως αναφέρουν ομόφωνα:

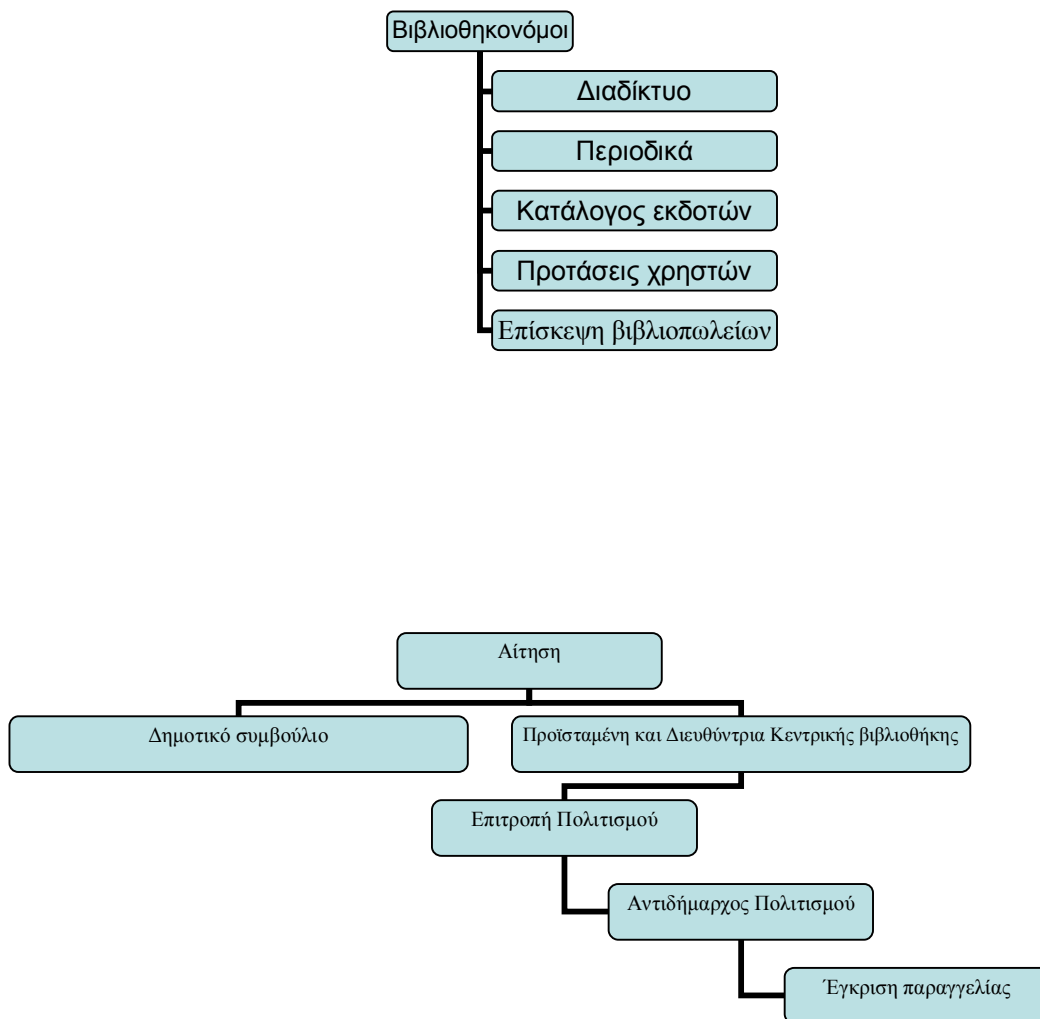
«Βλέπεις καλύτερα το βιβλίο, μπορείς να το ξεφυλλίσεις και όχι μόνο να μείνεις στα όσα γράφονται στο οπισθόφυλλο.»

Όσον αφορά την Κεντρική Δημοτική βιβλιοθήκη και τα παραρτήματά της, η παραγγελία συνεχίζεται με την έγκριση του δελτίου παραγγελίας από την προϊσταμένη και τη διευθύντρια της κεντρικής βιβλιοθήκης. Έπειτα τα δελτία παραγγελιών προωθούνται στην Επιτροπή πολιτισμού του δημοτικού συμβουλίου και στο τέλος υπογράφονται από τον αντιδήμαρχο Πολιτισμού.

Κάτι ανάλογο επικρατεί και στις υπόλοιπες τρεις βιβλιοθήκες. Στη δεύτερη περίπτωση αφού ολοκληρωθεί η παραγγελία εγκρίνεται από την Εφορευτική Επιτροπή του ιδρύματος.

Στην πρώτη και την τρίτη περίπτωση μετά την ολοκλήρωση της παραγγελίας, το δελτίο περνάει από το δημοτικό συμβούλιο του εκάστοτε δήμου προς έγκριση.

Το παρακάτω σχήμα απεικονίζει τη διαδικασία της παραγγελίας.

Σχήμα 4.1.2 Διαδικασία παραγγελίας

4.1.3 Απομάκρυνση τεκμηρίου

η τελευταία ερώτηση της πρώτης ομάδας σχετίζεται με την απομάκρυνση τεκμηρίων από τη συλλογή. **«Μπορείτε να ανακαλέσετε κάποιο γεγονός κατά τη διάρκεια του οποίου ζητήθηκε από χρήστη η απομάκρυνση κάποιου βιβλίου από τη συλλογή ή ενέκυψε πρόβλημα κατά τη διαδικασία της παραγγελίας;».**

Στη διάρκεια ζωής των βιβλιοθηκών έχουν προκύψει ζητήματα που αφορούσαν στην απομάκρυνση υλικού.

Αναφέρει χαρακτηριστικά η βιβλιοθηκονόμος:

«Πολύ παλιά χωρίς να το καταλάβουμε βάλουμε στην κατηγορία θρησκεία ένα βιβλίο το οποίο τελικά ήταν βιβλίο των Ιεχωβάδων. Δεν το καταλάβαμε, μας το είπε κάποια αναγνώστρια και το βγάλαμε, δεν θέλαμε να υπάρχει, (στη συλλογή μας)». (συνέντευξη, 01)

Στην ίδια βιβλιοθήκη υπήρχε η εγκυκλοπαίδεια «Ερωτική Αρμονία», η οποία αφαιρέθηκε από τη συλλογή γιατί δεν μπορούσαν να ελέγξουν οι βιβλιοθηκονόμοι τους εφήβους που την χρησιμοποιούσαν μέσα στο χώρο του αναγνωστηρίου.

Στην επόμενη περίπτωση η απομάκρυνση δεν επήλθε από χρήστη.

«Η Εφορευτική Επιτροπή ζήτησε και αφαιρέθηκε από τη συλλογή το έργο «Μέγας Ανατολικός» του Εμπερικού». (συνέντευξη, 02)

Ωστόσο και οι ίδιοι οι βιβλιοθηκονόμοι αφαίρεσαν τη σειρά «Time life» που αναφερόταν στο σκοταδισμό, «...από φόβο μην επηρεαστούν τα παιδιά τότε που γίνονταν τα επεισόδια με τους σατανιστές.» (συνέντευξη, 02)

Κάτι ανάλογο συνέβη και στην τρίτη περίπτωση. Η απομάκρυνση του βιβλίου δεν έγινε μετά από απαίτηση χρήστη αλλά από τους ίδιους τους βιβλιοθηκονόμους. Το συμβάν έλαβε χώρα πριν τρία χρόνια και αφορούσε ένα βιβλίο για τη σεξουαλική

διαπαιδαγώγηση. Ο συγγραφέας, όπως ανέφερε η βιβλιοθηκονόμος, χρησιμοποιούσε την αργκό και πίστευαν ότι θα σοκάρει το κοινό.

Στη τέταρτη περίπτωση μελέτης υπήρξαν αρκετά προβλήματα. Ζητήθηκε από χρήστη η απομάκρυνση κάποιων κόμιξ γιατί τα έκρινε ακατάλληλα προς δανεισμό. Συγκεκριμένα ήταν το κόμιξ του Reisel «Το μεγάλο ρεμάλι». Ωστόσο αναφέρει χαρακτηριστικά η βιβλιοθηκονόμος:

«...στον χρήστη δόθηκε απάντηση εγγράφως όπου γινόταν αναφορά στα κριτήρια επιλογής του υλικού.» (συνέντευξη, 04)

Επίσης υπήρξαν παράπονα από κάποια μητέρα για το βιβλίο «Το σώμα μας». Ένα παιδικό βιβλίο που εξηγεί στα παιδιά τη διαδικασία της γέννησης μετά από τη σεξουαλική πράξη.

«Μιλάμε για τη χρονιά 1985-'86, αλλά το βιβλίο όχι δεν αφαιρέθηκε». (συνέντευξη, 04)

Σε τρεις ακόμα βιβλιοθήκες δημιουργήθηκε θέμα με τον «Μέγα Ανατολικό» του Εμπειρικού. Η μία από αυτές τις βιβλιοθήκες το αφαίρεσε εντελώς από τη συλλογή της ενώ οι άλλες δύο το έχουν σε «κλειστό ράφι».

Η βιβλιοθηκονόμος της όγδοης περίπτωσης αναφέρει:

«Οι προηγούμενοι συνάδελφοι που εργαζόνταν εδώ απέσυραν το έργο του Βενέζη «Το νούμερο» αλλά δεν γνωρίζω το λόγο». (συνέντευξη, 08)

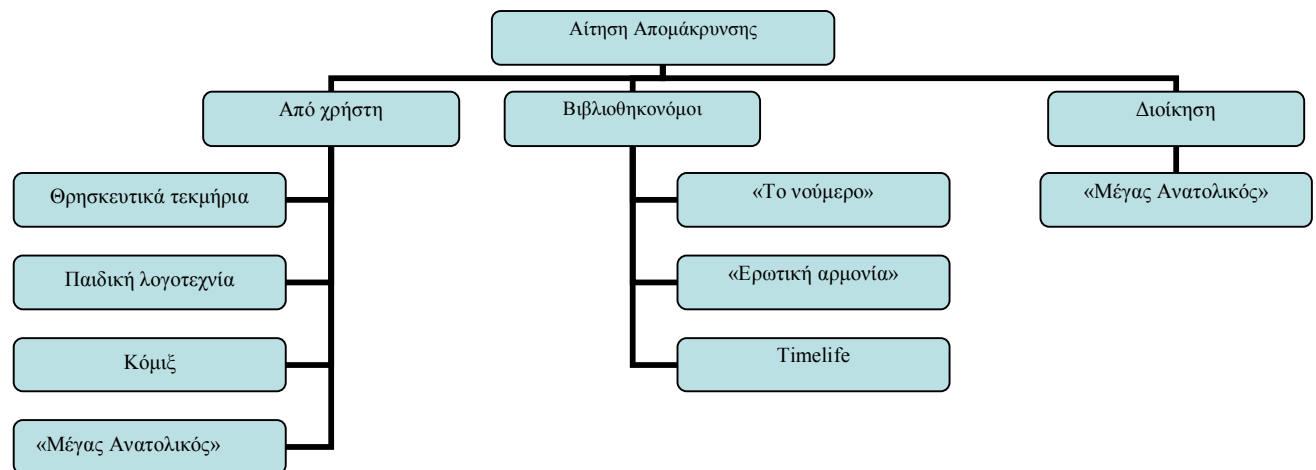
Στην εντέκατη περίπτωση υπήρξε πρόβλημα με ένα βιβλίο για παιδιά. Η χρήστης, η οποία είναι εκπαιδευτικός έκρινε πως το βιβλίο είναι λίγο «ψυχοπλακωτικό» για τα παιδιά.

Η βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

«Μετά από δική μας ανάγνωση του βιβλίου το αποσύραμε γιατί τα βιβλία για παιδιά θα πρέπει να δίνουν μια νότα αισιοδοξίας.» (συνέντευξη, 11)

Παρόλα αυτά υπάρχουν και οι περιπτώσεις πέντε και έξι όπου δεν υπήρξε ποτέ ζήτημα για απομάκρυνση υλικού.

Στο παρακάτω σχήμα εικονίζονται τα τεκμήρια τα οποία αναστάτωσαν την κοινότητα των αναγνωστών.

Σχήμα 4.1.3 Απομάκρυνση υλικού

4.2 ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Οι ερωτήσεις που ακολουθούν παρακάτω αφορούν τη συλλογή κάθε βιβλιοθήκης ξεχωριστά. Οι βιβλιοθηκονόμοι καλούνται να απαντήσουν αν οι συλλογές των ιδρυμάτων που εργάζονται καλύπτουν ορισμένα θέματα, τα οποία βρίσκονται συχνά στο «μάτι» του λογοκριτή.

4.2.1 Θρησκευτικά τεκμήρια

Η πρώτη ερώτηση της δεύτερης ομάδας σχετίζεται με τα θρησκευτικά τεκμήρια που συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή. Συγκεκριμένα η ερώτηση διατυπώνεται ως εξής: **«Συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή θρησκευτικά τεκμήρια;».**

Όλες οι απαντήσεις σ' αυτήν την ερώτηση ήταν θετικές. Οι περισσότερες βιβλιοθήκες συμπεριλαμβάνουν στη συλλογή τους θρησκευτικά τεκμήρια. Στα τεκμήρια αυτά συγκαταλέγονται η Αγία Γραφή, βίοι και θαύματα αγίων, προσευχητάρια και βιβλία Αγιορειτών.

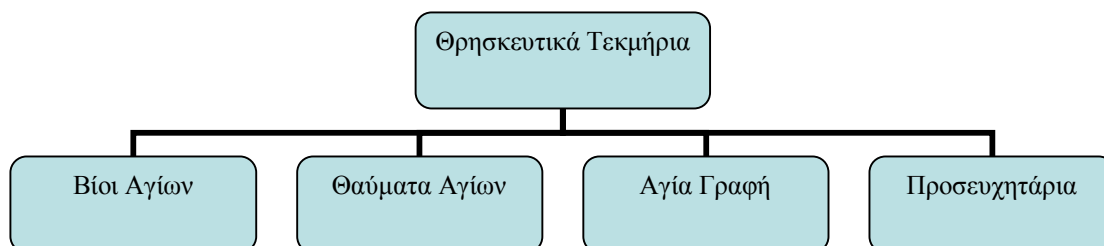
Μία βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

«Ναι υπάρχουν θρησκευτικά τεκμήρια όπως βίοι αγίων, η Αγία Γραφή, προσευχητάρια, επιστολές αγίων, βιβλία για τα μυστήρια και για τις δύο μεγάλες γιορτές του χριστιανισμού». (συνέντευξη, 07)

Μία άλλη βιβλιοθηκονόμος η οποία έστησε η ίδια τη συλλογή της βιβλιοθήκης όπου εργάζεται αναφέρει: «Όσον αφορά τα θρησκευτικά βιβλία που αναφέρονται στο χριστιανισμό απευθύνθηκα στη Μητρόπολη Θεσσαλονίκης. Μίλησα με κάποιους πατέρες που είναι υπεύθυνοι γι' αυτό και μου έδωσαν κάποια βιβλιογραφία...Τα

θρησκευτικά βιβλία που έχουμε είναι η Αγία Γραφή, βιβλία μοναχών και πατέρων.» (συνέντευξη, 05)

Τα είδη των θρησκευτικών τεκμηρίων που συμπεριλαμβάνουν οι βιβλιοθήκες στη συλλογή τους απεικονίζονται στο επόμενο σχήμα.

Σχήμα 4.2.1 Θρησκευτικά τεκμήρια.

4.2.2 Βιβλία άλλων θρησκειών

Ένα ακόμη θέμα που τίθεται αρκετές φορές υπό συζήτηση, είναι αν θα πρέπει οι δημόσιες βιβλιοθήκες ενός κράτους να συμπεριλαμβάνουν στη συλλογή τους τεκμήρια άλλων θρησκειών, πέρα από αυτή που ασπάζεται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού αυτού του κράτους. Η ερώτηση που ακολουθεί είναι : **«Υπάρχουν αντιπροσωπευτικά βιβλία άλλων θρησκειών πέραν του χριστιανισμού? Αν ναι, μπορείτε να αναφέρετε κάποιες ενδεικτικά;»**

Όλες οι βιβλιοθήκες περιέχουν στη συλλογή τους τεκμήρια άλλων θρησκειών. Αυτά τα τεκμήρια δεν εμβαθύνουν απλά αναφέρουν δυο λόγια για αυτή την άλλη θρησκεία.

Ενδεικτικά αναφέρουν οι βιβλιοθηκονόμοι:

«Ναι υπάρχουν βιβλία όπως το Κοράνι και πολλά άλλα κυρίως θρησκευολογίας, όπως το βιβλίο «Οι πέντε μεγάλες θρησκείες του κόσμου», όπου αναφέρονται τα θετικά και τα αρνητικά του χριστιανισμού, ινδουισμού, βουδισμού, ισλαμισμού και του ιουδαϊσμού. Καθώς επίσης υπάρχει και μυθολογία.» (συνέντευξη, 04)

«Ναι υπάρχουν βιβλία που εξηγούν τι είναι ο Βουδισμός, το Κοράνι αλλά υπάρχει και η Αγία Γραφή από διάφορες πλευρές.» (συνέντευξη, 06)

Μέσα από αυτά τα βιβλία κάποιες φορές δίνονται και τα αρνητικά χαρακτηριστικά των θρησκειών. Χαρακτηριστικά ειπώθηκε:

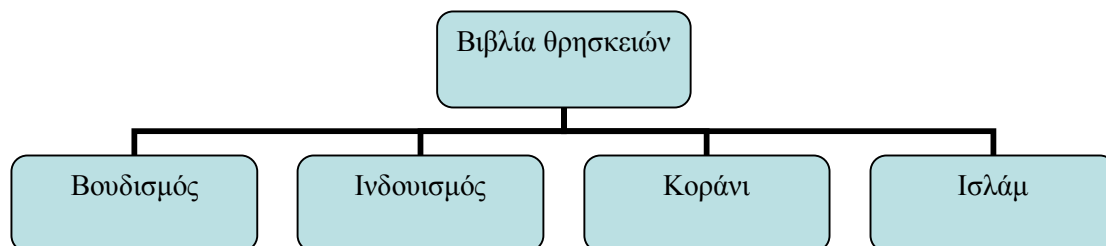
«...βιβλία που έχουν τα θετικά και τα αρνητικά των θρησκειών όπως η σειρά που πήραμε «η εγκληματική ιστορία του χριστιανισμού».(συνέντευξη, 03)

Η ερώτηση αποτελούνταν και από δεύτερο σκέλος όπου ζητούσε από τους συνεντευξιζόμενους να αναφέρουν ενδεικτικά κάποιες θρησκείες για τις οποίες είχαν τεκμήρια. Οι ερωτώμενοι απάντησαν πως έχουν τεκμήρια για τον Βουδισμό, τον ινδουισμό, το Ισλάμ και το Κοράνι.

Σε αυτή την κατηγορία των βιβλίων δεν παρατηρείται ιδιαίτερη κίνηση σε κανένα μέρος του δείγματος. Μία βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

«Υπάρχει το Κοράνι και το βιβλίο «Οι 5 μεγάλες θρησκείες του κόσμου», δύο λόγια για κάθε θρησκεία. Περισσότερο ως βασική συλλογή παρά γιατί υπάρχει ενδιαφέρον.» (συνέντευξη, 11)

Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζονται οι θρησκείες που καλύπτουν τα τεκμήρια των συλλογών.

Σχήμα 4.2.2 Βιβλία άλλων θρησκειών.

4.2.3 Βιβλία για αιρέσεις

Σε μία χώρα όπου οι περισσότεροι κάτοικοι ασπάζονται την Ορθοδοξία, οι δημόσιες βιβλιοθήκες προσπαθούν να κρατήσουν τις ισορροπίες εντάσσοντας στη συλλογή τους κάποια τεκμήρια αιρέσεων. Η επόμενη ερώτηση πραγματεύεται αυτό το θέμα. **«Υπάρχει υλικό που να αναφέρεται σε αιρέσεις; Αν ναι, σε ποιες;»**

Οι έξι από τις έντεκα βιβλιοθήκες συμπεριλαμβάνουν στη συλλογή τους τεκμήρια που να αναφέρονται σε αιρέσεις. Μία βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

«...Έχουμε κάποια που αναφέρονται για τις αιρέσεις όπως τις βλέπει η Ορθοδοξία. Επειδή έχουμε μεγάλο αριθμό ορθοδόξων δεν μπορούμε να ξεφύγουμε. Την ιστορία των αιρέσεων την έχουμε μέσα από την Ορθόδοξη Εκκλησία.» (συνέντευξη, 05)

Μία άλλη βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

«...Έχουμε δηλαδή καθαρά πληροφοριακά τεκμήρια για ενημέρωση για το τι πρεσβεύει κάθε αίρεση.» (συνέντευξη, 06)

Στο δεύτερο σκέλος της ερώτησης, να αναφέρουν για ποιες αιρέσεις έχουν τεκμήρια δεν ανέφεραν κάποια αίρεση ονομαστικά. Όλοι οι βιβλιοθηκονόμοι ανέφεραν το βιβλίο «Σύγχρονες αιρέσεις και θρησκευτικά κινήματα στην Ελλάδα.»

Εξαιρέση αποτελεί η τέταρτη περίπτωση όπου συγκαταλέγονται στη συλλογή δύο βιβλία για τους Χιλιαστές και δύο για τους μάρτυρες του Ιεχωβά. Το ένα εξ αυτών αναφέρεται στη διδασκαλία και τα πιστεύω των μαρτύρων του Ιεχωβά και το άλλο στον τρόπο με τον οποίο μπορούν οι χριστιανοί να αντικρούσουν τα λεγόμενά τους.

Ωστόσο υπάρχουν και κάποιες βιβλιοθήκες όπου δεν έχουν υλικό που να αναφέρεται σε αιρέσεις. Σε αυτή την περίπτωση οι απαντήσεις ταυτίζονται ως εξής:

« Όχι δεν υπάρχει υλικό για αιρέσεις. Είναι ένα θέμα που δεν μας ζητήθηκε και αν χρειαστεί μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες του χρήστη τα ήδη υπάρχοντα τεκμήρια της κεντρικής.» (συνέντευξη, 07)

Μία άλλη βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

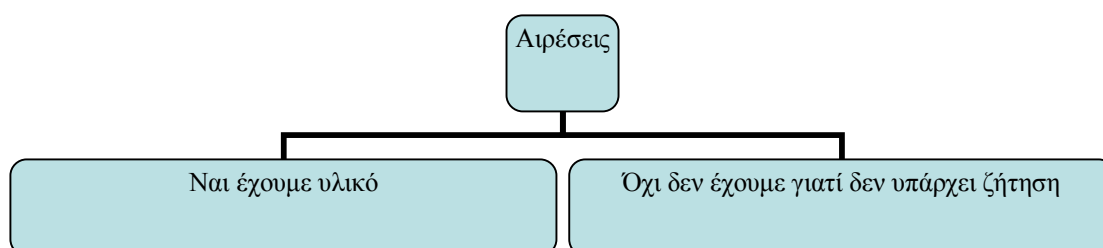
«Όχι δεν υπάρχουν. Δεν έτυχε να βρω κάτι στο βιβλιοπωλείο...»

Εντούτοις οι βιβλιοθήκες που δεν συμπεριλαμβάνουν στις συλλογές τους υλικό για αιρέσεις δήλωσαν:

«...Ναι, αν υπήρχε ζήτηση θα έβαζα τέτοια τεκμήρια στη συλλογή.» (συνέντευξη, 10)

Λέγοντας οι βιβλιοθηκονόμοι «ζήτηση» δεν εννοούν βέβαια την επιθυμία ενός χρήστη να ενταχθεί τέτοιου είδους υλικό στη συλλογή. Θα πρέπει ένα καλό ποσοστό χρηστών να εκφράσει αυτή την επιθυμία.

Στο σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επικρατούσα κατάσταση για το θέμα των αιρέσεων.

Σχήμα 4.2.3 Οι αιρέσεις στη συλλογή των βιβλιοθηκών

4.2.4 Μαγεία και σατανισμός

Βιβλία που να αναφέρονται σε τελετές μαύρης μαγείας ή σε διάφορα τελετουργικά με τη χρήση διάφορων αντικειμένων ή με τη χρήση συγκεκριμένων λόγων έχουν κυνηγηθεί κατά καιρούς όχι μόνο από τον χώρο των βιβλιοθηκών αλλά και από την ίδια την κοινωνία. Στην ερώτηση «**Τεκμήρια που να αναφέρονται στη μαγεία ή το σατανισμό, υπάρχουν;**» οι απαντήσεις ήταν και αρνητικές αλλά και θετικές.

Οι αρνητικές απαντήσεις στην ερώτηση ήτανε τρεις, και οι βιβλιοθηκονόμοι εξηγούν αυτή την έλλειψη:

«Όχι (δεν έχουμε τέτοιου είδους υλικό) γιατί θεωρώ ότι δεν υπάρχουν αυτήν τη στιγμή στην ελληνική βιβλιογραφία αξιόλογα τεκμήρια. Δεν έχουμε δηλαδή επιστημονικά βιβλία που να αγγίζουν αυτά τα θέματα.» (συνέντευξη, 05)

«Όχι δεν έχουμε καθόλου αλλά δεν υπήρξε ποτέ και ζήτηση.» (συνέντευξη, 08)

«Όχι δεν υπάρχουν. Μετά το σκάνδαλο που είχε δημιουργηθεί είχαν αποσυρθεί. Δεν υπήρχε όμως και ζήτηση.» (συνέντευξη, 10)

Κάποιοι βιβλιοθηκονόμοι των οποίων οι συλλογές περιέχουν βιβλία για τη μαγεία δηλώνουν:

«Υπάρχουν κάποια αλλά προσέχουμε που τα δίνουμε π.χ σε έναν έφηβο δεν θα τα δανείζαμε.» (συνέντευξη, 06)

Μία άλλη βιβλιοθηκονόμος δηλώνει:

«Έχουμε ένα για τη μαγεία. Συγκεκριμένα εξηγεί τι είναι μαύρη μαγεία, αλλά δεν τα δανείζουμε σε ανήλικους χρήστες.» (συνέντευξη, 11)

Οι βιβλιοθήκες που δήλωσαν ότι έχουν εντάξει στη συλλογή τους βιβλία για την μαγεία συμπλήρωσαν ότι αυτά είναι κυρίως βιβλία που παρέχουν κάποιες γενικές πληροφορίες.

Η βιβλιοθηκονόμος είπε:

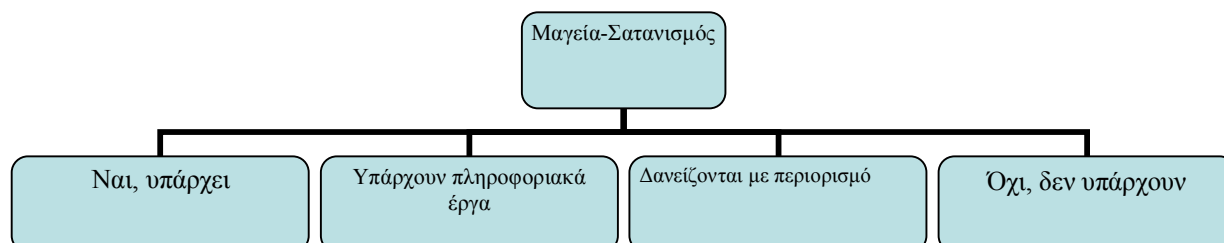
«Υπάρχουν γενικά για τη μαγεία όπως ινδιάνικη μαγεία, πληροφοριακό έργο για τις τελετουργίες των ινδιάνων. Έχουμε και το «Μαγεία και βότανα» της Μειμαρίδη.» (συνέντευξη, 09)

Υπάρχουν και δύο περιπτώσεις όπου ενώ έχουν στη συλλογή βιβλία για τη μαγεία δεν έχουν για τον σατανισμό.

«Έχουμε ελάχιστα τεκμήρια για τη μαγεία αλλά το σατανισμό δεν τον εντάσσουμε στη συλλογή.» (συνέντευξη, 01)

«...δεν υπάρχει καθόλου σατανισμός.» (συνέντευξη, 09)

Στο παρακάτω σχήμα απεικονίζονται οι απαντήσεις των ερωτώμενων.

Σχήμα 4.2.4 Η μαγεία και ο σατανισμός στη συλλογή

4.2.5 Πορνογραφικό υλικό

Στην επόμενη ερώτηση δίνεται ως παράδειγμα η βιβλιοθήκη Bodlean, η οποία περιέχει στη συλλογή της πορνογραφικό υλικό αλλά για ερευνητικούς σκοπούς. Ο χρήστης θα πρέπει να δηλώσει το λόγο για τον οποίο θέλει να χρησιμοποιήσει αυτού του είδους το υλικό. Η ερώτηση διατυπώθηκε ως εξής: **«Η βιβλιοθήκη Bodlean περιλαμβάνει πορνογραφικό υλικό στη συλλογή της. Η συλλογή της βιβλιοθήκης όπου εργάζεστε περιέχει ανάλογο υλικό;»**

Στη συγκεκριμένη ερώτηση υπήρξε ομοφωνία απόψεων. Καμία βιβλιοθήκη από το δείγμα που συμμετείχε στην έρευνα δεν συμπεριλαμβάνει στη συλλογή της πορνογραφικό υλικό.

Παρατίθενται ενδεικτικά κάποιες απαντήσεις:

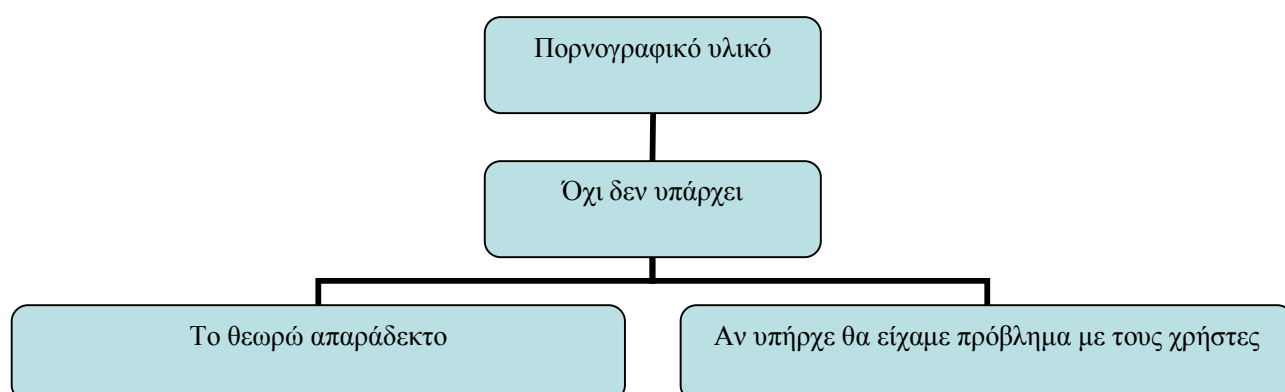
«Θα το θεωρούσα απαράδεκτο. Δεν θεωρώ ότι έχει θέση σε μια δημοτική βιβλιοθήκη κάτι τέτοιο.» (συνέντευξη, 05)

«Όχι και δεν θεωρώ και σωστό ότι πρέπει να υπάρχει.» (συνέντευξη, 08)

Ωστόσο από την απάντηση της βιβλιοθηκονόμου της έκτης περίπτωσης, φαίνεται ότι δεν εντάσσει στη συλλογή πορνογραφικό υλικό επειδή θα δημιουργούσαν πρόβλημα οι χρήστες. Συγκεκριμένα αναφέρει:

«Όχι δεν υπάρχει, ούτε θα βάζαμε γιατί θα είχαμε σίγουρα πρόβλημα με τους χρήστες.» (συνέντευξη, 06)

Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζονται οι απαντήσεις.

Σχήμα 4.2.5 Πορνογραφικό υλικό

4.2.6 Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

Η ερώτηση που ακολουθεί είναι η εξής: «Υλικό κατάλληλο για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών διαφόρων υλικών, υπάρχει στη συλλογή σας;»

Οι απαντήσεις και εδώ ήταν ομόφωνες. Όλες οι βιβλιοθήκες έχουν εντάξει στη συλλογή τους υλικό για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση τόσο των παιδιών όσο και των εφήβων. Το υλικό που απευθύνεται στα παιδιά είναι σε απλή γλώσσα και περιέχει εικονογράφηση.

«Τα βιβλία για παιδιά έχουν εικονογράφηση περιγράφοντας το σώμα και εξηγώντας τη διαδικασία της σύλληψης και της εγκυμοσύνης με κατανοητό τρόπο γι' αυτά...» (συνέντευξη, 05)

Τα βιβλία που απευθύνονται στους εφήβους δεν περιέχουν εικονογράφηση, περιγράφουν την σεξουαλική επαφή καθώς και τα είδη αντισύλληψης.

Η βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

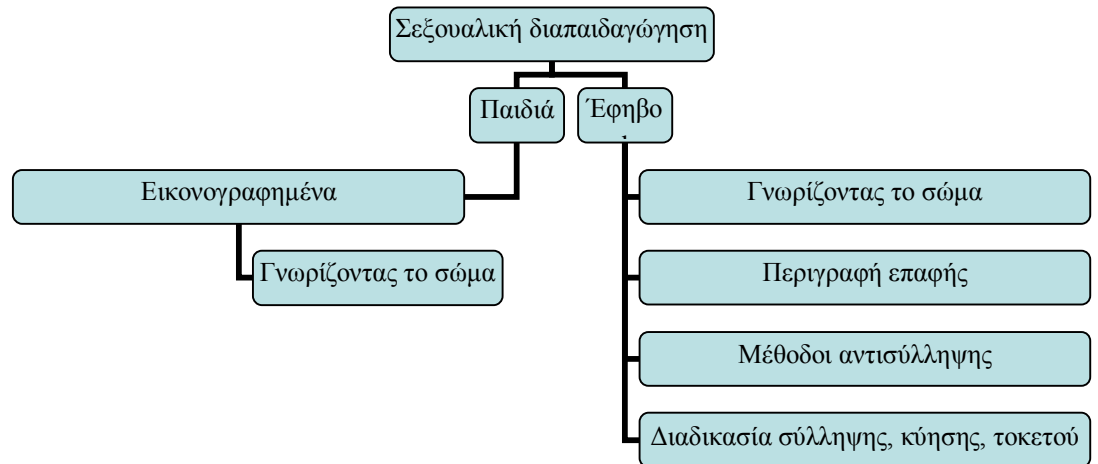
« Υπάρχει (υλικό) και επιδιώκουμε να το ανανεώνουμε. Έχουν γενικές γνώσεις για το σώμα και τις αλλαγές του. Για τους εφήβους έχουμε την περιγραφή της σεξουαλικής επαφής και τα είδη της αντισύλληψης.» (συνέντευξη, 11)

Όπως επισημαίνουν οι ερωτηθέντες τα τεκμήρια αυτά είναι επιστημονικά και περιέχουν εκτός από το σώμα και τις αλλαγές του, όπως αναφέρει η ένατη βιβλιοθηκονόμος, ψυχολογικές και κοινωνικές απόψεις γύρω από το θέμα.

Μία βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

« Φροντίζουμε και παίρνουμε υλικό για τη σεξουαλική αγωγή κυρίως για τους γονείς. Δηλαδή για το πώς θα μάθουνε στα παιδιά τους κάποια πράγματα.» (συνέντευξη, 03)

Στο επόμενο σχήμα παρουσιάζονται οι απαντήσεις

Σχήμα 4.2.6 Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση για παιδιά και εφήβους

4.2.7 Αμφιλεγόμενες πολιτικές και ιστορικές περιόδους

Η ερώτηση που ακολουθεί αναφέρεται στις διάφορες πολιτικές και ιστορικές περιόδους της χώρας. **«Στη συλλογή συμπεριλαμβάνεται υλικό που αναφέρεται σε αμφιλεγόμενες πολιτικές και ιστορικές περιόδους; (π.χ την περίοδο της δικτατορίας)»**

Όλες οι βιβλιοθήκες περιέχουν υλικό που να αναφέρεται στα ιστορικά και πολιτικά γεγονότα της χώρας. Όπως αναφέρεται η βιβλιοθηκονόμος της πέμπτης περίπτωσης: «Η ιστορία ενός έθνους, ενός λαού είναι απαραίτητο να υπάρχει σε μια δημοτική βιβλιοθήκη και μάλιστα κάτω από το πρίσμα διάφορων ιστορικών και πολιτικών προσώπων.» (συνέντευξη, 05)

Στα ιστορικά-πολιτικά της τεκμήρια μια βιβλιοθηκονόμος αναφέρει ότι: «Υπάρχει το όργανο προπαγάνδας των Γερμανών που ήταν το περιοδικό «Σύνθημα» με copyright Deutscher Verlag Berlin '42 καθώς και το «Πιστεύω» του Παπαδόπουλου.» (συνέντευξη, 04)

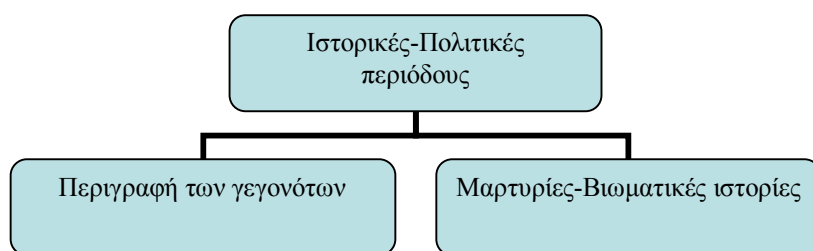
Οι συλλογές των υπολοίπων βιβλιοθηκών περιέχουν κυρίως μαρτυρίες και βιοματικές ιστορίες για τα γεγονότα εκείνης της εποχής.

Μία άλλη βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

«Υπάρχουν ιστορικά βιβλία...ακόμα και κάποια κομματικά βιβλία.» (συνέντευξη, 08)

Η άποψη των ερωτηθέντων βιβλιοθηκονόμων γι' αυτήν την κατηγορία των βιβλίων είναι πως θα πρέπει να υπάρχουν τα πάντα, να εκφράζονται και οι δύο απόψεις. «...Εξαιρώντας βέβαια από τη συλλογή τεκμήρια που προωθούν τα στρατιωτικά καθεστώτα και την τρομοκρατία», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η βιβλιοθηκονόμος της πέμπτης περίπτωσης.

Οι απαντήσεις της ερώτησης απεικονίζονται στο σχήμα που ακολουθεί

Σχήμα 4.2.7 Πολιτική και ιστορία

4.2.8 Κοινωνικά Φαινόμενα

Η κοινωνία εξελίσσεται και μαζί της διαφοροποιούνται κατά καιρούς οι προβληματισμοί που απασχολούν τους ανθρώπους. Η ερώτηση που αφορά τα κοινωνικά φαινόμενα ήταν η εξής: **«Βιβλία για κοινωνικά φαινόμενα όπως η πορνεία, τα ναρκωτικά, ο ρατσισμός;» Αν ναι, για ποια από αυτά;»**

Οι απαντήσεις ήταν όλες θετικές. Οι βιβλιοθηκονόμοι προσπαθούν να εντάξουν στη συλλογή βιβλία που να καλύπτουν τα κοινωνικά φαινόμενα και να απευθύνονται σε παιδιά αλλά και σε ενήλικες.

Αναφέρει μία βιβλιοθηκονόμος:

«Ναι, βέβαια για όσο περισσότερα (κοινωνικά φαινόμενα) μπορούμε. Υπάρχει μια γαλλική σειρά για το πώς δίνουμε τα κοινωνικά φαινόμενα στα παιδιά.»(συνέντευξη, 05)

Τα βιβλία αυτά είναι επιστημονικού περιεχομένου. Δεν αποκλείεται να βρει κανείς, όμως να σχολιάζονται κοινωνικά φαινόμενα και στα λογοτεχνικά τεκμήρια.

Αναφέρθηκε χαρακτηριστικά:

«Υπάρχουν και ρεαλιστικά μυθιστορήματα αλλά και επιστημονικά τεκμήρια.» (συνέντευξη, 07)

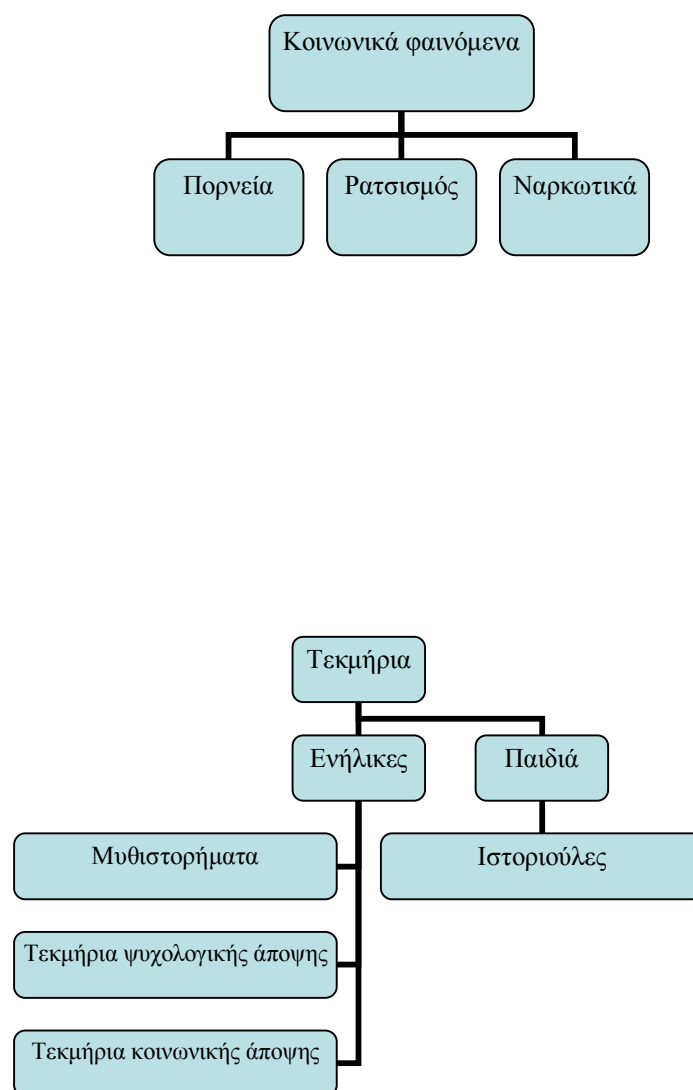
«Έχουμε κυρίως βιβλία που μιλούν για τα ναρκωτικά και το AIDS από επιστημονική άποψη.» (συνέντευξη, 08)

Η βιβλιοθηκονόμος της εντέκατη περίπτωσης διευκρινίζει:

«...για παιδιά αυτά τα θέματα δίνονται μέσα από ιστοριούλες π.χ «Μόνο φίλου», ενώ για τους ενήλικες δίνονται από ψυχολογικής και κοινωνικής πλευράς.» (συνέντευξη, 11)

Σύμφωνα με τις παραπάνω απαντήσεις γίνεται κατανοητό πως οι βιβλιοθηκονόμοι προσπαθούν να εκσυγχρονίσουν το περιεχόμενο των συλλογών τους ώστε να συμβαδίζει με τις ανάγκες του κοινού που υπηρετούν.

Οι απαντήσεις εικονίζονται στο σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 4.2.8 Κοινωνικά φαινόμενα

4.2.9 Κόμιξ

Η ερώτηση που ακολουθεί σχετίζεται με τα κόμιξ και την ύπαρξή τους στη συλλογή. **«Συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή κόμιξ; Αν ναι, μπορείτε να μου δώσετε κάποια παραδείγματα?»**

Για άλλη μία φορά οι απαντήσεις ήταν καταφατικές. Ωστόσο σε αυτήν την κατηγορία υπάρχει κάποιος περιορισμός στο δανεισμό, τον οποίο επιβάλλουν οι ίδιοι οι βιβλιοθηκονόμοι και μέσα από απαντήσεις θα αποκαλυφθεί το γιατί.

Η μόνη συλλογή που δεν περιέχει ποικιλία τίτλων από κόμιξ είναι αυτή της πέμπτης περίπτωσης και η βιβλιοθηκονόμος εξηγεί το γιατί:

« Όχι δεν υπάρχουν άλλα, εκτός από τον Αριστοφάνη σε κόμιξ. Είναι τυχαίο το γεγονός, γιατί η βιβλιοθήκη είναι νεοσύστατη μόλις πέντε χρόνων και ακόμη η συλλογή εμπλουτίζεται.» (συνέντευξη, 05)

Ένα κόμιξ που συμπεριλαμβάνεται σε όλες τις συλλογές είναι ο Αριστοφάνης σε κόμιξ. Κάποιοι άλλοι τίτλοι που δόθηκαν ως απάντηση ήταν «η Φρουτοπία», «Μαφάλντα», «Κύρ», «Υψηλόμισθοι και άλλου», «Σκίτσα καθημερινής τρέλας», καθώς και ο «Αρκάς».

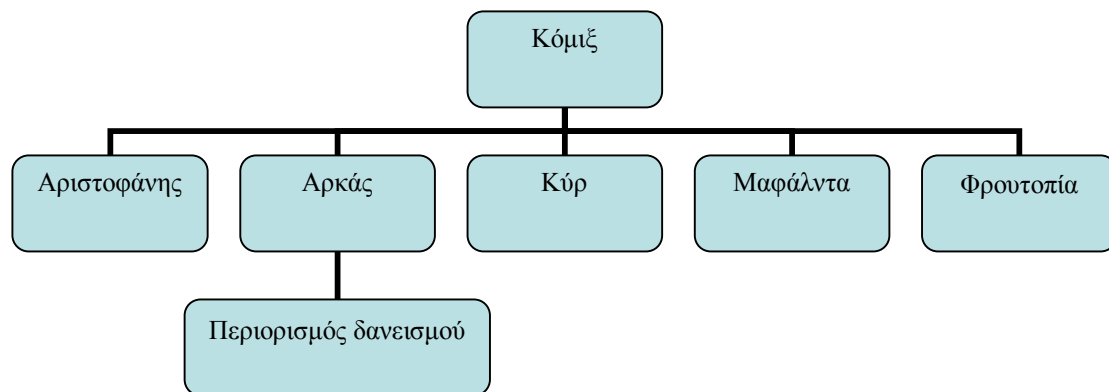
Μερικές από τις βιβλιοθήκες που συμπεριλαμβάνουν στη συλλογή τους τον «Αρκά» δημιουργούν κάποιους περιορισμούς προς τον δανεισμό του.

Χαρακτηριστικά αναφέρει μία βιβλιοθηκονόμος:

« Υπάρχουν κόμιξ... αλλά τον Αρκά θα τον δώσω σε χρήστη από δεκαπέντε ετών και άνω.» (συνέντευξη, 06)

Στην ένατη περίπτωση μπορεί να περιλαμβάνεται ο «Αρκάς» ωστόσο η βιβλιοθηκονόμος τον τοποθετεί σ' ένα καρότσι που βρίσκεται κοντά της ώστε να ελέγχει την ηλικία των ατόμων που κάνουν χρήση αυτών των τεκμηρίων.

Στο ακόλουθο σχήμα εικονίζονται οι απαντήσεις.

Σχήμα 4.2.9 Τα κόμιξ στη συλλογή

4.2.10 Ο Μέγας Ανατολικός

«Ένας αρκετά τολμηρός συγγραφέας θεωρείται ο Εμπειρικός. Υπάρχουν έργα του στη συλλογή σας; Μέγας Ανατολικός». Ο Εμπειρικός μπορεί πλέον να θεωρείται κλασσικός, ωστόσο ταραξε την κοινή γνώμη με τα έργα του. Μέσα από αυτή την ερώτηση θα δούμε αν ένας «κλασσικό» έχει θέση μέσα στη συλλογή των βιβλιοθηκών.

Οι περισσότερες απαντήσεις ήταν θετικές εκτός της δέκατης περίπτωσης, η οποία έχει Εμπειρικό στη συλλογή αλλά όχι το «Μέγα Ανατολικό».

Η βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

«Όχι δεν το έχουμε το συγκεκριμένο βιβλίο έχουμε όμως κάποια ποιήματά του.» (συνέντευξη, 10)

Μία άλλη βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

«Υπάρχουν κάποιοι τόμοι από τον «Μέγα Ανατολικό». Υπάρχει μία «άχαρη» δέσμευση εκ μέρους μου που είναι το οικονομικό. Δεν μπορώ να πάρω όλα τα βιβλία.» (συνέντευξη, 05)

Τυχαία φαίνεται να βρέθηκε το έργο στη συλλογή της πρώτης περίπτωσης.

Η βιβλιοθηκονόμος λέει:

«Έχουμε μόνο μια σειρά του, τον «Μέγα Ανατολικό» αλλά τίποτε άλλο. Αυτό το έργο το είχαμε εκτός συλλογής και είπαμε κάποια στιγμή, δεν το βάζουμε?» (συνέντευξη, 01)

Σε δύο περιπτώσεις υπάρχει το έργο αλλά όχι στο ράφι. Ο χρήστης θα πρέπει να το ζητήσει από τον βιβλιοθηκονόμο.

Αναφέρει η βιβλιοθηκονόμος:

«Ναι, υπάρχει στη συλλογή μόνο που δίνεται στο χρήστη εφόσον το ζητήσει προσωπικά.» (συνέντευξη, 07)

Μία άλλη αναφέρει:

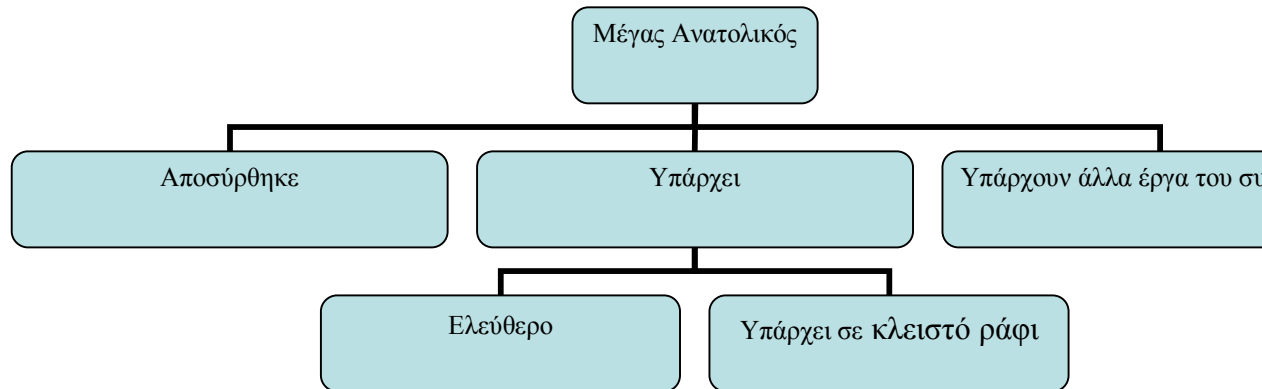
«Υπάρχει αλλά σε κλειστό ράφι, αυτό ήταν δική μας απόφαση. Ίσως αν ήταν μόνο ενηλίκων η συλλογή μπορεί να υπήρχε «ελεύθερο» στο ράφι.» (συνέντευξη, 09)

Αξιοπρόσεχτη είναι η δεύτερη περίπτωση η οποία είχε το «Μέγα Ανατολικό» αλλά τον απέσυρε από τη συλλογή.

Η απάντηση είχε ως εξής:

«Είχαμε τον «Μέγα Ανατολικό» αλλά αποσύρθηκε από τη συλλογή μετά από αίτημα της Εφορευτικής Επιτροπής.» (συνέντευξη, 02)

«Ελεύθερος» ή μη, ολόκληρο το έργο ή μέρος του, ο «Μέγας Ανατολικός» έχει θέση στη συλλογή των βιβλιοθηκών.

Σχήμα 4.2.10 Ο Μέγας Ανατολικός

4.2.11 Μίμης Ανδρουλάκης

Ένας σύγχρονος συγγραφέας του οποίου τα έργα τάραξαν την θρησκευτική κοινότητα αλλά και την κοινή γνώμη, είναι ο Μίμης Ανδρουλάκης. Μέσα από την ερώτηση που ακολουθεί θα φανεί αν οι βιβλιοθηκονόμοι που υπηρετούν μια «ελεύθερη κοινωνία πληροφοριών» τον έχουν εντάξει στη συλλογή τους. **«Ένας πολυσυζητημένος συγγραφέας της εποχής μας θεωρείται ο Ανδρουλάκης. Υπάρχουν έργα του στη συλλογή σας;»**

Η πλειοψηφία των απαντήσεων ήταν θετικές και όπως αναφέρουν οι βιβλιοθηκονόμοι χωρίς να δημιουργηθούν προβλήματα από τους χρήστες.

Χαρακτηριστικά αναφέρουν:

«Ναι, τα έχουμε όλα ή σχεδόν όλα (γέλια). Έχουμε πάντως και την «Γυναίκα της όγδοης ημέρας.» (συνέντευξη, 03)

«Ναι υπάρχουν όλα τα λογοτεχνικά του έργα μυθιστορήματα και δοκίμια.» (συνέντευξη, 06)

Υπάρχει βέβαια και η Πέμπτη περίπτωση όπου ο συγγραφέας προχώρησε σε δωρεά. Η βιβλιοθηκονόμος αναφέρει:

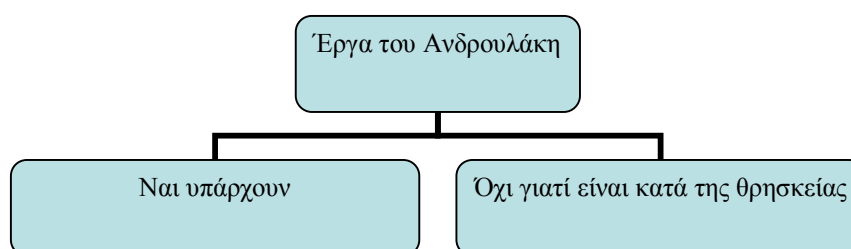
«Βεβαίως τα έχουμε, τα οποία έργα είχε την καλοσύνη σε ότι αφορά τα λογοτεχνικά να μας τα χαρίσει όλα όταν ξεκίνησε η βιβλιοθήκη. Εγώ έχω αγοράσει από 'κει και πέρα όσα δεν είναι λογοτεχνικά.» (συνέντευξη, 05)

Εξαίρεση αποτελεί η βιβλιοθήκη της όγδοης περίπτωσης της οποίας η συλλογή δεν περιλαμβάνει έργα του συγγραφέα.

Η βιβλιοθηκονόμος απαντά και αιτιολογεί αυτή την έλλειψη:

«Όχι δεν υπάρχουν. Δεν ζητήθηκαν αλλά και 'γω τα θεώρησα κατά της θρησκείας. Αν υπήρχε βέβαια ζήτηση θα τα έβαζα στην παραγγελία.» (συνέντευξη, 08)

Στο επόμενο σχήμα εικονίζονται οι απαντήσεις.

Σχήμα 4.2.11 Μίμης Ανδρουλάκης και συλλογή

4.2.12 «Ζίγκ-Ζαγκ στις νεραντζιές»

το βιβλίο που απαγορεύτηκε από τις σχολικές βιβλιοθήκες θα εξεταστεί αν μπορεί να υπάρξει μέσα στις συλλογές των δημόσιων-λαϊκών βιβλιοθηκών. Η ερώτηση ήταν η εξής: «**Το έργο Ζιγκ-Ζαγκ στις νεραντζιές της Έρσης Σωτηροπούλου εμπεριέχεται στη συλλογή σας;**»

Οι πέντε απαντήσεις ήταν θετικές αλλά οι τέσσερις εξ αυτών το είχαν στο παιδικό τμήμα ενώ η βιβλιοθήκη της δεύτερης περίπτωσης το εντάσσει στο τμήμα ενηλίκων.

Αναφέρει η βιβλιοθηκονόμος:

«Υπάρχει (το βιβλίο) στο δανειστικό τμήμα στη συλλογή ενηλίκων.» (συνέντευξη, 02)

Οι υπόλοιπες βιβλιοθήκες που δεν συμπεριλαμβάνουν το συγκεκριμένο έργο στη συλλογή τους, το αποδίδουν ως ένα τυχαίο γεγονός και όχι κάτι που έγινε εσκεμμένα.

Αναφέρει η βιβλιοθηκονόμος:

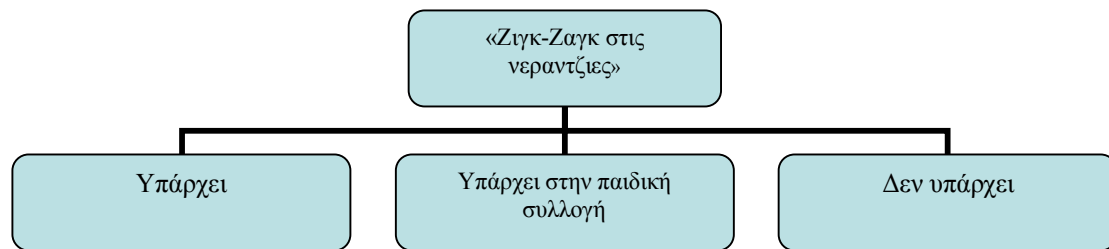
«Όχι δεν υπάρχει, αλλά και πάλι η αιτιολογία είναι η έλλειψη χρημάτων.» (συνέντευξη, 05)

«Δεν υπάρχει αλλά όχι εσκεμμένα, δεν έτυχε να το παραγγείλουμε.» (συνέντευξη, 06)

«Δεν υπάρχει στο συγκεκριμένο παράρτημα αλλά υπήρχε σε άλλα τέσσερα. Έτυχε να μην συμπεριλαμβάνεται στη συλλογή μας.» (συνέντευξη, 07)

«Όχι το συγκεκριμένο δεν υπάρχει αλλά η απουσία του είναι τυχαία. Ωστόσο έχουμε άλλα έργα της ίδιας.» (συνέντευξη, 11)

Οι απαντήσεις της ερώτησης εικονίζονται ως εξής:

Σχήμα 4.2.12 « Ζιγκ-Ζαγκ στις νεραντζιές»

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας την εργασία, τα αποτελέσματα θα χωριστούν σε δύο κατηγορίες. Πρώτα θα παραταθούν αυτά που απορρέουν από την βιβλιογραφική ανασκόπηση και έπειτα εκείνα που απορρέουν από τις συνεντεύξεις.

5.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ

Σύμφωνα με το κεφάλαιο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης γίνεται κατανοητό πως το φαινόμενο της λογοκρισίας έκανε την εμφάνισή του από πολύ νωρίς.

Αρχικά το φαινόμενο της λογοκρισίας εμφανίστηκε στον έντυπο λόγο, δηλαδή στα βιβλία. Η λογοκρισία εκφραζόταν με το μαζικό κάψιμο των «απαγορευμένων» βιβλίων ή την απαγόρευση της κυκλοφορίας τους. Με την πάροδο του χρόνου και την πρόοδο της τεχνολογίας εξελίχθηκε και η λογοκρισία. Στις μέρες μας παρατηρείτε λογοκρισία και στο Διαδίκτυο. Χώρες όπως η Κίνα και η Σαουδική Αραβία έχουν απαγορέψει την πρόσβαση των κατοίκων τους σε αρκετές ιστοσελίδες.

Στον ελλαδικό χώρο η λογοκρισία έχει κάνει την εμφάνισή της σε ταραγμένες πολιτικές περιόδους αλλά και σε περιόδους «ελευθερίας», όπως για παράδειγμα τον Μάρτιο του 2008 απαγορεύθηκε σε μαθητές γυμνασίου και λυκείου να επισκεφθούν έκθεση με έργα χαρακτηριστικής του Πικάσο.

Κατά τη διάρκεια της επταετούς δικτατορίας 1967-1974, η λογοκρισία ήταν αισθητή σε στίχους τραγουδιών, σε βιβλία, σε εκθέσεις ζωγραφικής καθώς και σε κινηματογραφικές ταινίες.

Σε ήρεμες πολιτικές περιόδους η εκκλησιαστική κοινότητα έχει ασκήσει λογοκρισία σε βιβλία και θεατρικές παραστάσεις με την αιτιολογία ότι θίγουν το χριστιανισμό. Αλλά και η πολιτική ζωή του τόπου έχει ασκήσει λογοκρισία με πρόσφατο παράδειγμα την απαγόρευση μαθητών να επισκεφθούν έκθεση ζωγραφικής.

Κατά κοινή ομολογία η βιβλιοθήκη αποτελεί μέρος της κοινωνίας. Επιπλέον είναι ένας χώρος συγκέντρωσης της γνώσης. Η κύρια ευθύνη των βιβλιοθηκονόμων, θεωρείται από πολλούς ότι είναι να συλλέξουν και να παρέχουν τα καλύτερα βιβλία σε όλους τους τομείς που αντιπροσωπεύουν όλες τις απόψεις για όλους τους τύπους αναγνωστών.

Τα βιβλία που συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή μιας βιβλιοθήκης είναι εκείνα που πληρούν τα κριτήρια που έχουν θέσει οι ίδιοι οι βιβλιοθηκονόμοι μέσω της πολιτικής επιλογής υλικού. Εκείνα τα τεκμήρια που δεν πληρούν τα εν λόγω κριτήρια απορρίπτονται. Αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια μορφή ελαφριάς λογοκρισίας αλλά ταυτόχρονα είναι και η ασπίδα του βιβλιοθηκονόμου ώστε να ελέγχει τα τεκμήρια που συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή και να υπερασπιστεί τις επιλογές του, οι οποίες μπορεί να αφορούν είτε την απόρριψη είτε την πρόσκτηση κάποιου τεκμηρίου.

Η κοινωνία μας έχει εξελιχθεί, ο πολιτισμός, οι επιστήμες και η τεχνολογία έχουν αναπτυχθεί αλλά όπως φαίνεται από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση το «διαφορετικό» πάντα θα ενοχλεί.

5.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Μέσω των συνεντεύξεων έγινε μια προσπάθεια να σκιαγραφηθεί η κατάσταση που επικρατεί σήμερα στις συλλογές της Δημοτικής Βιβλιοθήκης του δήμου Θεσσαλονίκης και των παραρτημάτων της καθώς επίσης και στις Δημοτικές Βιβλιοθήκες του δήμου Ευόσμου, Συκεών και του Βαφοπούλειου Ιδρύματος.

Οι απαντήσεις των συνεντεύξεων μαρτυρούν ότι οι βιβλιοθηκονόμοι προσπαθούν να εκμεταλλευτούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα οικονομικά κονδύλια που τους παρέχουν οι δήμοι. Αυτό το χρηματικό ποσό, όπως υποστηρίζεται κατά πλειοψηφία δεν είναι μεγάλο «...δεν μπορώ να συμπεριλάβω τα πάντα στη συλλογή μου, αφού δεν μου φτάνουν τα χρήματα» (συνέντευξη, 05).

Οι βιβλιοθηκονόμοι προσπαθούν να είναι ενημερωμένοι για το τι είδους βιβλία υπάρχουν στο εμπόριο και με βάση τις ανάγκες και τις επιθυμίες του κοινού τους προβαίνουν σε παραγγελίες.

Προσπαθούν οι επιλογές τους να είναι συνετές ώστε να μην προκαλούν τις αντιδράσεις του κοινού. Ωστόσο υπάρχουν και κάποια τεκμήρια που αν και συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή μερικοί τα θεωρούν ακατάλληλα ώστε να βρίσκονται εκεί. Σ' αυτές τις περιπτώσεις μπορεί ο χρήστης να έκανε τη σύστασή του και να δήλωσε την άποψή του για τα εν λόγω κριτήρια στους βιβλιοθηκονόμους, αλλά οι τελευταίοι δεν προέβησαν στην απομάκρυνση του υλικού.

Αντιθέτως, οι βιβλιοθηκονόμοι απαντούν στους χρήστες που ενίστανται με επιστολή μέσω της οποίας παραθέτουν τα κριτήρια επιλογής υλικού και ποια από αυτά πληροί το εν λόγω τεκμήριο: «Σε καμία περίπτωση δεν αποσύρεται υλικό με αυτό τον τρόπο. Μέσω της επιστολής υπερασπιζόμαστε τις επιλογές μας» (συνέντευξη, 04).

Γίνεται κατανοητό απ' όσα αναφέρθηκαν παραπάνω αλλά και πιο εκτενέστερα στο κεφάλαιο των συνεντεύξεων πως η επιλογή του υλικού γίνεται πολύ προσεκτικά και ειδικά σε «ευαίσθητα» θέματα.

5.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η κριτική είναι στη φύση του ανθρώπου. Η λογοκρισία είναι μορφή κριτικής και μάλιστα αρνητικής. Οι βιβλιοθηκονόμοι για να προλάβουν το φαινόμενο της λογοκρισίας θα πρέπει με την ίδρυση κάθε βιβλιοθήκης να θεσπίζουν την πολιτική

λειτουργίας της βιβλιοθήκης μέσα στην οποία θα υπάρχει και η πολιτική επιλογής υλικού. Η εν λόγω πολιτική θα τους βοηθήσει να υπερασπίζονται τις επιλογές όσο αφορά την πρόσκτηση ή την απόρριψη κάποιου τεκμηρίου.

Οι βιβλιοθηκονόμοι θα πρέπει επίσης να ενημερώνονται συνεχώς για τις αποφάσεις που παίρνονται από την IFLA και τις κινήσεις που προτείνει ώστε να προλαβαίνει τα φαινόμενα λογοκρισίας ή για το πώς αντιμετωπίζονται όταν αυτά αναπτυχθούν.

Καλό θα ήταν βέβαια οι βιβλιοθηκονόμοι να είναι άνθρωποι ανοιχτόμυαλοι και όχι με παρωπίδες ώστε να συγκαταλέγουν στις παραγγελίες και εν τέλει να συμπεριλαμβάνουν στις συλλογές τους βιβλία που να απευθύνονται στο ποικίλο κοινό που εξυπηρετούν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγαννίδης, Π.(25 Σεπτεμβρίου 2009). Απαγόρευση βιβλίου από το Μουσείο Ακρόπολης. *Τα Νέα*. Διαθέσιμο σε: www.tanea.gr/default.asp?pid=2&artid=4538005&ct=4 (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Βιστωνίτης, Α. (Δεκέμβριος 2007). Ο έρωτας στη βιβλιθήκη. *Το Βήμα*. Διαθέσιμο σε: www.tovima.gr/default.asp?pid=468ct=47&artid&dt=23/12/2007 (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Γούτας, Θ. (6 Ιουλίου 2005). *Blogs στη σκιά του Σινικού Τείχους*. Διαθέσιμο σε goutas.gr/2005/06/blogs.html#comments (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Δανίκας, Δ. (27 Ιουλίου 2009). Επιτέλους να γίνουμε πιο δημοκρατικοί. *Τα Νέα*, σελίδα 19.

Δημόσια κεντρική βιβλιοθήκη Σπάρτης, ([χ.χ.]). *Κανονισμός λειτουργίας*. Διαθέσιμο σε: www.nikoforos.edu.gr/base/more.php?id&0501 (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Ζαφειρίου, Γ.,(2003), *Μέθοδοι έρευνας στη Βιβλιοθηκονομία*. Διδακτικές σημειώσεις, Σίνδος, ΑΤΕΙ. Θεσσαλονίκης.

Ζορμπά, Μ. (Ιανουάριος 1996). *Τα βιβλία του 2000*. Διαθέσιμο σε: www.iospress.gr/ios1996/ios19961222a.htm. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Θεοδοσίου, Ν. (2003). *Πόλεμος και κινηματογράφος στην Ελλάδα*. Διαθέσιμο σε: www.e-telescope.gr/cat09/art09 (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Κατσαμάνης, Γ. (11 Μαρτίου 2008). *Censorship in Greek school libraries*. Διαθέσιμο σε Wicked librarian: librinfoscience.blogspot.com/2008/03/censorship-in-greek-school-libraries.html. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Κουρκουνάκης, Σ. (2004). Επεμβάσεις στους στίχους των τραγουδιών. *Μετρονόμος* 13. Διαθέσιμο σε: www.spyroskourkounakis.gr/articles/metronomous/15.doc (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Λαμπρία, Α. (Απρίλιος 1997). Το πολιτιστικό πρόσωπο της δικτατορίας. *Το βήμα*. Διαθέσιμο σε: www.tovima.gr/default.aso?pid=2&ct=114&artid=87519&dt=20/04/1997 (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Λογοκρισία στην τέχνη (2008). Διαθέσιμο σε: <http://www.in.gr/news/article.gsp?IngEntityID=880297&IngDtrID=253>. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου 2010).

Μανδραβέλη, Π. (2004). *Ο εξοστρακισμός του Ηλία Βενέζη*. Διαθέσιμο σε: www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=338:2008-12-15-19-44-16&catid=56:2008-09-01-08 (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Ξεφ(τ)υλλίζοντας...part 41 (Απαγορευμένα βιβλία). Διαθέσιμο σε: http://diavazo.blogspot.com/2006/05/part_41.html. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου 2010).

Παλαμιώτη, Σ. (1998). *Λαϊκές βιβλιοθήκες: οδηγός για την οργάνωσή τους*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας.

Παπανικολάου, Ν. (Οκτώβριος 2007). *Η λογοκρισία στο ίντερνετ*. Διαθέσιμο σε: <http://www.cosmo.gr/Internet/World/172367.html>. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Πέτσα, Α. (2001). *Intellectual freedom and censorship in British libraries*. Διδακτορική διατριβή. [χ.τ.]: [χ.ε.].

Τεγόπουλος, Θ. (Απρίλιος 2005). Να ξεπλύνουμε την ντροπή. *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*. Διαθέσιμο σε: archive.enet.gr/online/onlinetext?c=110&id=90529200 (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Φαλίδα, Ε. (Ιανουάριος 2009). Φωτιές, λογοκρισία και λίγη ελπίδα. *Τα Νέα*. Διαθέσιμο σε: www.tanea.gr/default.asp?pid=2&artid=4494839. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Φλώκας, Γ.(2009). Οι όμορφες ιδέες...όμορφα καίγονται. Διαθέσιμο σε: <http://www.in2life.gr/culture/book/articles/167076/articles.aspx>. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου 2010).

Φραγκούλη, Γ. (2007). *Λογοκρισία στην τέχνη*. Διαθέσιμο σε: www.cinemainfo.gr/cinemanews/press/2007/logokrisia/index.html (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Ωρίων-Πρόγραμμα πληροφοριακού γραμματισμού. Διαθέσιμο σε: orion.lib.teithe.gr/index.php?page=additional-references (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ALA (American Library Association). (1992). *Intellectual freedom library*. Chicago: American Library Association.

American Librarian Association, ([χ.χ.]). *Intellectual freedom and censorship Q&A*. Διαθέσιμο σε: www.ala.org/ala/aboutala/offices/oif/basics/intellectual/cfm (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Bolan, K.,Cullin, R. (2007). Sample technology assessment summary. Διαθέσιμο σε: <http://www.ala.org/ala/aboutala/offices/publishing/editionswebextras/technologymade>

simple/worksheetsandmore/09SampleTexhnoogyAssessment.pdf. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Brady, J. (1992). *Η τέχνη της συνέντευξης*. Μετάφραση από τα Αγγλικά από Φακατσέλης, Α. Αθήνα: Λιβάνη. (το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε [χ.χ.]).

Bruce, B. (2007). *Quantative research methods for the social sciences*. Boston: Pearson.

Coetzee, J. (2007). *Περι λογοκρισίας "Ο Μάντελσταμ και η ωδη στον Στάλιν"*. Μετάφραση από τα Αγγλικά από Ρισσάκη, Δ. Αθήνα: Πατάκης. (το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε [χ.χ.]).

Electronic Frontiers Australia, (2002). *Internet censorship: Law & policy around the world*. Διαθέσιμο σε: www.efa.org.au/issues/censor/cens3.html (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Heneghan, T. (2005). Secrets behind the forbidden books. *America* 192, (4). Διαθέσιμο σε: www.americamagazines.org/content/article.cfm?article_id=3998 (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Hughes, M. & Katz, B. (1994). *A.V in Public and school libraries: Selection and policy issues*. New York: The Haworth Press.

IFLA, (2002). *Internet manifesto*. Διαθέσιμο σε: www.ifla.org/iii/misc/im-e.htm. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Intellectual freedom in public libraries. Διαθέσιμο σε: laonline.org/fp/files/pubs/if_manual/ten.pdf. (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου 2010)

List of books banned by governments-Wikipedia, the free encyclopedia. Διαθέσιμο σε: en.wikipedia.org/wiki/List_of_banned_books (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

Monas, S. (1961). *The third section*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Reitz, J. (2004). *Dictionary for library and information science*. Westport Connecticut: Libraries Unlimited.

Smith, R. (1959). *Book selection and censorship*. California: University of California.

Stoker, D. (1999). Filtering out minorities. *Journal of librarianship and information science*,. 31(1):3-6.

Unesco, ([χ.χ.]). *Μανιφέστο της Unesco 1972*. Διαθέσιμο σε: www.fundaciongsr.es/documentos/manifestos/mani72ing.rdf (Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2010).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Α ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Λίστα Συμμετεχουσών Βιβλιοθηκών

Σε αυτό το παράρτημα παρατίθενται οι βιβλιοθήκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα καταγεγραμμένες με αλφαβητική σειρά .

1. Βαφοπούλειο Ίδρυμα,

Γ. Βαφόπουλου 3, 54646, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.: 2310 424132.

[Url:http://www.thessalonikicity.gr/politistika/vafopoyleio/vafopoyleio_libraries.htm](http://www.thessalonikicity.gr/politistika/vafopoyleio/vafopoyleio_libraries.htm)

2. Δημοτική Βιβλιοθήκη Δήμου Ευόσμου,

Μ. Αλεξάνδρου 47, 56224, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.: 2310 762400.

[Url:http://www.evosmos.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=119&Itemid=550](http://www.evosmos.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=119&Itemid=550)

3. Δημοτική Βιβλιοθήκη Δήμου Συκεών,

Οδυσσεώς Φωκά 46, 56626, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.:2310217376.

[Url:http://www.polsykies.gr/default.asp?menuid=3&page=lib.asp&id=1](http://www.polsykies.gr/default.asp?menuid=3&page=lib.asp&id=1)

4. Κεντρική Βιβλιοθήκη Δήμου Θεσσαλονίκης,

Εθνικής αμύνης 27 και Αλ. Σβώλου, 54621, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.: 2310 374600.

[Url:http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/library-kentriki.htm](http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/library-kentriki.htm)

5. Παράρτημα Άνω Πόλης,

Κρίσπου 7, 54634, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.:2310219329

[Url:http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/perifereiakes.htm](http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/perifereiakes.htm)

6. Παράρτημα Άνω Τούμπας « Κληροδότημα Στ. Νικολαΐδη»,

Γρ.Λαμπράκη187,

Τηλ.:2310950370.

Url:<http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/perifereiakes.htm>

7. Παράρτημα Κάτω Τούμπας « Γιώργος Ιωάννου»,

Αρτάκης 14, 54453, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.:2310 919039.

Url:<http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/perifereiakes.htm>

8. Παράρτημα Κωνσταντινουπόλεως,

Κωνσταντινουπόλεως 152, 54249, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.:2310315100

Url:<http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/perifereiakes.htm>

9. Παράρτημα Ξηροκρήνης,

Χατζητσίρου και Πελειάδου 1, 54629, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.: 2310 544851.

Url: <http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/perifereiakes.htm>

10. Παράρτημα Σαράντα Εκκλησιών,

Γεωργίου Βιζυηνού 57, 54636, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.:2310203443.

Url:<http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/perifereiakes.htm>

11. Παράρτημα Χαριλάου,

Νικάνορος 3 και Στεφάνου Νούκα, 54250, Θεσσαλονίκη,

Τηλ.:2310324666.

Url:<http://www.thessalonikicity.gr/politistika/library/perifereiakes.htm>

Β ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Εισαγωγικό γράμμα στις βιβλιοθήκες και
Φόρμα συναίνεσης για μαγνητοφώνηση

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Ονομάζομαι Γεωργία Λαμπριανίδου, είμαι φοιτήτρια στο Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του ΤΕΙ. Εκπονώ την πτυχιακή μου εργασία με θέμα «Λογοκρισία Υλικού στις Δημόσιες και Λαϊκές Ελληνικές Βιβλιοθήκες». Σε αυτό το στάδιο ζητώ τη συμβολή σας για την εκπόνηση της έρευνάς μου για την ολοκλήρωση της εργασίας μου.

Μέρος της εργασίας περιλαμβάνει την καταγραφή της επικρατούσας κατάστασης των συλλογών των δημόσιων βιβλιοθηκών. Η συγκέντρωση αυτών των δεδομένων θα γίνει μέσω συνεντεύξεων με βιβλιοθηκονόμους στις εκάστοτε βιβλιοθήκες. Θα ήθελα σε αυτό το σημείο να σας διαβεβαιώσω ότι σε κανένα στάδιο της έρευνας δεν θα είναι δυνατή η ταυτοποίηση του ατόμου έμμεσα ή άμεσα και θα τηρηθεί το προσωπικό απόρρητο.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη βοήθειά σας.

Γεωργία Λαμπριανίδου

Μαγνητοφώνηση Συνέντευξης

Αποδέχομαι τη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης που θα παραχωρήσω στην κα Γεωργία Λαμπριανίδου, στο πλαίσιο συλλογής δεδομένων για την εκπόνηση της πτυχιακής της εργασίας «Λογοκρισία Υλικού στις Δημόσιες και Λαϊκές Ελληνικές Βιβλιοθήκες».

Θεσσαλονίκη/..../ 2009...

Υπογραφή

Γ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σχέδιο Συνέντευξης

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σκοπός της εν λόγω συνέντευξης είναι να παρουσιάσει την παρούσα κατάσταση στις δημόσιες βιβλιοθήκες του Δήμου Θεσσαλονίκης, του Δήμου Ευόσμου, του Δήμου Συκεών και του Βαφοπούλειου Ιδρύματος. Η συνέντευξη χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο αποτελείται από γενικές ερωτήσεις από το διαδικαστικό σκέλος των παραγγελιών στις βιβλιοθήκες. Στο δεύτερο μέρος ζητείτε από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν σε ζητήματα πιο συγκεκριμένα που αφορούν την ένταξη αμφιλεγόμενου υλικού στη συλλογή της βιβλιοθήκης τους.

Γενικές- Διαδικασία παραγγελίας

1. Από τι είδους υλικό αποτελείται η συλλογή σας;

2. Πέρα από το πληροφοριακό υλικό η υπόλοιπη συλλογή είναι προσβάσιμη στο κοινό;

- Εάν σε κάποιο κομμάτι της συλλογής δεν παρέχεται πρόσβαση μπορείτε να αναφερθείτε στους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό;

3. Θα μπορούσατε να μου περιγράψετε λίγο τη διαδικασία παραγγελιών;

Περαιτέρω διευκρινιστικές ερωτήσεις:

- Υπάρχει κάποιος συγκεκριμένα που αποφασίζει για τους τίτλους των τεκμηρίων που μπαίνουν στο δελτίο παραγγελίας;
- Υπάρχει κάτι σχετικό κομμάτι για τις παραγγελίες στην πολιτική επιλογής υλικού της βιβλιοθήκης;

4. Μπορείτε να ανακαλέσετε κάποιο γεγονός κατά τη διάρκεια του οποίου ζητήθηκε από χρήστη η απομάκρυνση κάποιου βιβλίου από τη συλλογή ή ενέκυψε πρόβλημα κατά τη διαδικασία της παραγγελίας;

- Μπορείτε να θυμηθείτε το λόγο για τον οποίο δημιουργήθηκε το ζήτημα;

Συγκεκριμένα ζητήματα και παραδείγματα έργων

5. Συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή θρησκευτικά τεκμήρια;

6. Υπάρχουν αντιπροσωπευτικά βιβλία άλλων θρησκειών πέραν του χριστιανισμού; Αν ναι, μπορείτε να αναφέρετε κάποιες ενδεικτικά;

7. Υπάρχει υλικό που να αναφέρεται σε αιρέσεις; Αν ναι, σε ποιες;

8. Τεκμήρια που να αναφέρονται στη μαγεία ή το σατανισμό;

9. Η βιβλιοθήκη Bodlean περιλαμβάνει πορνογραφικό υλικό στη συλλογή της. Η συλλογή της βιβλιοθήκης όπου εργάζεστε περιέχει ανάλογο υλικό;

10. Υλικό κατάλληλο για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών διαφόρων ηλικιών, υπάρχει στη συλλογή σας;

11. Στη συλλογή συμπεριλαμβάνεται υλικό που αναφέρεται σε αμφιλεγόμενες πολιτικές και ιστορικές περιόδους; (π.χ. την περίοδο της δικτατορίας)

12. Βιβλία για κοινωνικά φαινόμενα όπως η πορνεία, τα ναρκωτικά και ο ρατσισμός υπάρχουν; Αν ναι, για ποια από αυτά;

13. Συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή κόμιξ; Αν ναι, μπορείτε να μου δώσετε κάποια παραδείγματα;

14. Ένας αρκετά τολμηρός συγγραφέας θεωρείται ο Εμπειρικός. Υπάρχουν έργα του στη συλλογή σας;

- Μέγα Ανατολικός

15. Ένας πολυσυζητημένος συγγραφέας της εποχής μας θεωρείται ο Ανδρουλάκης. Υπάρχουν έργα του στη συλλογή σας;

16. Το έργο «Ζιγκ-Ζακ στις νεραντζιές» της Έρσης Σωτηροπούλου, εμπεριέχεται στη συλλογή σας;

Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο που μου διαθέσατε, η συνεργασία σας είναι πολύτιμη για το πέρας της έρευνάς μου.

Δ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

9 780101 000000

2173

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 141

10 Ιουνίου 2003

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3149

Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, Δημόσιες Βιβλιοθήκες και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Άρθρο 1

Νομική Μορφή - Έδρα - Σκοπός

1. Ιδρύεται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία "Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας" (Ε.Β.Ε.), το οποίο υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Υ.Π.Ε.Π.Θ.).

2. Η Ε.Β.Ε. εδρεύει στην Αθήνα, στο μέγαρο που με δαπάνη των αδελφών Παναγή, Ανδρέα και Μαρή Βαλλιάνων κατασκευάστηκε στο ακαδομικό τετράγωνο που περικλείεται από τις οδούς Ρήγα Φεραίου, Ιπποκράτους, Ελευθερίου Βενιζέλου (Πανεπιστημίου) και Ακαδημίας.

3. Σκοπός της Ε.Β.Ε. είναι η συγκέντρωση, οργάνωση και απόδοση στο κοινό υλικού επιστήμης και πολιτισμού που συνδέεται με την Ελλάδα. Η Ε.Β.Ε. ιδίως:

α) Αναπτύσσει και διατηρεί την εθνική Συλλογή, η οποία περιλαμβάνει Υλικό που παράγεται στην Ελλάδα, καθώς και Υλικό που παράγεται στο εξωτερικό, αλλά συνδέεται ή έχει συνάφεια με τους ανθρώπους, τη χώρα, τις παραδόσεις και τον πολιτισμό της Ελλάδας σε οποιαδήποτε γλώσσα και μορφή και αν βρίσκεται. Για το σκοπό αυτόν συγκεντρώνει, επεξεργάζεται, συντηρεί, διαφυλάσσει, προβάλλει και καθιστά το Υλικό της Συλλογής της προσιτό σε κάθε ενδιαφερόμενο, κατά τρόπο ισότιμο και με γνώμονα την ελευθερία της γνώσης, της πληροφόρησης και της έρευνας.

β) Αναπτύσσει δραστηριότητες σχετικές με το σκοπό της, με στόχο την ενίσχυση της πολιτιστικής και πνευματικής ζωής της χώρας.

γ) Λειτουργεί ως εθνικό βιβλιογραφικό και πληροφοριακό κέντρο της χώρας και είναι αποδέκτης της υποχρεωτικής, σύμφωνα με το νόμο, κατάθεσης Υλικού.

δ) Συντάσσει και εκδίδει την αναδρομική και την τρέχουσα Εθνική Βιβλιογραφία, καθώς και τους καταλόγους

του χειρόγραφου, έντυπου ή άλλης μορφής Υλικού που ανήκει στη Συλλογή της.

ε) Λειτουργεί ως επίσημο εθνικό κέντρο παροχής οδηγιών, κατευθύνσεων και διαμόρφωσης προτύπων στους τομείς της βιβλιογραφίας και της συντήρησης, διατήρησης, ψηφιοποίησης και αποκατάστασης Υλικού και της πληροφόρησης που έχει σχέση με αυτά.

στ) Παρέχει τις εθνικές υπηρεσίες διεθνών αριθμοδοτήσεων, όπως αυτές των βιβλίων (ISBN), περιοδικών εκδόσεων (ISSN), μουσικής (ISMN).

ζ) Συνεργάζεται σε θέματα βιβλιοθηκών με άλλους οργανισμούς και ιδιώτες στο εσωτερικό και εξωτερικό και συμμετέχει σε ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα.

η) Εκπροσωπεί τη χώρα στο εξωτερικό για ζητήματα που έχουν σχέση με την αποστολή της.

4. Για την εφαρμογή του νόμου αυτού νοούνται ως:

α) Υλικό: κάθε αντικείμενο που δημιουργείται για να αποθηκεύσει ή να μεταφέρει, με οποιοδήποτε μέσο, πληροφορίες σε χειρόγραφο, έντυπη, γραφική, ψηφιακή, οπτική, ακουστική ή οποιαδήποτε άλλη δυνατή μορφή.

β) Συλλογή: το σύνολο του Υλικού που εισέρχεται στη Βιβλιοθήκη και καταγράφεται στους καταλόγους της.

γ) Συλλογές: τμήματα του Υλικού, τα οποία έχουν ενότητα.

Άρθρο 2

Διοίκηση, αρμοδιότητες οργάνων της Ε.Β.Ε.

1. Όργανα Διοίκησης της Ε.Β.Ε. είναι το Εφορευτικό Συμβούλιο και ο Γενικός Διευθυντής.

2. α) Το Εφορευτικό Συμβούλιο (Ε.Σ.) της Ε.Β.Ε. έχει επτά μέλη και αποτελείται από έναν εκπρόσωπο του Υ.Π.Ε.Π.Θ., έναν εκπρόσωπο των εργαζομένων και πέντε πρόσωπα αναγνωρισμένου κύρους, με σημαντικό έργο στους τομείς του πολιτισμού, των επιστημών ή της παραγωγής, που ορίζονται με τους αναπληρωτές τους. Η θητεία των μελών είναι τριετής. Ο εκπρόσωπος των εργαζομένων εκλέγεται, με τον αναπληρωτή του, από το σύνολο των εργαζομένων στην Ε.Β.Ε., οι οποίοι συνέρχονται για το σκοπό αυτόν ύστερα από σχετικό αίτημα του Τμήματος Α' Βιβλιοθηκών της Διεύθυνσης Βιβλιοθηκών και Γενικών Αρχείων του Υ.Π.Ε.Π.Θ., με το οποίο τάσσεται και εύλογη προθεσμία, μέσα στην οποία πρέπει να του γνωστοποιηθούν τα ονόματα αυτών που εξελέγησαν. Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία, ο εκπρόσωπος των εργαζομένων και ο αναπληρωτής του ορίζονται από τον Υπουργό.